

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

10.11.2020 ел

Чирмешән авылы

№465

«2021-2023 елларга Чирмешән муниципаль районының мәгариф системасын үстерү» муниципаль комплекслы программасын раслау турында

Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы мәгариф системасын үстерү буенча максатчан эш оештыру максатларында, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Уставына таянып, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты **КАРАР БИРӘ:**

1. «2021-2023 елларга Чирмешән муниципаль районының мәгариф системасын үстерү» муниципаль комплекслы программасын расларга (1 кушымта).

2. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының «2019-2022 елларга Чирмешән муниципаль районының мәгариф системасын үстерү программасын раслау турында» 2019 елның 1 ноябрәндәге 453 номерлы карары 2020 елның 31 декабрәннән үз көчен югалткан дип танырга.

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенәң социаль мәсьәләләр буенча урынбасарына йөкләргә.

**Башкарма комитет
Житәкчесе**

И.Н. Шәйдуллин

Татарстан Республикасы
Чирмешән муниципаль районы
Башкарма комитетының 2020 елның
« 10 » ноябрәндәге 456 номерлы
карары белән расланган

**«2021-2023 елларда Чирмешән муниципаль
районының мәгариф системасын үстерү»
муниципаль комплекслы программасы**

2020 ел

«2021-2023 елларда

**Чирмешэн муниципаль районының мәгариф системасын үстерү»
муниципаль комплекслы программасы структурасы:**

- I. Кереш.
- II. Программа паспорты
- III. Чирмешэн муниципаль районында мәгариф системасын анализлау
- IV. Проблеманың характеристикасы.
- V. Программаның максаты һәм бурычлары, гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары.
- VI. Программаны тормышка ашыруның көтелгән нәтижәләре.
- VII. Муниципаль мәгариф системасын үстерүнең төп юнәлешләре.
- VIII. Программаның чаралары.

I. Кереш.

Хәзерге дөньяда мәгарифнең роле – икътисад һәм жәмгыять үсеше нигезләре үсә. Фән белән аерылгысыз, органик бәйләнештә мәгариф икътисадый үсешнең, милли икътисадның нәтижәлелеген һәм конкурентлылыгын арттыруның куәтле көченә әверелә, бу аны милли иминлекнең һәм дәүләтнең иминлегенең, һәр гражданның иминлегенең иң мөһим факторларыннан берсе итә. Яшьләрнең тулы гомуми һәм һөнәри белем алуга тигез үтеп керүен гомер буена тәмин итү аеруча актуаль булып тора. Гаиләнең матди байлыгына, яшәү урыннарына, милли кирәк-яракларына һәм аларның сәламәтлекләренә бәйсез рәвештә, аларның мәнфәгатьләре һәм ихтыяжлары нигезендә, тоткарлыксыз ала алулары шарт.

Сыйфатлы белем бирүне, аның тигез дәрәжәдә һәркем өчен мөмкин булуын тәмин итү өчен мәгарифнең хезмәт базары белән нәтижәле хезмәттәшлеге нигезендә мәгариф системасын үзгәртеп кору таләп ителә. Иртәгесе көн икътисады - белемнең, инвестицион проектларның һәм фән сыйдырышлы технологияләрнең инновацион икътисады. Мәгариф эчтәлеге, белем бирү технологияләре, бөтен структура һәм мәгариф өлкәсе инфраструктурасы, мәгариф системасының кадрлар потенциалы дәрәжәсе һәм яңа икътисад ихтыяжлары арасындагы аерманың көчәюен булдырмау өчен, муниципаль районның эчке социаль-икътисади ихтыяжларын канәгатьләндерүгә генә түгел, ә бәлки Россия хезмәт базарында көндәшлеккә сәләтлелеген тәмин итүгә юнәлдерелгән механизмнар булдырырга кирәк.

«2021-2023 елларда Чирмешән муниципаль районының мәгариф системасын үстерү» комплекслы программасы (алга таба – Программа) Россия Федерациясенең "2018-2025 елларга "Мәгарифне үстерү" дәүләт программасы һәм "2014 – 2025 елларга Татарстан Республикасы мәгарифен һәм фәнен үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы, 2025 елга кадәр чорда Россия Федерациясендә тәрбияне үстерү стратегиясе, 2015-2025 елларга Татарстан Республикасында укучыларны тәрбияләү үсеше стратегиясе, «Мәгариф» милли проекты нигезендә 2021-2023 елларга район мәгариф системасын үстерүнең төп юнәлешләрен билгели.

Программа хакимиятнең төрле дәрәжәләрендәге һәм тармакларындагы идарә итү инициативаларын координацияләү өчен норматив-методик документ булып тора; Чирмешән муниципаль районының мәгариф системасын модернизацияләүгә һәм аерым дәрәжәләргә яхшыртудан системалы үсешкә күчүгә ярдәм итә.

**II. «2021-2023 елларга
Чирмешән муниципаль районының
мәгариф системасын үстерү» муниципаль
комплекслы программасы
ПАСПОРТЫ**

Программаның исеме	«2020-2023 елларга Чирмешән муниципаль районының мәгариф системасын үстерү» муниципаль комплекслы программасы
Программаны эшләү өчен нигезләр	<ul style="list-style-type: none"> • «Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон гамәлдәге редакциядә • «Мәгариф турында» 2013 елның 22 июлдәге 68-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы • «Россия Федерациясе халыклары телләре турында» 1991 елның 25 октябрдәге 1807-1 номерлы Россия Федерациясе Законы • «Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1992 елның 8 июлдәге 1560-ХII номерлы Татарстан Республикасы законы гамәлдәге редакциядә • Россия Федерациясенң "2018-2025 елларга "Мәгарифне үстерү" дәүләт программасы • «2014-2025 елларга Татарстан Республикасы мәгарифен һәм фәннен үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы • 2025 елга кадәр Россия Федерациясендә тәрбия үсеше стратегиясе • 2015-2025 елларга Татарстан Республикасында укучыларны тәрбияләү үсеше стратегиясе • «Мәгариф» милли проекты
Программаның муниципаль заказчысы	Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаның житәкчесе	Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының «Мәгариф бүлеге» муниципаль учреждениесе
Программаны ясаучы	Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының «Мәгариф бүлеге» муниципаль

	учреждениесе (далее Мәгариф бүлеге)
Программаның ярдәмче программалары	<p>1.«Сэләтле балалар»;</p> <p>2.«2020-2023 елларга Чирмешән муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасының башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү»;</p> <p>3.Чирмешән муниципаль районының «укучыларның сәламәт туклануы» программасы;</p> <p>4.«2021-2023 елларга Чирмешән муниципаль районы гомуми белем бирү оешмаларында белем бирү сыйфатын күтәрү» программасы;</p> <p>5.ТР Чирмешән муниципаль районы мәгариф оешмаларының яшь педагогларына матди ярдәм күрсәтү программасы;</p> <p>6.«2021-2023 елларга Чирмешән муниципаль районының мәктәпкәчә белем бирү үсеше»;</p> <p>7. 2021-2023 елларга Чирмешән муниципаль районының өстәмә гомуми белем бирү программаларын тормышка ашыручы күппрофильле өстәмә белем бирү учреждениесен үстерү»;</p> <p>8.2020-2023 елларга Чирмешән муниципаль районының белем бирү сыйфатын бәяләү муниципаль системасын үстерү;</p> <p>9.Чирмешән муниципаль районының 2021-2023 елларга тәрбия программасы</p>
Программаның максаты	Икътисадның инновацион үсеше таләпләренә һәм жәмгыятьнең заманча ихтыяжларына туры китереп сыйфатлы белем алу мөмкинлеген тәмин итү
Программаның бурычлары	<p>1. Муниципаль мәгариф системасын үз вакытында кадрлар сәясәтен гамәлгә ашыру, белем бирү оешмаларының матди-техник базасын яңарту, белем бирү процессын фәнни-методик яктан тәмин итү, заманча белем бирү технологияләрен куллану юлы белән үстерү өчен шартлар тудыру.</p> <p>2. Муниципалитетның мәгариф оешмалары тарафыннан мәктәпкәчә, башлангыч һәм гомуми белем бирүнең федераль дәүләт белем бирү стандартларын уңышлы гамәлгә ашыру.</p> <p>3. Укучы шәхесенә ижади потенциалын тормышка ашыру</p>

	<p>өчен өстэмэ белем бирү системасын үстерү.</p> <p>4. Белем бирү сыйфатын бэялэүнең бердәм региональ системасы кысаларында белем бирү сыйфатын бэялэүнең муниципаль системасын камилләштерү.</p> <p>5. Районның белем бирү оешмаларында сәламәтлекне саклау мохитен булдыру өчен шартлар тудыру. Балаларны һәм яшүсмерләрне сәламәтләндерүне һәм жәйге эш белән тәмин итүне оештыру.</p> <p>6. Яшь педагогик кадрларга ярдәм итү.</p>
Максатчан индикаторлар	<p>- белем алу мөмкинлеге дәрәжәсе, яшәү урынына, социаль һәм мөлкәти статусына һәм сәламәтлек торышына бәйсез рәвештә, барлык категория гражданнар өчен заманча стандартларга туры китереп;</p> <p>- мәктәпкәчә белем алу мөмкинлеге;</p> <p>- белем бирүнең Федераль дәүләт белем бирү стандартларына туры килү дәрәжәсе</p>
Программаны тормышка ашыру вакыты һәм этаплары	<p>Беренче этап: 2021-2022 еллар</p> <p>Икенче этап: 2022-2023 еллар</p>
Финанслау күләме һәм чыганаclarы	<p>Программаны финанслауның гомуми күләме:</p> <p>2020 елда – 453869,90 мең сум.</p> <p>2021 елда – 476563,30 мең сум.</p> <p>2022 елда – 495625,80 мең сум.</p> <p>2023 елда - 515450,80 мең сум.</p> <p>Программаны реализациялеу өчен жирле бюджеттан ел саен ассигнованиелер күләме тиешле финанс елына һәм план чорына муниципаль район бюджетын эшлөгәндә аныкланырга тиеш. Программаны финанслауга муниципаль бюджет чаралары күләме чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты тарафыннан билгеләнә.</p>
Программаның нәтижәлелеген бэялэү күрсәткечләре	<p>Программаны үтәү нәтижәсендә муниципаль мэгариф системасында тәмин ителәчәк:</p> <p>- белем бирү оешмаларының хужалык мөстәкыйльлеге механизмнарын кертү һәм аларга ярдәм итү;</p> <p>- муниципаль мэгариф системасының барлык дәрәжәләрендә төп белем бирү программаларын булдыру һәм гамәлгә кертү;</p> <p>- яңа мэгълүмати сервисларны, укыту системаларын һәм технологияләрен, яңа буын мэгълүмати - белем бирү</p>

	<p>ресурсларын кертү һәм нәтижәле куллану;</p> <ul style="list-style-type: none"> - мәгариф өлкәсендә гражданнарға һәм оешмаларға электрон рәвештә дәүләт хезмәтләренең шактый өлешен күрсәтү; - белем бирү оешмалары эшчәнлеген бәйсез бәяләү процедураларын камилләштерү.
Көтелгән нәтижәләр	<ul style="list-style-type: none"> - Муниципаль белем бирү системасының муниципалитетның, төбәкнең заманча мәгариф ихтыяжларына туры килүен тәмин итү; - сыйфатлы мәктәпкәчә, гомуми, өстәмә белем алу мөмкинлеген арттыру; - муниципаль мәгариф системасын ресурслар белән тәмин итүне яңарту; - бюджет чараларын куллануның нәтижәлелеген арттыру.

III. Чирмешән муниципаль районында мәгариф системасын анализлау

Чирмешән муниципаль районының гомуми (мәктәп) һәм өстәмә белем бирү системасы соңгы берничә ел дәвамында мәктәп укучылары һәм мәктәпләр санының табигый кимүе белән характерлана, бу демографик кризис нәтижәләре белән бәйле. Объектив шартларның йогынтысы белем бирү системасы нәтижәлелегенең турыдан-туры булмаган күрсәткечләренең табигый артуына китерде, алар исәбенә гадәттәгечә түбәндәгеләр керә:

- мәктәптә укучыларның уртача саны кимү;
- бер укытучыга туры килә торган укучыларның уртача саны кимү;
- бер укучыга исәп-хисаптан белем бирүне финанслауны арттыру;
- укытучының хезмәт хакы үсеше һәм кайбер башка күрсәткечләр.

Гомуми белем бирү учреждениеләрендә укучылар саны динамикасы

Уку елы	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2021
Укучылар	2336	2255	2200	2191	2159	2070

саны						
Тәрбияләнүчеләр саны	763	707	735	755	705	699

Муниципаль мәгариф учреждениесендә эшләнүчеләрнең айлык уртача хезмәт хакы (сум)

Районыбыз укытучыларының уртача хезмәт хакы 2020 ел йомгаклары буенча 32531,3 сум тәшкил итә.

Бер укучыга бер елга чыгымнар (сумнарда)

Бер ел эчендә эш нәтижеләре буенча рейтингта күрсәткеч исәпкә алына: укучылар санының бер укытучыга туры килүе. Бүген бу федераль үзәк ягыннан икътисади нәтижеләлеккә бәяләнүчеләрнең төп индикаторы. Безнең районда бер укытучыга 6 укучы туры килә, бу Татарстан Республикасы күрсәткечләреннән түбән.

2021 ел башына Чирмешән муниципаль районында 14 урта мәктәп (шуларның берсе лицей һәм бер кадет интернат-мәктәбе), 11 төп мәктәп, 1 башлангыч мәктәп - балалар бакчасы, 19 балалар бакчасы эшли.

2021 ел башына Чирмешән муниципаль районының гомуми белем бирү учреждениеләренә 259 укучыны йөртү өчен 17 мәктәп махсус автобусы база мәктәпләренә 24 маршрут буенча алып килә.

Мәгариф үсеше стратегиясенә төп бурычларының берсе - кадрлар потенциалын, мәгариф системасын һәм укытучы һөнәренә абруен күтәрү. Районның мәгариф учреждениеләрендә 700дән артык кеше эшли, шуларның 419ы - педагогик хезмәткәрләр, 355е - укытучылар, 64е-житәкчеләр. Аларның 307се квалификация категориясенә ия, бу 73,3% тәшкил итә.

Проблемалы мәсьәлә - район мәктәпләрендә вакансияләр булу. Районның педагогик корпусы картаю бара. 30 яшькә кадәр педагогик хезмәткәрләрнең өлеше 6% тәшкил итә. Узган уку елында район мәктәпләренә 4 яшь педагог килсә, быел алар-8.

Соңгы елларда Татарстан Республикасының гомуми белем бирү системасына мәгарифне, федераль программаларны һәм милли проектларны үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру кысаларында житди инвестицияләр кертелде. Мәктәпләргә мәгълүматлаштыру гамәлгә ашырылды, төп дисциплиналар буенча кабинетлар жиһазлары яңартылды, капитал ремонт программасы тормышка ашырыла, интерактив жиһазлар сатып алына. Заманча белем бирү методикаларын, шул исәптән халыкара методикаларны гамәлгә кертүгә житди басым ясала. Педагогик кадрларның һөнәри үсешенә, аларның квалификациясен күтәрүгә алымнарны яңартуға зур игътибар бирелә.

Районның 26 мәктәбе компьютер техникасы белән тәмин ителгән, бер компьютерга 4,6 укучы туры килә. Бүгенге көндә «Интернет» челтәренә ВОЛС буенча барлык мәктәпләр дә филиаллар белән тоташтырылган. Компьютер паркы 85% тузган.

Мәктәпкәчә белем бирү

Дәүләт мәктәпкәчә белем бирү этабында белем алу мөмкинлеген генә түгел, сыйфатын да гарантияли.

Районда мәктәпкәчә яшьтәге 1256 бала бар, шуларның 705се мәктәпкәчә белем ала (56,1%). Балалар бакчасына урнашырга теләк белдергән 1.5-7 яшьлек барлык балалар да урыннар белән тәмин ителгән.

Президент куйган бурыч - балаларны балалар бакчаларында урыннар белән тәмин итү. Гомумән алганда, мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре эше алар алдында куелган бурычларны үтәүгә юнәлдерелгән, бу мәгариф учреждениеләре эшчәнлегенә гомуми рейтингында чагылыш тапкан.

Уку елы нәтижеләре буенча үз эшчәнлегендә Чирмешәннең 1нче номерлы «Ромашка» балалар бакчасы, Ивашкиноның «Кояшкәй» балалар бакчасы иң яхшылар дип табылды.

Мәктәпкәчә белем алу өчен мөмкинлекләр тигезлеген булдыру максатыннан мәктәпкәчә белем бирүнең Федераль дәүләт белем бирү стандарты кертелде. Шуңа бәйле рәвештә белем бирү оешмаларының педагогик коллективлары белем бирү программалары стандарты, норматив база, тариф-квалификация характеристикалары, хезмәткәрләрнең вазыйфай инструкцияләре таләпләренә туры китерү буенча эшләделәр; белем бирү эшчәнлеген оештыруның оптималь моделен билгеләделәр, мәктәпкәчә белем бирү стандартын кертүне тәмин итә торган методик эш планын төзеделәр.

Мәктәпкәчә учреждение житәкчеләре алдында төп бурычлар:

- учреждениенең белем бирү программасы нигезендә дәүләт стандартлары кысаларында учреждениеләр эшчәнлеген тәмин итү;
- тәрбиячеләрнең һөнәри дәрәжәсен күтәрү;
- балалар бакчаларында билингвизмны саклау.
- гомуми белем бирү мәктәбе белән учреждениенең давамчанлыгын тәмин итү, башлангыч звенода укытуга әзерлек.

Башлангыч белем

Гомуми белем бирү системасында инновацион үзгәрешләрнең нәтижелелеге башлангыч мәктәптәге эшнең нәтижелелегенә бәйле.

Аның төп бурычларының берсе - баланың шәхесен баету потенциалын булдыру.

2020 уку елы башына 197 беренче сыйныф укучысы, 577 укучы 2-4 сыйныф мәктәп бусагасын атлап керде, бу узган уку елы белән чагыштырганда 1 укучыга кимрәк.

Гомумән алганда, 2019-2020 уку елында 2-4 сыйныфларда белем бирүнең сыйфаты **68%** тәшкит итә, соңгы 2 елда тотрыклы күрсәткечләр бар. Өлгереш **99,5%** тәшкит итә, бу узган елгы күрсәткечләрдән 0,1% ка артык. Узган елда өлгермәүче балалар юк.

Башлангыч сыйныфларда укуның нәтижәләгән анализлау.

2017-2018 уку еллары		2018-2019 уку еллары		2019-2020 уку еллары	
Сыйфат	Өлгереш	Сыйфат	Өлгереш	Сыйфат	Өлгереш
61%	99,4%	63%	99,4%	68%	99,5%

2 ел эчендә рус теле һәм математика буенча белем бирүнең сыйфатына чагыштырма анализ:

Рус теле: 2018-2019 уку елы - 71%; 2019-2020 уку елы - 68%

Математика: 2018-2019 уку елы - 75%; 2019-2020 уку елы - 77 %

2019-2020 уку елында
төп фәннәр буенча өлгереш сыйфаты күрсәткечләре

Фән	Белем сыйфаты	Өлгереш
Математика	77%	99,5%
Рус теле	68%	99,5%
Әдәби уку	89 %	100%
Әйләнә-тирә дөнья	87 %	100%

Анализ күрсәткәнчә, эштәге хаталарның күбесе уку күнекмәләрен формалаштыру проблемалары һәм укучыларның сөйләм үсеше житешсезлекләре белән бәйле. Бүген һәр укытучыга фундаменталь осталык формалаштыру - укыганнарын аңлый белүгә, логик фикерләүне таләп итә торган биремнәргә игътибар бирергә кирәк.

Көчле яктар:

-**99,5 %** башлангыч мәктәп укучылары башлангыч гомуми белем бирүнең мәжбүри минимумын үзләштерүләрен расладылар.

- Своевременное выявление неуспевающих, подготовка документов на ПМПК. Өлгермәүчеләрне үз вакытында ачыклау, ПМПКга документлар әзерләү.

Йомшак яктар:

Башлангыч мәктәптә укыту-тәрбия эшләре буенча директор урынбасарларының заманча таләпләр нигезендә укыту-тәрбия процессын методик яктан житәкләмәү. Шуңа күрә башлангыч сыйныф укытучыларына үз вакытында методик ярдәм күрсәтелми.

Башлангыч белем бирүнең мөһим проблемасы дип шулай ук бәяләргә арттыру дип атарга була, бу төп звенода белем бирүнең сыйфаты үзгәрү белән раслана.

БДИ нәтижәләре

Илдә 2019-2020 уку елында барлыкка килгән эпидемиологик вәзгыятькә бәйле рәвештә, 11 нче сыйныфны тәмамлаучыларның БДИ, ДЧИ (дәүләт чыгарылыш

имтиханы) формасында дәүләт йомгаклау аттестациясе гамәлдән чыгарылды. 2020 елда аттестат бирү өчен белем бирү программаларын үзләштерүне БДИ, дәүләт чыгарылыш имтиханы нәтижеләре белән раслау таләп ителмәде. Дәүләт йомгаклау аттестациясе нәтижеләре итеп барлык фәннәр буенча еллык бәяләр билгеләнде. Төп гомуми һәм урта гомуми белем турында аттестатлар бирү өчен уку планының барлык фәннәреннән уңай билгеләр, рус теле буенча йомгаклау иншасы (изложение) өчен «зачет» нәтижеләре дә житәрлек иде.

2019-2020 уку елында район мәгариф учреждениеләреннән 11 сыйныфны тәмамлаган 124 кеше чыгарылган.

Быел бердәм дәүләт имтиханы вузларга керү сынаулары сыйфатында чыгыш ясавын исәпкә алып, 9 чыгарылыш сыйныф укучысы БДИ тапшырудан баш тарткан, чөнки урта махсус уку йортларына укырга керергә планлаштырган. БДИда 113 чыгарылыш сыйныф укучысы һәм узган елгы 2 чыгарылыш сыйныф укучысы катнашты, тарих, жәмгыять белеме, математика һәм рус теле тапшырдылар.

2020 елда Чирмешән районында БДИ гадәттән тыш хәлләрсез узды һәм Мәгариф һәм фән өлкәсендә күзәтчелек федераль хезмәте (Рособрнадзор) һәм Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан кисәтүләр булмады.

Алдагы еллардагы кебек үк, БДИда жәмгыять белеме (50), физика (35), биология (30) кебек предметларга ихтыяж аеруча зур.

Санитар - эпидемиологик рекомендацияләрнең үтәлешен исәпкә алып, БДИ үткәрү буенча рекомендацияләр буенча рус телен 2 көн дәвамында тапшырганнар.

Татар теле буенча бердәм республика имтиханын «Лашман урта мәктәбе» МББУ тәмамлаучы бер укучы тапшырды. Уртача балл 78 булды. Узган ел бердәм республика имтиханын тапшыручылар юк.

Узган ел белән чагыштырганда, уртача балл югарырак булган фәннәр дә бар. Алар: география, әдәбият, рус теле, тарих, физика, жәмгыять белеме. Ә информатика, математика (профиль дәрәжә), химия, инглиз теле, биология буенча уртача балл, кызганычка каршы, 2019 елга караганда түбәнрәк булды.

Чирмешән районында география буенча бердәнбер йөз баллчы - Иске Кади урта мәктәбен тәмамлаган Алмаз Шәрифүллин.

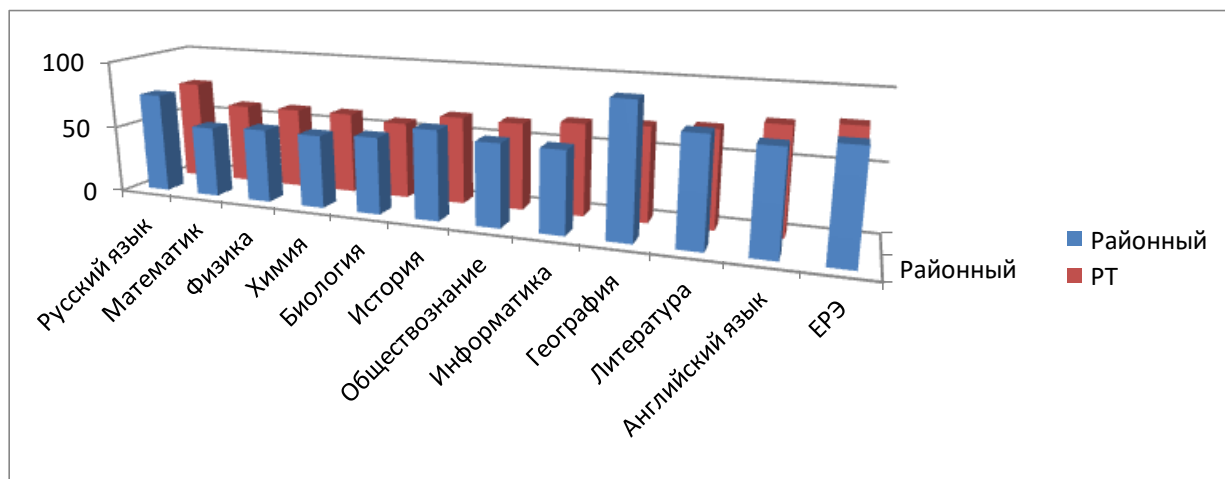
2020 елда имтиханнарда 80 һәм аннан да югары баллны 57 кеше жыйды (50,44%). “Укудагы аерым уңышлары өчен” Россия медале белән 15 чыгарылыш сыйныф укучысы бүләкләнде, бу – 9 % (2019 ел - 8,8%).

2020 елда БДИ 12 фәннән үткәрелде.

БДИның чагыштырма нәтижеләре (2016-2020)

№	Предметлар					
		2016	2017	2018	2019	2020
1	Рус теле	68,5	68,79	73,72	72,23	74,11
2	Математика	44,94	51,19	52,63	60,36	52,27
3	Физика	45,16	51,83	56,18	51,42	54,31
4	Химия	53,21	59,76	51	55,94	53,78
5	Биология	59,07	59,3	52,5	59,54	56,27
6	Тарих	44,72	60,16	56,7	53,54	65,33
7	Жәмгыять белеме	54,67	55,1	60,94	56,23	60,04
8	Информатика	50,2	55,71	63	62,14	59,40
9	География	67	-	-	68	96
10	Әдәбият	58,6	52	63,43	71	77,62
11	Инглиз теле	60,25	77,5	59,75	82	73,40
12	Математика база	4,25	4,47	4,28	4,10	-
13	Бердәм республика имтиханы татар теле	69	76	-	-	78

ТР буенча БДИның чагыштырма нәтижэләре

Гомумән алганда, 2019-2020 уку елы нәтижәләре 2018-2019 уку елы нәтижәләреннән югарырак булды. Дәүләт йомгаклау аттестациясе нәтижәләрен анализлау укучыларны имтиханнарда эзерләү системасын камилләштерү кирәклеген күрсәтте, ә нәкъ менә:

- укучылар белән индивидуаль-дифференциацияләнгән эш;
- аларның мотивациясен арттыру буенча эш,
- ата-аналар белән системалы эш.

Сәләтле балаларга ярдәм итү

Белем бирү нәтижәсе - БДИның өлгереш саннары һәм баллары гына түгел, бу баланың алган белемнәрен дәрәсләрдә куллану гына түгел, ә аларны төрле интеллектуаль ярышларда күрсәтү сәләте дә.

2018-2019 елларда Бөтенроссия фән олимпиадалары нәтижәләре буенча республика олимпиадаларында 3 жинүче һәм 17 призер, чуаш теле буенча төбәкара олимпиадада 1 жинүче, тормыш иминлеге нигезләре фәне буенча Россия олимпиадасында 1 призер.

Шулай ук безнең өстенлекләребез арасында - конкурс хәрәкәтендә катнашу. Укучылар яхшы нәтижәләр күрсәтәләр һәм республика конкурсларында жинүчеләр һәм призерлар арасына керә, ел саен А.С. Пушкин исемендәге фәнни-гамәли конференция, «Киләчәккә билет» һөнәрләр турында иншалар конкурсы, Парламент дәрәсләренә багышланган республика конкурсы жинүчеләре һәм призерлары була.

Милли мәгариф.

Чирмешән муниципаль районында Татарстан Республикасының дәүләт телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү программасын тормышка ашыру буенча милли белем һәм тәрбия бирү өчен шартлар һәм мөмкинлекләр бар.

Бүгенге көндә төрле телләргә өйрәнүдә, балаларда икетеллекне үстереп, шәхес тәрбияләүдә мәктәп зур урын алып тора.

Статистик мәгълүматларга караганда, район мәктәпләрендә барлыгы 2070 укучы белем ала, аларның милли составы түбәндәгечә: татарлар 1017 (49%), руслар 459 (22%), чувашлар 471 (22,70%), мордвалар 29 (1,44 %), һәм башка милләт халкы.

Районда 26 гомуми белем бирү учреждениесе бар. Шуларның 11 се татар мәктәбе, 6 чуваш мәктәбе, 9 сы - рус мәктәпләре.

Барлык укучылар да дәүләт теле буларак татар һәм рус телен өйрәнәләр. Ана телендә белем һәм тәрбия бирү районда 66,47% тәшкил итә.

Уку һәм тәрбия процессын уңышлы оештыру, татар телен өйрәнүгә уңай шартлар булдыру максатыннан районның барлык мәктәпләрендә дә татар теле һәм әдәбияты кабинетлары жиһазландырылган. Укыту – методик һәм күрсәтмә материал, техник, мультимедиа жиһазларын район укытучылары киң куллана.

Милли мәгарифнең торышы, аның киләчәге турында борчылып сөйләгән заманда, мәктәпләребездә туган телебезне тиешенчә укыту өчен алшартлар бар. Укытучыларыбыз заман белән бергә атлый, үз белемнәрен күтәрә, һөнәри бәйгеләрдә даими катнаша.

Кадрлар

Мәгариф алдында торган катлаулы мәсьәләләрне хәл итүдә укытучы, мәгариф оешмасы житәкчесенәң роле аеруча зур. «Кадрлар барысын да хәл итә»дигән тезис элеккечә актуаль.

Шуңа күрә Мәгариф бүлегенәң, белем бирү оешмалары житәкчеләренәң төп бурычы - һәр педагогка барып житү, аңа үз уңышларына ышанырга ярдәм итү һәм үз өстендә эшләргә теләк тудыру, аның һөнәри һәм ижади үсеше өчен өзлексез квалификация күтәрү системасы, һөнәри конкурслар аша шартлар тудыру.

Районның педагогик корпусы картаю бара. Мәгариф оешмаларында эшләүче пенсия яшендәге педагогик хезмәткәрләренәң өлеше 13% тәшкил итә: аларның 7се-математика укытучылары, 17се-башлангыч сыйныф укытучылары. Әлеге күрсәткечләр кадрлар сәясәтендәге житешсезлекләр турында сөйли. Бүген район мәктәпләренә кадрлар жәлеп итү буенча мәсьәләләрне хәл итәргә кирәк.

Хәер, соңгы елларда район педагогик юнәлештәге максатчанларга стипендия ярдәме проектына актив кушылса да. 2016 елда әлеге проектта безнең 7 чыгарылыш сыйныф укучысы жиңүче булды, 2017 елда 10 катнашучының 3се генә сайлап алуны уза алды, 2018 елда 2 чыгарылыш сыйныф укучысы сайлап алу узды. 2019 елда 4 чыгарылыш сыйныф укучысы максатчан укуга сайлап алынды, 2020 елда - 3 чыгарылыш сыйныф укучысы сайлап алынды, әмма бары тик 1 укучы гына стипендиаль ярдәм буенча укырга теләк белдерде.

2020-2021 уку елында аттестация нәтижәләре буенча районның гомуми белем бирү учреждениеләре буенча квалификация дәрәжәсе 73,3% тәшкил итә. Уңай динамика 1,3% тәшкил итә. Аларның 28е югары категориягә ия, бу 6,7% тәшкил итә, беренче квалификация категориясенә 231 кеше ия, бу 66,6% тәшкил итә. Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре буенча категориялелек 56,6% тәшкил итә (56 кеше). Аларның 47се - беренче категориягә ия, 4се -

югары квалификация категориясенә ия. Соңгы елларда югары квалификация категориясенә ия булган педагогик хезмәткәрләр саны кимү күзәтелә. Бу 5-10 ел элек югары категория бирелгән укытучыларның пенсия яшенә житүе һәм беренче категориягә аттестацияләнүне өстен күрүе белән аңлатыла, гәрчә укытучыларның белем сыйфаты буенча нәтижеләре элеккегечә югары булып кала бирә.

2019-2020 уку елында 98 педагогик хезмәткәр квалификацияле категорияләргә аттестациягә гариза бирде. Шуларның 11е – югары, 87се – беренче квалификация категориясенә гариза бирде. Гариза бирүчеләрнең барысы да аттестацияне уңышлы үттеләр.

Аттестация процедураларын узу этабында педагогик хезмәткәрләрнең төрле категорияләре өчен кирәкле методик ярдәм оештырылды. Укыту эшләре буенча директор урынбасарлары өчен (алар мәктәп аттестация комиссияләренең җаваплы сәркатипләре булып торалар) семинар - киңәшмәләр, «Документлар пакетын төзегәндә һәм рәсмиләштергәндә хаталар һәм кимчелекләр», педагогик хезмәткәрләр өчен практикумнар һәм индивидуаль консультацияләр, аттестацияләнүче укытучыларның педагогик эшчәнлегенең нәтижелелеген баяләү буенча экспертлар өчен «Пошаговые действия эксперта» темасына практикум үткәрелде.

Аттестация чорында педагогик хезмәткәрләрдә нинди проблемалар туды? Беренче проблема - аттестацияләнүче педагогның эш тәҗрибәсен тарату проблемасы. Мәгариф учреждениесе дәрәжәсендә педагогик хезмәткәрләрнең эш тәҗрибәсенең киң таралуына карамастан, район һәм республика дәрәжәсендә эшне яхшыртуга кирәк. Мастер – класслар, практик конференцияләр, педагогик басмаларда басмалар, төрле брошюралар әзерләү һәм бастыру кебек эш формалары югарырак дәрәжәдә сирәк. Педагоглар инновацион, эксперименталь эшчәнлекне тормышка ашыруда, конкурс хәрәкәтендә катнашу буенча пассив. Әлеге проблемалар белем бирү оешмаларының директорлары һәм укыту эшләре буенча директор урынбасарларының киңәшмәләрендә яктыртылды, алдынгы тәҗрибәне эшләү һәм аны тарату буенча методик эшне активлаштыру буенча тәкъдимнәр җиткерелде. Әлеге эшне оештыруда районның методик хезмәтенең дә эшләп бетермәве күзәтелә. 2019-2020 уку елында 7 мәгариф учреждениесе җитәкчесе «житәкче» вазыйфасы буенча квалификация характеристикасы таләпләренә туры килү-килмәүгә аттестация узды. 2020-2021 уку елында янадан билгеләнгән 5 җитәкче квалификация таләпләренә туры килүгә аттестация үтчәк.

2020 елга «Татарстан Республикасында электрон мәгариф» мәгълүмат системасында 175 педагог ПК курсларына гариза биргән. Шуларның 131е беренче ноябрьгә курсларда уку, курслардан соң мониторинг узды һәм «ПК курсларын үтүне раслау» статусын алды. Калган 44 педагог 2020 елның 15 декабренә кадәр белем алачак. ПК курсларын узудан баш тарту җитди сәбәпсез була алмый. Килеп туган хәлгә бәйле рәвештә, курслар дистанцион форматта үткәрелде. 2021 елда ПК курсларына 178 кеше барачак.

Планлы курслардан тыш, Мәгариф һәм фән министрлыгы ПК буенча кыска вакытлы проблемалы курслар оештыра. 2020 елда мондый курсларда 58 кеше белем алган.

Педагогның һөнәри үсешендә һөнәри осталык конкурслары мөһим роль уйный. Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының 2019 елның 14 ноябрәндәге 470 номерлы «Чирмешән муниципаль районының Ел укытучысы-2020» һөнәри конкурсына әзерлек һәм аны үткәрү турында» карары нигезендә конкурс 2 этапта узды: мәктәп һәм муниципаль этаплар. Нәтижәдә, 138 гомуми белем бирү укытучысы конкурсның мәктәп этабында катнашты. Муниципаль этапта катнашу өчен 19 гариза керде. 2019 елның 15 декабрәнән 2020 елның 16 гыйнварына кадәр конкурсның район этабы оештырылды. Конкурсның муниципаль этабы 2 турда узды. Беренче турда конкурсантлар конкурс мәйданчыклары дип игълан ителгән гомуми белем бирү учреждениеләрендә ачык дәресләр күрсәттеләр. Икенче турга 11 конкурсант узды, алар методик семинарда үзләрен педагогик тәҗрибәсен күрсәтә белүләрен күрсәттеләр. Конкурсның абсолют жиңүчесе Спас муниципаль районының Болгар шәһәрендә узган зона этабында да жиңүче булды һәм республика этабында катнашты.

Шул ук вакытта Чирмешән муниципаль районында кайбер проблемалар саклана: белем бирү учреждениеләрен класс-лаборатор жиһазлар, күрсәтмә әсбаплар, мәгълүмати укыту чаралары һәм махсус жиһазлар белән җитәрлек дәрәжәдә тәмин итмәү, кайбер учреждениеләрдә махсус спорт заллары, остаханәләр булмау мәгариф учреждениеләренә үсеш тәмин итүдә кыенлыklar тудыра.

Физика, химия, биология, ә күп кенә мәктәпләрдә башка фәннәрне өйрәнү өчен шартлар заманча таләпләргә туры килми. Күрелгән чараларга карамастан, белем бирү учреждениеләрен спорт жиһазлары һәм инвентарь белән тәмин итү җитәрлек дәрәжәдә түгел.

Чыгарылыш сыйныф укучыларының белем дәрәжәсен күтәрү бурычы җитди проблема булып кала бирә. Сәләтле балаларны ачыклау, аларга ярдәм итү һәм үстерү буенча системалы эш алып бару зарур.

Гомуми белем бирү учреждениеләренә һөнәри белем бирү учреждениеләре, предприятиеләр һәм оешмалар белән профильле белем бирүне оештыру мәсьәләләре буенча үзара мөнәсәбәтләре системасын камилләштерүне таләп итә.

Күп кенә авыл мәктәпләрендә укучыларның фәнни-тикшеренү эшчәнлеген һәм профильле укытуны оештыруда өстәмә белем бирү мөмкинлекләре нәтижәсез файдаланыла.

Мәгариф учреждениеләре педагогик хезмәткәрләренә картаюы, яшь белгечләрнең башка өлкәләргә китүе күзәтелә. Математика, физика, химия һәм биология укытучыларының дефициты бар.

Районда 3 өстәмә белем бирү учреждениесе эшли, шулардан ведомство карамагындагы учреждениеләр:

- ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы – 1 (Мәктәптән тыш эшләр үзәге),

- ТР Мәдәният министрлыгы – 1 (Балалар сәнгать мәктәбе),
 - Татарстан Республикасы Яшьләр эшләре, спорт һәм туризм министрлыгы – 1 (Балалар һәм яшүсмерләр спорт мәктәбе).
- Өстәмә белем бирү учреждениеләре белән укучыларны колачлау 118% тәшкит итте. Мәктәп базасында оештырылган 127 түгәрәктә 1589 укучы (70%) шөгыйльләнгән.
- Медицина кабинетлары саны-4. Сәламәтлеккә ярдәм итү мәктәбе-24 (алтын дәрәжә – 2, көмеш дәрәжә – 12).

IV. Проблеманың характеристикасы

Районның гамәлдәге мәгариф системасы бай традицияләргә һәм югары потенциалга ия һәм ул гражданның ихтияжларына туры китереп белем алу мөмкинлегенә бирә торган бердәм мәгариф кичлеген булдыруга юнәлтелгән.

Шул ук вакытта мәгариф системасының мөмкинлекләре массакүләм мәктәптә белем бирүнең сыйфаты үзгәрүгә уңай йогынты ясамый, күп кенә өлкәләрдә белем бирү процессының сыйфатын күтәрми торган уңай динамика күзәтелә. Димәк, мәгарифнең матди базасын яхшырту һәм педагогик кадрларның квалификациясен күтәрү тулысынча белем бирү максатлары белән тәңгәл булганда гына көтелгән уңай нәтижә бирәчәк.

V. Программаның максаты һәм бурычлары, гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары.

Мәгариф максатлары түбәндәге фундаменталь тенденцияләр белән билгеләнә.

1. Тормыш эшчәнлеген мәгълүматлаштыру тенденциясе. Хәзерге заман мәктәбен тәмамлаучы даими яңартылу шартларында гамәли характердагы катлаулы мәсьәләләрне хәл итәргә мөмкинлек бирүче фәннәр буенча ныклы база белемнәренә ия булырга тиеш.

2. Тормыш эшчәнлеген интеллектуальләшүе тенденциясе, ул фәннәр буенча база белемнәрен генә түгел, ә гамәли мәсьәләләрне хәл итү өчен кирәкле мәгълүматны эзләү, сайлап алу һәм туры китерү өлкәсендә компетенцияләрне дә билгели, мәгълүматны алга таба гомумиләштереп һәм аны белемнәргә әверелдереп.

3. Социаль хезмәттәшлек системасының катлаулануы тенденциясе социаль һәм этник яктан күптөрле даирәдә нәтижәле яшәү компетенцияләрен формалаштыру зарурлыгына бәйле.

4. Үз эшчәнлеген нәтижеләре өчен шәхеснең мөстәкыйльлеген һәм жаваплылыгын арттыру белән характерлана торган һәм мөстәкыйль, жаваплы хезмәткә тотрыклы гадәт формалаштыруны таләп итә торган социаль яшәешне демократлаштыру тенденциясе.

5. Шәхеснең әхлакый ролен күтәрү тенденциясе-нәтижәле шәхси һәм

социаль эшчэнлек шартлары.

6. Кешенең актив тормыш эшчэнлеге шартлары буларак физик сәламәтлекнең ролен арттыру тенденциясе.

Билгеләнгән тенденцияләр укучының гомуми белем бирүнең барлык баскычларында да булырга тиешле компетенцияләргә конкрет таләпләр куя, Чирмешән районында гомуми (мәктәп) һәм өстәмә белем бирү максатларын формалаштырырга мөмкинлек бирә.

Мәгарифне үстерү программасының **соңгы максаты** - яшәү урынына, социаль һәм мөлкәти статусына һәм сәламәтлегенә кайсы дәрәжәдә булуына карамастан, шәхес, заманча жәмгыять һәм икътисад таләпләренә туры китереп, һәр кешегә сыйфатлы белем алу мөмкинлеген тәмин итү.

Районның гомуми (мәктәп) һәм өстәмә белем бирү **бурычлары** билгеләнгән максатларны тормышка ашыру зарурлыгына бәйле:

1. Муниципаль мәгариф системасын үз вакытында кадрлар сәясәтен гамәлгә ашыру, белем бирү оешмаларының матди-техник базасын яңарту, белем бирү процессын фәнни-методик яктан тәмин итү, заманча белем бирү технологияләрен куллану юлы белән үстерү өчен шартлар тудыру.
2. Муниципалитетның мәгариф оешмалары тарафыннан мәктәпкәчә, гомуми белем бирүнең федераль дәрәжә белем бирү стандартларын уңышлы гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру.
3. Укучылар шәхесенә ижади потенциалын тормышка ашыру өчен өстәмә белем бирү системасын үстерү.
4. Белем бирү сыйфатын бәяләүнең бердәм региональ системасы кысаларында белем бирү сыйфатын бәяләүнең муниципаль системасы технологияләрен камилләштерү.
5. Районның белем бирү оешмаларында сәламәтлекне саклау буенча белем бирү мохитен тудыру. Балаларны һәм яшүсмерләргә сәламәтләндерүне һәм жәйге эш белән тәмин итүне оештыру.

Өлеге программаны тормышка ашыру вакыты - 2020-2022 еллар, аны гамәлгә ашыру 2 этапта каралган:

Беренче этап: 2021-2022 еллар

Икенче этап: 2022-2023 еллар

VI. Программаны тормышка ашыруның көтелгән нәтижеләре

2021-2023 елларга Чирмешән муниципаль районы мәгариф системасын үстерү программасының көтелгән нәтижеләре булып тора:

- муниципаль белем бирү системасының муниципалитетның, төбәкнең заманча мэгариф ихтыяжларына туры килүен тээмин итү;
- сыйфатлы мэкәтәпкәчә, гомуми, өстәмә белем алу мөмкинлеген арттыру;
- муниципаль мэгариф системасын ресурслар белән тээмин итүне яңарту;
- бюджет чараларын куллануның нәтижәлелеген арттыру.

VII. Муниципаль мэгариф системасы үсешенен төп юнәлешләре

Мәктәпкәчә белем

Мәктәпкәчә белем бирүне үстерү стратегиясен гамәлгә ашыруның өстенлекле юнәлешләре булып тора:

1. Югары сыйфатлы белем алуға юнәлдерелгән мәктәпкәчә белем бирү чөлтәрен төзү, бу мәктәпкәчә белем бирүнең сыйфатының заманча критерийларын, мәктәпкәчә белем бирүнең сыйфатын бәйсез бәяләү системасын эшләүне һәм гамәлгә кертүне таләп итә.
2. Төрле социаль төркемдәге балалар өчен мәктәпкәчә белем алу мөмкинлеген тээмин итү, аларның милләтенә, сәламәтлеге һәм яше үзенчәлекләренә карамастан, шул исәптән инклюзив белем бирүне үстерү һәм гаиләләргә психологик-педагогик ярдәм күрсәтү.
3. Мәктәпкәчә белем бирү формаларының сыгылмалылыгын һәм күптөрлелеген арттыру аша халык өчен мәктәпкәчә белем алу мөмкинлеген тээмин итә торган мәктәпкәчә балачак инфраструктурасын үстерү.
4. Мәктәпкәчә белем бирү, физик культура һәм спорт учреждениеләре системасында балалар сәламәтлеген саклау һәм ныгыту, сәламәтлекне саклау технологияләрен актив кертү, сәламәтлекне саклау тирәлеген үстерү чаралары белән тээмин ителә.
5. Булган ресурслардан рациональ файдалану нигезендә, шулай ук яңа педагогик һәм мәгълүмати технологияләрне үзләштерү юлы белән мәктәпкәчә белем бирү системасы эшчәнлегенә нәтижәлелеген арттыру.
6. Кадрлар сәясәтен үзгәртү: мәктәпкәчә белем бирү системасы педагогының статусын күтәрү; кадрлар әзерләү һәм яңадан әзерләү проблемаларын мәктәпкәчә белем бирүнең сыйфатына яңа таләпләр нигезендә хәл итү.

Гомуми белем

Чирмешән муниципаль районының база мәктәбе моделен булдыру һәм гамәлгә ашыру түбәндәге юнәлешләр буенча системалы эшчәнлекне күздә тота:

- федераль дэүлэт белем бирү стандартлары таләпләре нигезендә гомуми белем бирү программаларын эшләү һәм тормышка ашыру;
- балаларның ижади сәләтләрен үстерү һәм аларга ярдәм итү системасы;
- укучылар сәламәтлеге;
- заманча мәктәп инфраструктурасы.

Федераль дэүлэт белем бирү стандартлары таләпләре нигезендә гомуми белем бирү программаларын эшләү һәм тормышка ашыру. Федераль дэүлэт белем бирү стандартлары эчтәлегенә гаилә, жәмгыять һәм дэүләтнең мәктәп белеме нәтижәсенә карата таләпләренә тупланмасы салынган, аларның үтәләше өчен үзара жаваплылык билгеләнә.

Федераль дэүлэт белем бирү стандартларын гамәлгә кертү муниципаль дәрәжәдә тиешле ресурс белән тәмин итүне таләп итә, чөнки гомуми белем бирүнең төп белем бирү программаларын үзләштерү нәтижәләренә карата таләпләрдән тыш, стандарт төп белем бирү программасын гамәлгә ашыру шартларына карата (кадрлар, финанс, матди-техник һ.б.) таләпләрне үз эченә ала.

Илнең интеллектуаль потенциалын саклау һәм үстерү мәктәп балачагы чорында балаларның сәләтләрен ачыклаудан һәм алар белән эшләүдән башлана. Билгеле бер юнәлештә сәләтле балалар белән эшләүнең нәтижәлеген алга таба да арттыру өчен түбәндәге юнәлешләр гамәлгә ашырылачак:

- укучыларның интеллект индексын һәм аларның психикасы үзенчәлекләрен исәпкә алу авторылык программаларын эшләү һәм куллану;
- Базис уку планының вариатив компоненты хисабына электив курслар һәм факультативлар кертү;
- мәгариф оешмасы эшчәнлегендә төп һәм өстәмә белем бирүне интеграцияләү;
- мәгълүмати-коммуникацион технологияләр кулланып проектлар, челтәрле публикацияләр конкурслары, Интернетта мәгълүмат эзләү һәм бәяләү буенча ярышлар үткөрү;
- сәләтле балаларга грант ярдәме күрсәтү практикасын үстерү;
- өлкән сыйныф укучыларына профильле белем бирүдә дистанцион ярдәм күрсәтүнең төрле формаларын үстерү, предметларны тирәнтен өйрәнү буенча дистанцион консультация бирү.

Укучылар сәламәтлеге. Белем бирү оешмасы дәрәжәсендә балаларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту буенча комплекслы эш системасы эшләнәргә һәм гамәлгә кертеләргә тиеш. Бу мәсьәләне хәл итү өчен кирәк:

- яңа буын профилактик программаларын тормышка ашыруда актив катнашырга;

- белем бирү учреждениеләрендә сәламәтлек культурасын һәм куркынычсыз яшәү рәвешен формалаштыруга ярдәм итә торган белем бирү мохитен үстерү;
- мәктәпләр инфраструктурасында заманча спорт объектлары булдыру;
- балаларның жәйге ялын оештыру шартларын яхшырту;
- белем бирү оешмалары эшчәнлегенә нәтижәләрен бәяләгәндә балаларның сәламәтлегенә күрсәткечләрен кертү.

Укытучыларның һәм педагогик потенциалын үстерү. Мәгариф системасында кадрлар ресурстарын тулыландыру, даими методик ярдәм алып бару, һөнәри үсешнең актуаль мәсьәләләре буенча оператив консультацияләр алу, башка белем бирү учреждениеләренең инновацион тәҗрибәсен куллану, белем бирү процессы нәтижәләренә һәм инновацияләренә нәтижәләгәнә комплекслы мониторинг тикшеренүләре уздыру мөмкинлегенә бирә торган мәгариф учреждениеләре һәм педагогларның комплекслы хезмәттәшлегенә өчен шартлар тудырылырга тиеш.

Кадрлар белән тәмин итү шартларына карата таләпләр үз эченә ала:

- квалификацияне күтәрү муниципаль системасында педагогик хезмәткәрләренә өзлексез һөнәри үсешен тәмин итү;
- виртуаль методик кабинет булдыру;
- квалификация күтәрүнең индивидуаль программаларын эшләү, шул исәптән дистанцион укыту программаларын эшләү;
- укытучыларга грант ярдәме күрсәтү системасын эшләү.

Заманча мәктәп инфраструктурасы. Мәктәпләренә йөзә, формасы буенча да, эчтәлегенә буенча да, сизелерлек үзгәргә тиеш. Моннан башка балаларның сәламәтлеген яхшырту да, аларның белем сыйфатын күтәрү дә, педагогларның белем бирү процессына тиешенчә мотивацияләнүенә дә ирешү бик авыр булачак. Кирәк:

- мәктәп биналарын һәм корылмаларын проектлау һәм төзүнең яңартылган нормаларын, санитар кагыйдәләрен һәм туклану нормативларын, укытучыларга медицина хезмәтенә күрсәтүне оештыруга, мәктәп куркынычсызлыгын тәмин итүгә карата таләпләренә үтәүне тәмин итү;
- белем бирү учреждениеләрендә мөмкинлекләренә чикләнгән балаларның һәм инвалид балаларның тулы интеграциясен тәмин итәргә мөмкинлек бирүчә адаптив киртәләрсез мохит булдыру;
- мәктәпләренә яна оештыру-хокукый формаларга күчүенә оештыру ягыннан ярдәм итүне тәмин итү;
- белем бирү оешмаларының социаль өлкә оешмалары: мәдәният, сәламәтлек саклау, спорт, ял һәм башка учреждениеләре белән хезмәттәшлегенә интеграцион механизмларын үстерү.

Балаларга өстәмә белем бирү

Чирмешән муниципаль районының белем бирү киңлегенә, социаль-старт, милли состав һәм сәламәтлек мөмкинлекләренә карамастан, балаларның барлык контингентларының үсеп килү, социализацияләү, сәламәтлеген саклау, белем алу һәм үсешен тәмин итүче тотрыклы институтлар жыелмасыннан гыйбарәт. Өстәмә белем бирү системасы аның кирәкле һәм соралучы компоненты булып тора.

Балаларга өстәмә белем бирүне үстерү стратегиясенең нигезләнгән:

- аның заманча сыйфатын һәм һәркем өчен мөмкин булуын тәмин итүдә булган ресурслардан файдалануны рационализацияләүдә;

- конкурент өстенлекләренә булдыруда һәм тотып калуда.

Әлеге векторда балаларга өстәмә белем бирүнең белем бирү киңлеген формалаштыру түбәндәге үзара бәйләнешле бурычларны хәл итүне күз алдында тоту:

1. Балаларга өстәмә белем бирү мониторингы һәм статистикасының заманча мәгълүмати системасы моделен куллануны давам итәргә.

2. Яңа буын Федераль дәүләт белем бирү стандартларын гамәлгә кертүне исәпкә алып, балаларга төп һәм өстәмә белем бирүнең оптималь моделен эшләү зарур.

3. Балаларга өстәмә белем бирүнең барлык педагогик практикалары өчен өстенлекле булып балалар һәм яшьләрдә *позитив социаль эшчәнлеккә һәм үзара хезмәттәшлеккә сәләтләр* булдыруга юнәлдерелгән.

4. Социаль лидерлык һәм позитив үз-үзенә оештыру буенча балалар-яшьләр мохитендә инициативаларны ачыклау һәм ныгыту буенча махсус эш алып барырга.

5. Белем бирү оешмаларына заманча балалар һәм укучы яшьләр өчен кызыклы тематика буенча өстәмә белем бирү программаларын (төрле учреждениеләрнең һәм оешмаларның чөпкү хезмәттәшлегенә нигезендә программалар), аларның конкрет сорауларын канәгатьләндереп, эзәрләргә.

6. Чирмешән муниципаль районының булган традицияләрен, мөмкинлекләрен һәм ресурсларын исәпкә алып, инновацион процессларга, технологияләргә, балаларның һәм яшүсмерләрнең конструкцияләүгә, уйлап табуларга, фәнни-техник иҗатын үстерүгә юнәлдерелгән өстәмә техник белем бирүнең ведомствоара программасын эшләргә.

7. Яңа сыйфат һәм куркынычсызлык таләпләренә туры килә торган өстәмә белем бирү системасының балалар үзгә инфраструктурасын үстерергә.

**VIII. 2021-2023 елларга «ЧИРМЕШӘН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ
МӘГАРИФ СИСТЕМАСЫН ҮСТЕРҮ» ПРОГРАММАСЫН
ТОРМЫШКА АШЫРУ БУЕНЧА ЧАРАЛАР**

**1 НОМЕРЛЫ ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЧИРМЕШӘН МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ «СӘЛӘТЛЕ БАЛАЛАР» ПРОГРАММАСЫ
2021-2023 елларга**

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	2021-2023 елларга Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының «Сәләтле балалар» муниципаль программасы (алга таба-Программа)
Программаны ясау өчен нигез	Сәләтле балаларны ачыклау, үстерү һәм озата бару буенча эш системасын булдыру зарур. «Безнең яңа мәктәп» милли мәгариф инициативасы.
Программаның хокукий нигезе	- «Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль Закон; - Бала хокуклары турында конвенция. - РФ Президенты Д.А. Медведевның 2010 елның 4 февралдәге 271 номерлы боерыгы белән расланган «Безнең яңа мәктәп» милли мәгариф инициативасы
Программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны төзүче	Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының «Мәгариф бүлеге» МКУ
Программаның чараларын башкаручылар	Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты, «Мәгариф бүлеге» МКУ, "Мәктәптән тыш эшләр үзәге" өстәмә белем бирү бюджет гомуми белем бирү учреждениесе, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы мәгариф учреждениеләре
Программа исемлегенә бүлекләре	1. Аңлатма язуы 2. Программа эчтәлегенә 3. Программа чаралары исемлегенә
Программа максаты	Мәгариф эшчәнлегенә инновацион формалары нигезендә сәләтле балаларны ачыклау, аларга ярдәм итү, укыту, тәрбияләү һәм үстерү системасын булдыру

	<p>hэм нэтижэле эшлэвен тээмин итү</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сэлэтле балаларга hэм сэлэтле балалар белэн эшлэүче педагогларга район дэрэжэсендэ ярдэм итэргэ; - Сэлэтле балаларны укыту процессының инновацион фэнни-методик тээминатын гамэлгэ кертүне гамэлгэ ашыру; - Интеллектуаль сэлэтле балалар белэн эшлэүче кадрлар потенциалын үстерү; - Сэлэтле балаларны укыту hэм үстерү өчен заманча уңайлы шартлар тээмин итэргэ; - Сэлэтле балаларның региональ, Бөтенроссия hэм халыкара дэрэжэдэге конкурсларда, ярышларда, олимпиадаларда, турнирларда катнашуын тээмин итэргэ.
<p>Программа бурычлары</p>	
<p>Программаны гамэлгэ ашыру вакыты</p>	<p>2021-2023 еллар</p>
<p>Программа чаралары исемлеге</p>	<p>Программа чаралары исемлеге жиде юнөлештэн тора:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сэлэтле балаларны ачыклау hэм үстерү өчен шартлар тудыру; - Интеллектуаль сэлэтле балалар белэн чаралар үткөрү; - Ижади сэлэтле балалар белэн чаралар үткөрү; - Спортка сэлэтле балалар белэн чаралар үткөрү; - Сэлэтле балаларга ярдэм итү; - Кадрлар потенциалын үстерү;
<p>Программа чараларын финанслауның күлөме hэм чыганакалары</p>	<p>ТР Чирмешэн муниципаль районы бюджеты, бюджеттан тыш чаралар</p> <p>2021ел - бюджет чаралары - 240 мең сум, бюджеттан тыш чаралар -0 мең сум.</p> <p>2022ел- бюджет чаралары - 240 мең сум, бюджеттан тыш чаралар -0 мең сум.</p> <p>2023ел- бюджет чаралары - 240 мең сум, бюджеттан тыш чаралар -0 мең сум.</p>

	Барлығы 720 000 сум
Программаны гамәлгә ашыру механизмы	<p>Программаны гамәлгә ашыру программаның төп чаралары планы нигезендә тормышка ашырыла. Программа чараларының төп координаторы - ТР Чирмешән муниципаль районы «Мәгариф бүлеге» МКУ. ТР Чирмешән муниципаль районы «Мәгариф бүлеге» МКУ программасын тормышка ашыру барышында:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Программада каралган район чараларын үткөрүне оештыра; - Программа чараларын тулы һәм сыйфатлы үтәү буенча чараларны гамәлгә ашыра; - Программа чараларын тормышка ашыру турында статистик һәм аналитик мәгълүмат жыюны һәм системалаштыруны гамәлгә ашыра; - бер ел эчендә эш нәтижеләре нигезендә Программага төзәтмәләр кертү эшен оештыра.
Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижеләре	<ul style="list-style-type: none"> - ярдәм күрсәтелә торган сәләтле балалар санын арттыру; - сәләтле балалар белән эшләү өчен мәгълүмати-методик материаллар банкын үстерү; - сәләтле балалар белән эшләүче педагогларның квалификациясен күтәрү; - сәләтле балалар белән эшләү системасын камилләштерү
Максатчан индикаторлар һәм нәтижелелек күрсәткечләре	<ul style="list-style-type: none"> - Мәктәп яшендәге сәләтле балалар - муниципаль, республика, бөтенроссия конкурсларында, ярышларда, олимпиадаларда жинүчеләр һәм призерлар санының % артуы; - Региональ, бөтенроссия һәм халыкара дәрәжәләрдә конкурсларда, олимпиадаларда, ярышларда катнашу мөмкинлегенә алган балалар санының артуы; - Чирмешән муниципаль районының талантлы һәм сәләтле балалары турында, аларның алга таба шәхси һәм һөнәри үзбилгеләнешләрен күзәтү өчен формалаштырылган мәгълүмат банкы булу; - Сәләтле балаларга ярдәм күрсәтүне индивидуальләштерү буенча белем бирү

	учреждениеләренең эш системасы булу.
Программаның үтәлешен контрольдә тотуны оештыру системасы	<p>Программаны тормышка ашыру барышын Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты тикшереп тора. «Мәгариф бүлеге» МКУ Чирмешән муниципаль районы мәгариф учреждениеләре тарафыннан чаралар үтәлеше буенча программаны тормышка ашыруның координаторы булып тора.</p> <p>Программа чараларын үтәү программаны башкаручыларның еллык планнары һәм агымдагы эшчәнлегә кысаларында гамәлгә ашырыла. Башкаручылар Программа чараларын тулы, үз вакытында һәм сыйфатлы башкаруны тәмин итәләр. Белем бирү учреждениеләре житәкчеләре, уку елы тәмамланганнан соң, «Мәгариф бүлеге» МКУнә программаны үтәү барышындагы казанышлар турында хисап бирәләр.</p>

Чирмешән муниципаль районында 26 белем бирү оешмасы бар.

Район мәктәпләрендә талантлы балаларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү, шәхес формалашу чорында аларны алып бару системасы формалаштырылды. Укучыларга үз сәләтләрен ачканда ярдәм итү алымнарының берсе - уен, ижади конкурсларда, экологик, патриотик юнәлештәге республика фәнни-гамәли конференцияләрендә катнашу.

Шулай ук мәктәп эшенең нәтижәләлеге күрсәткече - барлык дәрәжәдәге фән олимпиадаларында укучыларның нәтижәләре. Нәкъ менә олимпиада хәрәкәте укучылар өчен сәламәт конкурентлы мохит, ижади индивидуальлекне үстерү һәм күрсәтү өчен шартлар тудыра.

2019-2020 уку елында муниципаль дәрәжәдә ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы планында билгеләнгән барлык фәннәр буенча олимпиадалар

оештырылды. Олимпиадаларның муниципаль этабында 4,5,6, 7, 8,9,10,11 сыйныфлардан 1072 укучы катнашты.

2019-2020 елларда республика олимпиадаларында катнашу нәтижеләре буенча 1 жиңүче һәм 18 призлы урын.

Районда «Чирмешән лицее» МББУ, «Яңа Элмәле урта мәктәбе» МББУ, «Лашман урта мәктәбе» МББУ рейтингта беренче позицияләрне били. Бу мәктәп укучылары олимпиадаларның республика этабында да призлы урыннар алалар.

Программаның максаты һәм бурычлары

«Сәләтле балалар» муниципаль программасының максаты - белем бирү эшчәнлегенң инновацион формалары нигезендә сәләтле балаларны ачыклау, аларга ярдәм итү, укыту, тәрбияләү һәм үстерү системасының нәтижелә эшләвен тәмин итү.

Программаның төп бурычлары:

- сәләтле балаларга һәм сәләтле балалар белән эшләүче педагогларга район дәрәжәсендә ярдәм күрсәтү;
- сәләтле балаларны укыту процессын инновацион фәнни-методик тәмин итүне гамәлгә кертү;
- интеллектуаль сәләтле балалар белән эшләүче кадрлар потенциалын үстерү;
- сәләтле балаларны укыту һәм үстерү өчен заманча уңайлы шартлар тәмин итү;
- сәләтле балаларның региональ, Бөтенроссия һәм халыкара дәрәжәдәге конкурсларда, ярышларда, олимпиадаларда, турнирларда катнашуын тәмин итү.

Программа чаралары системасы

1. Сәләтле балалар белән эшләү өчен уңайлы шартлар тудыру (алдынгы белем бирү технологияләрен кертү, эшчәнлекне норматив-хокукый яктан тәмин итү, сәләтле балалар проблемасы буенча мәгълүматлар банкын формалаштыру, матди-техник базаны ныгыту)
2. Сәләтле балалар белән эшләүне методик яктан тәмин итү (педагогларның һөнәри осталыгын арттыру, сәләтле балалар белән эшләүче укытучыларның тәҗрибә уртаклашуын оештыру, программаны фәнни-методик һәм мәгълүмати тәмин итү)
3. Сәләтле балалар белән эшләү буенча чаралар (булдыклы һәм сәләтле (способных и одаренных) балаларның мәктәп, муниципаль, өлкә чараларында катнашуы)

Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Әлеге программада муниципаль районның белем бирү учреждениеләрендә укучылар һәм алар белән эшләүче педагоглар катнаша.

Программаны тормышка ашыру программаның төп чаралары планы нигезендә тормышка ашырыла.

Программаны башкаручыларның эшчәнлеген координацияләүне ТР Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты башкара.

Программаны гамәлгә ашыру юнәлешләре

1. Сәләтле балаларны профессиональ психологик-педагогик сайлап алу:

- мәктәпнең укучыларын социаль-психологик өйрәнү;
- сәләтле балаларны сайлау;
- ата-аналар белән әңгәмә.

2. Сәләтле балаларга психологик-педагогик ярдәм күрсәтү:

- сәләтле балалар мәгълүматлары банкын булдыру;
- районның белем бирү оешмасында киңәйтелгән характеристикалар булдыру.

3. Уку процессы кысаларында белем бирү оешмасы белән эшнә оештыру:

- сәләтле балалар белән индивидуаль эш программаларын ясау.

4. Дәрестән тыш эшчәнлектә белем бирү оешмасы белән эшләнүне оештыру

Сәләтле укучылар белән эшләнү формалары

- факультативлар;
- кызыксыну буенча түгәрәкләр;
- тикшеренү эшчәнлегенә белән шөгыйльләнү;
- конкурслар;
- интеллектуаль марафон;
- фәнни-гамәли конференцияләр;
- олимпиадаларда катнашу;
- шәхси планнар буенча эш;
- ярышларда катнашу.

Программаны гамәлгә ашыру нәтижәләгән бәяләнү

Программаның нәтижәләгән түбәндәгә күрсәткечләр буенча бәяләнә:

- Мәктәп яшендәгә сәләтле балалар - муниципаль, республика, бөтенроссия конкурсларында, ярышларда, олимпиадаларда жиңүчеләр һәм призерлар санының % артуы;
- Региональ, бөтенроссия һәм халыкара дәрәжәләрдә конкурсларда, олимпиадаларда, ярышларда катнашу мөмкинлегенә алган балалар санының артуы;
- Чирмешән муниципаль районының талантлы һәм сәләтле балалары турында, аларның алга таба шәхси һәм һөнәри үзбилгеләнешләрен күзәтү өчен формалаштырылган мәгълүмат банкы булу;
- Сәләтле балалар белән эшләнүне программалы тәмин итү системасы;
- Фәнни - методик ярдәм күрсәтү;
- Сәләтле балаларга ярдәм күрсәтүне индивидуальләштерү буенча белем бирү учреждениеләренә эш системасы булуы.

Программа белән идарә итүне оештыру һәм аның үтәлешен контрольдә тоту

Программаны тормышка ашыру барышын Чирмешән муниципаль районы администрациясе тикшереп тора. «Мәгариф бүлеге» МКУ Чирмешән муниципаль районы мәгариф учреждениеләре тарафыннан чаралар үтәләше буенча программаны тормышка ашыруның координаторы булып тора.

Программа чараларын үтәү программаны башкаручыларның еллык планнары һәм агымдагы эшчәнлеге кысаларында гамәлгә ашырыла. Башкаручылар Программа чараларын тулы, үз вакытында һәм сыйфатлы башкаруны тәэмин итәләр. Программаны башкаручылар сәләтле балалар белән эшләү буенча җаваплы зат билгелиләр, ул әлеге юнәлешкә кураторлык итәчәк. Белем бирү учреждениеләре җитәкчеләре уку елы тәмамланганнан соң «Мәгариф бүлеге» муниципаль учреждениесенә программаны үтәү барышында ирешкән уңышлар турында хисап бирәләр.

Программа чаралары исемлеге

Чаралар	Сроклар	Башкаручылар	Финанслау күләме			
			4.			
			2021	2022	2023	Барлыгы
1.	2.	3.	4.1.	4.2.	4.3.	
Сәләтле балаларны гади педагогик, психологик һәм ата-аналар күзәтүе ярдәмендә мәгариф учреждениесендә беренчел диагностика.	Сентябрь	ОУ				
Сәләтле мәктәп укучыларының «портфолиосы»н алып бару	Ел дәвамында	ОУ, класс җитәкчеләре				
Мәгариф учреждениесендә сәләтле балаларны ачыклау, үстерү һәм аларга ярдәм итүгә юнәлдерелгән программа эшләү	Гыйнвар 2021 ел	«Мәгариф бүлеге» МКУ, ОУ				
Төрле дәрәжәдәге конкурсларда, ярышларда, олимпиадаларда җиңүчеләр һәм призерлар турында мәгълүматлар банкын формалаштыру.	Ел саен	ОУ, «Мәгариф бүлеге» МКУ				

Педагог-психологлар тарафыннан сэлэтле балалар, сэлэтле балаларның ата-аналары белән шәхси консультацияләр үткөрү.	Ел дәвамында	ОУ, ОУ психологлары				
Сэлэтле балалар белән эшләү өчен педагогик кадрларны әзерләү, янадан әзерләү һәм квалификацияләрен күтәрү системасын камилләштерү	Ел дәвамында	ОУ, «Мәгариф бүлеге» МКУ				
Сэлэтле балалар белән эшләү өчен заманча укыту-методик базаны үстерү: төрле юнәлешләр буенча мөктәп укучыларын үстерүгә юнәлдерелгән төрле дәрәжәле белем бирү программаларын эшләү һәм тормышка ашыру; - сэлэтле балалар белән эшләү буенча методик материаллар.	Ел саен	ОУ, укытучылар				
Белем бирү учреждениеләренең укыту-тәрбия процессына инновацион методикаларны һәм технологияләрне кертү, алар үстерүче укытуның эшлекле алымына нигезләнгән	Ел саен	Укытучылар				
Сэлэтле балалар белән эшләүнең нәтижәлеге мониторинг үткөрү	Ел саен	ОУ, «Мәгариф бүлеге» МКУ				
Педагогларның сэлэтле балаларны үстерү проблемалары буенча республика семинарларында һәм чараларында катнашуын оештыру	ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы планы буенча	ОУ, «Мәгариф бүлеге» МКУ				
Фәннәр буенча Бөтенроссия һәм Республика олимпиадаларының муниципаль туры	Ноябрь, декабрь	ОУ, «Мәгариф бүлеге» МКУ	Жиңүч е - 1000 мең сум, Призер – 500 сум.	Жиңүч е - 1000 мең сум, Призер – 500 сум	Жиңүч е - 1000 мең сум, Призер – 500 сум	Жиңүч е - 1000 мең сум, Призер – 500 сум
Фәннәр буенча олимпиаданың республика этаптарында призлы урыннар булу	Гыйнвар, февраль	«Мәгариф бүлеге» МКУ				

Зональ һәм республика фәнни-гамәли конференцияләрендә катнашу	Ел дәвамында	ОУ				
Сәләтле балаларның муниципаль, республика һәм бөтенроссия дәрәжәсендәге конкурс чараларында катнашуын оештыру	Ел дәвамында	ОУ, «Мәгариф бүлеге» МКУ				
Сәләтле балаларның муниципаль, республика һәм бөтенроссия дәрәжәсендәге спорт ярышларында катнашуын оештыру	Ел дәвамында	ОУ, «Мәгариф бүлеге» МКУ				

**2 НОМЕРЛЫ ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА
«2021-2023 ЕЛЛАРГА ЧИРМЕШӘН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ ТЕЛЛӘРЕН ҺӘМ
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БАШКА ТЕЛЛӘРЕН САКЛАУ,
ӨЙРӘНҮ ҺӘМ ҮСТЕРҮ» МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАСЫ**

Программа паспорты

Программаның исеме	«2020-2022 елларга Чирмешән муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасының башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы (алга таба -Программа)
Программаның муниципаль заказчысы – координаторы	Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы «Мәгариф бүлеге» МКУ

Программаны төп ясаучылар	Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы «Мәгариф бүлгеге» МКУ
Программаның максаты	Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында татар, рус һәм башка телләрне, шулай ук Татарстан Республикасыннан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру
Программаның бурычлары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында тел сәясәтен норматив хокукый тәмин итүне камилләштерү; 2. Татарстан Республикасы дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренең паритет эшчәнлегенә ярдәм итү; 3. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында татар һәм рус телләрен өйрәнү һәм татар һәм рус телләрендә укытуның тулы системасын үстерү; татар телен өйрәнүгә һәм Татарстан Республикасыннан читтә татар телендә укытуга ярдәм итү; 4. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында татар һәм рус телләрен саклау һәм үстерү процессларына фәнни һәм фәнни-методик ярдәм күрсәтү; 5. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында яшәүче халыкларның телләрен саклау һәм үстерү; 6. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында социаль дәүләт һәм башка телләрнең статусын күтәрү һәм популярлаштыру.
Программаны гамәлгә ашыру вакыты һәм этаплары	<p>Беренче этап: 2021 – 2022 еллар</p> <p>Икенче этап: 2022-2023 еллар</p>
Программаны тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре (Программа нәтижеләрен бәяләү индикаторлары)	<p>2023 елга: Татарстан Республикасы телләре турындагы законнарны һәм Программаны гамәлгә ашыру мәсьәләләре кергән муниципаль берәмлек органнары һәм жирле үзидарә органнарының структур бүлекчәләре саны 4 берәмлеккә житкереләчәк;</p> <p>Татарстан Республикасы дәүләт телләрендәге аудиовизуаль мәгълүматның муниципаль идарә, инфокоммуникация өлкәсендә һәм хезмәт күрсәтү өлкәсендә чагыштырмасы 50%/50% ка житәчәк;</p> <p>мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында татар милләте балаларын татар телендә укыту һәм тәрбияләүне колачлау өлеше 65 процент дәрәжәсендә сакланачак;</p> <p>гомуми белем бирү оешмаларында татар милләте балаларын туган татар телендә укытуны колачлау өлеше 70 процент</p>

	<p>дәрәжәсендә сакланачак; гомуми белем бирү оешмаларында рус милләте балаларын туган рус телендә укытуны колачлау өлеше 100 процент дәрәжәсендә сакланачак;</p> <p>Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында массакуләм мәгълүмат чараларының өлеше житәчәк: татар телендә - 30 процент; Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясе халыклары телләрендәге һәркем өчен мөмкин булган китапханәләрнең жыелма фонды, рус теленнән тыш, 25 процентка житәчәк; массакуләм мәгълүмат чараларында Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында тел хәле һәм Программаны гамәлгә ашыру барышы турында 10 берәмлеккә житәчәк; Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында этноязык ситуациясе динамикасын һәм Программаны үтәү нәтижәләлеген тикшерүләр саны 3 берәмлеккә житәчәк.</p>
--	---

I. Программаны тормышка ашыру сферасының гомуми характеристикасы, программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар

Өлеге Программа Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясе халыклары телләре турында» 1991 елның 25 октябрәндәге 1807-1 номерлы, «Россия Федерациясе дәүләт теле турында» 2005 елның 1 июнендәге 53-ФЗ номерлы федераль законнар, Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрәндәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәр чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясе, Татарстан Республикасы Конституциясе, «Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1992 елның 8 июлендәге 1560-ХII номерлы һәм «Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар телен куллану турында» 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законнары, шулай ук Татарстан Республикасы Президентының 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312 номерлы Указы белән (Татарстан Республикасы Президентының 2013 елның 26 июлендәге ПУ-695 номерлы Указы редакциясендә) расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясе, Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының башка законнары нигезендә эшләнде һәм 2004 елның 11 октябрәндәге 52 – ТРЗ

номерлы Татарстан Республикасы Законы белән расланган 2004-2013 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру кысаларында үткәрелгән эшне дәвам итәргә тиеш.

Әлеге Программа Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен оптималь шартлар булдыруга юнәлдерелгән.

Проблеманың эчтәлеге

Татарстан Республикасының Чирмешән муниципаль районында төрле милләт гражданнары яши. Халык саны - 18 921 кеше. Татарлар - 54 %, руслар - 19 %, чуашлар – 21,6%, мордвалар - 5 %.

Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында татар телен белү дәрәжәсенең уңай динамикасын билгеләп үтәргә кирәк, бу белем бирү системасына татар телен өйрәнү кертелүгә бәйле.

Район халкының мәдәни-тел хокукларын тормышка ашыру өчен шартлар тудыру нигезләренә гамәлдәге законнар базасы нигез салды. Шулай ук вакытта тел өлкәсендә норматив хокукый жайга салуның федераль, региональ һәм муниципаль дәрәжәләрен синхронизацияләү, куллану хокукларын методологиясен эшләү һәм мониторинглау, шулай ук әлеге эшчәнлекне координацияләүче оештыру инфраструктурасын камилләштерү зарурлыгы бар.

Телләргә үстерүгә мәгълүмати киңлек зур йогынты ясый. Соңгы вакытта телләргә лексик күләм кимү, рфографик, пунктуацион һәм стилистик хаталарның артуы, шулай икәптән массакуләм мәгълүмат чараларында да. Яшьләрнең теле акланмаган чит ил заимствованиеләре, жаргонизм, вульгаризм һәм компьютер лексикасы чыгымнарына бай. Ижтимагый оешмаларның актив катнашында дәүләт, ведомство һәм муниципаль хакимиятнең барлык дәрәжәләрендә телләргә саклау механизмын эшләү зарур.

Әлеге юнәлештә мәгариф оешмалары әйдәп баручы роль уйный. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен өйрәнү һәм туган телләрдә белем бирүне үстерү тәэмин ителә. Аерым алганда, гомуми белем бирү мәктәпләрендә 3 туган тел өйрәнелә: рус, татар, чуаш.

14 гомуми белем бирү учреждениесендә уку һәм тәрбия ана телендә рус телендә алып барылды, анда укучыларның 100% ы татар телен дәүләт теле буларак өйрәнде. Район буенча туган (татар) телендә белем һәм тәрбия бирү 66,47 % тәшкил итә.

Уку методикаларын камилләштерү мөһим бурыч булып тора.

Татар халкының үсеш тарихы аның территорияль диспетчерлыгына бәйле. Глобальләшү шартларында Россиядә дә, бөтен дөньяда да татарларның мәдәни ассимиляциясе процесслары көчәя, милли үзенчәлек һәм гасырларга сузылган традицияләр югала, аларның трансляторы - татар теле. Туган телен белгән татарлар саны кимү тенденциясе саклана. Татар телен белү дәрәжәсе түбәнәю белән беррәттән, татар телен куллану, шулай икәптән халыкның көндәлек

аралашуы шартларында да, кимү күзәтелә. Бу процесслар татар телендә белем алучы мәктәпләрнең саны кимүгә, татарлар күпләп яши торган төбәкләрдә югары белем бирү оешмалары каршындагы татар бүлекләре челтәрен кыскартуга, туган телдә, иң беренче чиратта, Татарстан Республикасынан читтә белем бирү системасының тулы канлы эшчәнлегенә өчен сәясәт-хокукый һәм институциональ мөмкинлекләргә югалтуга бәйле. Татар халкының туган телен һәм этник мәдәниятен югалту куркынычы татар телен, әдәбиятын һәм мәдәниятен саклау, үстерү һәм тарату проблемасының актуальлеген арттыра.

2004 елның 11 октябрдәге 52 – ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән расланган 2004-2013 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру нәтижеләре.

2004 елның 11 октябрдәге 52 – ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән расланган 2004-2013 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасын (алга таба-2004-2013 елларга Программа) гамәлгә ашыру елларында тел мәсьәләләре Татарстан Республикасы дәүләт милли сәясәтенең төп юнәлешләреннән берсе буларак үз өстенлеген саклап калды.

Чирмешән муниципаль районында 2014-2020 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча ТР Дәүләт программасын үтәү буенча максатчан эш алып барыла. Ел саен квартал саен элекке программаның тормышка ашырылу барышын анализлауға багышланган тел проблемалары буенча комиссия утырышлары үткәрелде. Программа чараларын тормышка ашыру барышын контрольдә тотуны тәмин итү һәм аларның нәтижеләгән бәяләү; эш башкару өлкәсендә, уку-тәрбия өлкәсендә дәүләт телләренә эшләве турындагы мәсьәләләр каралды.

Закон нигезендә туган телләргә саклау һәм үстерү өчен шартлар тудырылган, аралашу, тәрбия, уку һәм иҗат телен сайлау һәм куллану иреге тәмин ителгән.

Туган (рус булмаган) телдәгә белем бирү учреждениеләре челтәрен саклап калу буенча эш алып барылды:

4 урта мәктәп («Утыз Имән» урта мәктәбе, «Иске Котыш урта мәктәбе», «Шешминка урта мәктәбе», «Кармыш урта мәктәбе») төп итеп үзгәртелде. Бу мәктәп укучылары Чирмешән лицее, Лашман, Иске Кади урта мәктәпләрендә туган телдә белем ала;

- 2018/2019 уку елында туган телендә (рус булмаган) тәрбияләнүче мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре ябылмаган (9 татар телендә тәрбия

бирүче, 5 чуаш телендә тәрбия бирүче, 1 район үзәгендә урнашкан мәктәпкәчә белем бирү учреждениесендә 1 татар төркеме эшли).

- 2019-2020 уку елында Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы «Советлар Союзы Герое Бари Габдрахман улы Габдрахманов исемендәге Кармыш төп гомуми белем бирү мәктәбе» филиалы Яшәүче башлангыч гомуми белем бирү мәктәбе вакытлыча туктатылды (21.08.2020 344 номерлы боерык).

Чирмешән муниципаль районының «Мәгариф бүлеге» МКУ планы буенча татар теле һәм әдәбияты укытучыларының семинарлары үткәрелә, анда фәнне укыту проблемалары тикшерелә, укытучыларның секция утырышлары, педагогик укулар оештырыла. Белем бирү учреждениеләрендә Халыкара туган телләр көненә, Грамоталылык көненә багышланган төрле чаралар үткәрелде, апрель аенда традицион рәвештә туган телләр айлыгы үткәрелде, рус телле укучылар белән «Мин татарча сөйләшәм» дигән район чарасы үткәрелде.

Татар телендә белем алу мәктәпләрдә фәннәр, нигездә, туган телдә алып барыла.

Кирәк булганда, гражданның татар телендәге язма мөрәжәгатьләре рус теленә тәржемә ителә, тәржемәчеләр хезмәтеннән файдалану хокукы суд тикшерүләре вакытында да бирелә.

Татар телендә эш башкару татар телендә белем бирүче мәгариф учреждениеләрендә алып барыла. Барлык 26 белем бирү учреждениесендә һәм 19 мәктәпкәчә белем бирү учреждениесендә, районның барлык идарә итү структураларында, оешмаларында татар шрифты язылган компьютерлар бар. Районда якшәмбе мәктәпләре эшләми, чөнки монда ихтыяж юк: бөтен район буенча башка милләт балалары саны аз һәм якшәмбе мәктәпләре ачылу буенча мөрәжәгатьләр булмады.

Оешмалар һәм учреждениеләрнең элмә такталарын ике дәүләт телендә рәсмиләштерү буенча эш алып барыла. Элмә такталарны, ике дәүләт телендә язуларны рәсмиләштерү тәртибенә туры килү-килмәүгә карата барлык административ биналар даими рәвештә тикшерелә. Ачыкланган бозулар бетерелә. Шулай ук барлык мәгариф, мәдәният, сәламәтлек саклау, сәүдә, көнкүреш оешмаларының тышкы һәм эчке бизәлеше даими рәвештә тикшерелә.

Географик атамалар һәм топографик билгеләмәләр, юл күрсәткечләре язмалары ике дәүләт телендә рәсмиләштерелгән. Чирмешән муниципаль районында атнага 2 тапкыр 2 данә тираж белән район газетасы чыга: рус телендә – 70%, татар телендә – 30%. Район газетасында даими рәвештә ТР дәүләт телләрен саклау һәм үстерү мәсьәләләре яктыртыла, милли бәйрәмнәргә,

күренекле мәдәният эшлеклеләренә һәм жәмәгать тормышына багышланган чаралар турында мәгълүмат үз вакытында бирелә.

Чирмешән районы «Чирмешән жирлекара үзәк китапханәсе» МБУнең китапханә фонды 259 536 данә китап тәшкил итә, шул исәптән рус телендә -181 512 данә, татар телендә – 69 531 данә, чуаш телендә – 8 159 данә, мордва телендә – 141 данә.

Бөтендөнья татар конгрессының жирле бүлекчәсе татар телендә мәдәни-массакуләм чаралар уздыру, мәчетләргә спонсорлык ярдәме күрсәтү, район үзәгендә татар сыйныфларын ачу кебек мәсьәләләргә аерым игътибар бирә.

Телләр буенча район комиссиясе ярдәме белән районның төрле милләт вәкилләре республика һәм төбәк бәйрәмнәрендә һәм форумнарда катнашты.

Район комиссиясе сәүдә һәм хезмәт күрсәтү объектларын даими тикшереп тора һәм район башлыгы каршындагы киңәшмәләрдә үз тәкъдимнәрен кертә.

2004-2013 елларга Программаны, шулай ук алдагы программаларны тормышка ашыру нәтижәләренә анализ ясау күрсәткәнчә, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында телләренә саклау һәм үстерү эшендә күрелгән көчләргә карамастан, куелган максатларның барысы да Татарстан Республикасында тел сәясәтен гәмәлгә ашыруда кайбер тоткарлаучы факторлар булу сәбәпле ирешелмәде, алар арасында:

а) Россия Федерациясе халыклары телләрен саклау буенча максатчан федераль программалар булмау, шуңа бәйле рәвештә, аерым алганда, Россия Федерациясе территориясендә татарлар компакт яши торган урыннарда татар теленә эшләве катлауланды;

б) 2004-2013 елларга Программаны финанслау житәрлек дәрәжәдә түгел;

в) тел сәясәтен хокукый жайга салуда житешсезлекләр булу: «Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1992 елның 8 июлендәге 1560-ХІІ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм 2004 – 2013 елларга Программа нигезләмәләрен гәмәлгә ашыру механизмы камил булмавы, Татарстан Республикасында телләр турындагы законнарны бозган өчен тел аралашу өлкәсендә тиешле норматив хокукый актлар һәм санкцияләр булмау;

г) йомгаклау аттестациясе телен сайлау өлешендә мәгариф турында федераль законнарны үзгәртү, шулай ук туган тел буенча компетенцияләренә Россия Федерациясе мәгариф системасында мәгариф компетенцияләре саныннан төшереп калдыру;

д) татар телен, районда яшәүче халыкларның милли телләрен белүгә мотивациянең начар булуы, рус телен һәм сөйләм мәдәниятен саклау һәм үстерү буенча чараларның житәрлек булмавы;

- е) татар теле буенча сертификатлаштыру системасының булмавы;
- и) мәгълүмати-коммуникацион кинлектә татар теленең тиешле нормалары, стандартлары һәм технологияләре нигезендә эшләвенә ярдәм итүдә комплекслылык һәм системалылык житәрлек булмавы;
- к) татар теленең милли электрон корпусының эшләнеп бетмәве, ул татар телендә сүз куллануның репрезентатив ресурс базасы һәм татар телендә фәнни-гамәли тикшеренүләрне гамәлгә ашыру өчен программа коралы булып тора;
- л) Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында этноязык ситуациясе торышына һәм 2004-2013 елларга Программаның үтәлеше турында даими социолингвистик мониторинг булмау;
- м) тел өлкәсен жайга салучы законнар турында гражданнар, житәкчеләр һәм ижтимагый институтлар хезмәткәрләренең түбән хәбәрдарлыгы һәм телләр турындагы законнарны үтәмәгән өчен жаваплылык булмау һәм 2004-2013 елларга Программа үтәлмәү.

Өлеге Программа алдагы программаларны тормышка ашыру тәжрибәсен анализлау, проблеманың барлык өлкәләрен һәм аспектларын колачлауны, кабул ителә торган чараларның нәтижәлегенә һәм программаның телләрнең тормышка сәләтлелегенә бәйле барлык төп факторларга йогынтысы нәтижәлеген тәмин итүгә юнәлдерелгән яңа төп принципларны куллану нигезендә эшләнгән.

II. Максатка ирешү һәм бурычларны хәл итүнең төп максаты, бурычлары һәм күрсәткечләре (индикаторлары), программаның көтелгән соңгы нәтижәләрен тасвирлау, Программаны тормышка ашыру вакыты һәм этаплары

Программа Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр өлкәсендә дәүләт сәясәтенең төп принципларына туры китереп эшләнгән, ул телләрне үстерү һәм гармонияле үзара бәйләнештә тору, республикада яшәүче халыкларның милли-тел мәнфәгатләренең тотрыклы балансын үтәүне күз алдында тотта.

Программаның максаты - Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында татар, рус һәм башка телләрне, шулай ук республикадан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру.

Куелган максатка ирешү түбәндәге бурычларны тормышка ашыруны күздә тотта:

- Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында тел сәясәтен норматив хокукый тәмин итүне камилләштерү;

- Татарстан Республикасы дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренәң паритет эшчәнлегенә ярдәм итү;
- Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында татар һәм рус телләрен өйрәнү һәм татар һәм рус телләрендә уку туның тулы системасын үстерү; татар телен өйрәнүгә һәм Татарстан Республикасыннан читтә татар телендә укуга ярдәм итү;
- Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында яшәүче халыкларның телләрен саклау һәм үстерү;
- Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында дәүләт һәм башка телләренәң социаль статусын күтәрү һәм популярлаштыру;
- Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында этнотелле ситуациягә мониторинг.

Программаның максаты һәм бурычлары Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәт стратегиясе максатларына һәм бурычларына Россия Федерациясе халыкларының мәдәниятләрен һәм телләрен саклау һәм үстерү, аларның рухи бердәмлеген ныгыту, милли азчылыкларның хокукларын тәмин итү, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның этномәдәни үзенчәлеген саклау, Россия халыкларының гомумдәүләт мәнфәгатьләрен һәм мәнфәгатьләрен яраштыру, чит илләрдә яшәүче ватандашларга ярдәм итү, аларның Россия һәм Татарстан Республикасы белән элемтәләрен үстерүгә ярдәм итү өлешендә, шулай ук мәгариф өлкәсендә инновацияләренә стимуллаштыру, талантлы яшьләргә ярдәм итү, иң яхшы укучыларны һәм укучыларны бүләкләү, заманча мәгариф технологияләрен гәмәлгә кертү өлешендә Россия Федерациясенәң «Мәгариф» өстенлекле милли проектының максатларына һәм бурычларына туры килә.

Татарстан Республикасында рус телен дәүләт теле буларак саклау һәм үстерү чаралары «Россия Федерациясе дәүләт теле турында» 2005 елның 1 июнендәге 53-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре, Россия Федерациясе Хөкүмәтенәң 2011 елның 20 июнендәге 492 номерлы карары белән расланган «Рус теле» федераль максатчан программасы, Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгының 2011 елның 30 декабрендәге 6981/11 номерлы боекы белән расланган 2011-2015 елларга «Татарстанда Рус Теле» республика программасы нигезендә гәмәлгә ашырыла.

Программа чаралары Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында телләренәң саклау һәм үстерүнең барлык төп аспектларын үз эченә ала Программа бурычлары нигезендә:

1 бурыч. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында тел сәясәтен норматив хокукый тәмин итүне камилләштерү.

Әлеге бурычны хәл итү кысаларында тормышка ашырыла торган чаралар Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында дәүләт һәм башка телләргә куллану һәм үстерү өлкәсендә хокук мөнәсәбәтләрен жайга салучы норматив хокукый актларны эшләүгә, системалаштыруга, тәржемә итүгә юнәлдерелгән.

2 бурыч. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында рус һәм татар телләренә дәүләт телләре буларак паритет эшләвенә ярдәм итү.

Әлеге мәсьәләне хәл итү кысаларында тормышка ашырыла торган чаралар түбәндәгеләргә юнәлдерелде:

рус һәм татар телләре өлкәсендә «ашыгыч лингвистик ярдәм» оештыру;

«Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» Татарстан Республикасы Законын гамәлгә ашыру буенча инфраструктураны үстерү;

татар һәм рус телләре буенча тел сертификациясен оештыру;

заманча операция системаларын, гамәли программалар пакетларын, электрон жайланмаларны һәм технологияләргә тел ярдәменә таянып татар локальләштерүне;

Татарстан Республикасында яшәүче хезмәт мигрантларына рус теле өлкәсендә тел ягыннан ярдәм;

социаль коммуникация системасында дәүләт телләре буларак рус һәм татар телләре эшчәнлеген уку-методик тәэмин итү;

Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренә эшләве өчен шартлар тудыру.

3 бурыч. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында татар һәм рус телләрен өйрәнү һәм татар һәм рус телләрендә уку-методик тулы системасын үстерү; Татарстан Республикасынан читтә татар телен өйрәнү һәм татар телендә уку-методик ярдәм итү.

Әлеге мәсьәләне хәл итү кысаларында тормышка ашырыла торган чаралар түбәндәгеләргә юнәлдерелде:

татар һәм рус телләренә өйрәтүне уку-методик тәэмин итү;

полилингвизм шартларында югары белем системасында татар телендә белем бирүне үстерү;

анимация һәм мультимедиа белем бирү проектларын эшләү;

Россиянең күпмәдәни мәгариф системасында татар телен үстерүне тәэмин итү;

татар теле һәм әдәбияты өлкәсендә югары квалификацияле кадрлар әзерләүгә ярдәм итү;

рус теле һәм әдәбияты өлкәсендә югары квалификацияле кадрлар әзерләүгә ярдәм итү;

Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында гомуми белем бирү учреждениеләре укучыларына полилингваль челтәр укытуны оештыру; унайлы тел һәм мәдәни белем бирү тирәлеге булдыру.

4 бурыч. Татарстан Республикасында татар һәм рус телләрен саклау һәм үстерү процессларын фәнни һәм фәнни-методик озата бару:

татар теленең инфокоммуникация технологияләрендә эшләвен тәмин итү.

5 бурыч. Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның телләрен саклау һәм үстерү.

Әлеге бурычны хәл итү кысаларында гамәлгә ашырыла торган чаралар түбәндәгеләргә юнәлдерелгән:

Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында жәмгыятьтә, массакүләм мәгълүмат чараларында һәм интернетны киңлегендә этнотел толерантлыгын булдыру;

Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның телләрендәге материаллар тупланган мәгълүмати-ресурс порталы эшендә катнашу;

мигрантларны Татарстан Республикасында мигрантларны адаптацияләү өчен лингвокультурологик ресурс буларак Татарстан Республикасы дәүләт телләренә өйрәтү;

күпмәдәни белем бирү һәм тәрбия мохите булдыру.

6 бурыч. Татарстан Республикасында дәүләт һәм башка телләрен социаль статусын күтәрү һәм популярлаштыру.

Әлеге мәсьәләне хәл итү кысаларында тормышка ашырыла торган чаралар түбәндәгеләргә юнәлдерелде:

Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның телләрен саклау, үстерү һәм популярлаштыру буенча ижтимагый һәм шәхси инициативаларга грант ярдәме;

күпмәдәни жәмгыятьтә тел һәм мәдәни мохит булдыру һәм үстерү.

7 бурыч. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында этнотел ситуациясен мониторинглау һәм анализлау һәм Программаны гамәлгә ашыру барышын анализлау.

Әлеге бурычны хәл итү кысаларында гамәлгә ашырыла торган чаралар түбәндәгеләргә юнәлдерелгән:

Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында этнотел ситуациясенә социолингвистик мониторинг уздыру;

Программаны гамәлгә ашыру барышына мониторинг һәм анализ.

Объектив куркынычлар:

1. Россия Федерациясе законнарын үзгәртү. Программада хокукый кырдагы үзгәрешләргә үз вакытында реакция ясау өчен Россия Федерациясе

законнарына, Программаның үтөлеше һәм нәтижәлелеге механизмына даими мониторинг ясау, шулай ук Программага оператив төзәтмәләр кертү механизмнары каралган.

2. Финанс-икътисад шартларын үзгәртү. Планлаштырылган проектларның модульлеге, финанслау күләменә карап, аларны төрле темпларда һәм төрле конфигурациядә тормышка ашырырга мөмкинлек бирәчәк.

Коррекциягә бирелүче куркынычлар:

1. Программа үтөлеше белән идарә итүнең начар булуы куркынычы, кире элементне югалту куркынычы. Моны жиңү өчен, еллык хисаплардан тыш, программаның нәтижәлелеген даими мониторинглау да каралган.

2. Этносотциаль тотрыксызлык һәм этнотел толерантлыгын бозу куркынычы. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында яшәүчеләрнең төрле этнотел төркемнәре мәнфәгатләре балансы, Программа чараларын формалаштырганда, шулай ук Программада каралган полимәдәни белем бирү проекты этносотциаль һәм этнотел толерантлыгы куркынычын киметергә мөмкинлек бирәчәк. Программада шулай ук жәмгыятьтә толерант этнотел мөнәсәбәтләрен пропагандалау буенча чаралар планлаштырылган.

III. Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Программа чараларын тормышка ашыру барышында муниципаль заказчы – координатор (Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегенә) төп башкаручыларның үзара хезмәттәшлеген, чараларны тормышка ашыруның барышына һәм Программаны башкаручыларның акчаларын нәтижәле куллануга тикшерү үткәрә. Программа чаралары программа чараларының барлык башкаручылары белән дәүләт заказчысы – Программа координаторы тарафыннан башкарыла торган муниципаль контрактлар нигезендә тормышка ашырыла.

Программаны тормышка ашыруда катнашучы башкарма комитет бүлекләре, ведомстволар һәм оешмалар Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегенә квартал саен, хисап кварталыннан соң килүче айның 15 числосына кадәр аның үтөлеше турында мәгълүмат тапшыралар.

Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлегенә жибәрә:

ел саен, хисап чорыннан соң килүче елның 1 мартына кадәр, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты каршындагы телләр турындагы законнары гамәлгә ашыру Советына Программаны тормышка ашыру һәм финанс чараларын куллануның нәтижәлелегенә турында мәгълүмат.

IV. Программаның социаль-икътисадый нәтижәлелеген тасвирлау

Программаның нәтижәлелеге чараларның билгеләнгән срокларда үтәлеше белән бәяләнә. Программаның нәтижәлелеген бәяләү өчен Татарстан Республикасында этнотел тикшеренүләр нәтижәләре, шулай ук министрлыкларның һәм ведомстволарның агымдагы хисаплары материаллары, федераль дәүләт статистикасы хезмәтенә Татарстан Республикасы буенча территорияль органы материаллары кулланыла.

Программаны тормышка ашыруның төп нәтижәсе - белем дәрәжәсен, этноязык компетенциясен арттыру, телләр эшчәнлегә өлкәсен киңәйтү, халыкара, милли һәм төбәк дәрәжәләрендә мәгълүмати алмашу системаларында телләргә куллану мөмкинлекләрен киңәйтү исәбенә фәнни-техник һәм мәдәни үсешне активлаштыру, тел компетенцияләренә, квалификацияләренә, мәгариф, хезмәт күрсәтү өлкәсе хезмәткәрләренә һөнәри осталыгын арттыру, мәдәни һәм этноязык төрлелеген саклау, толерантлыкны һәм милләтара татулыкны арттыру.

Программа Татарстан Республикасы дәүләт һәм башка телләренә сәяси, икътисадый, социаль һәм этномәдәни өлкәләрдә һәм мәгълүмати киңлектә эшләвен, шулай ук Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы мәгариф системасында, район һәм республикадан читтә татар теленә кулланылышын, Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында яшәүче халыкларның телләрен саклап калуны һәм үстерүне, дәүләт һәм башка телләргә абруен күтәрүне һәм Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында татар һәм рус телләренә функциональ потенциалын үстерү өчен нәтижәле фәнни эшләнмәләр кертүне чагылдыра торган сан күрсәткечләрен арттыруны күздә тотта.

Программада каралган чараларны тормышка ашыру рухи байлыкны арттыруга; Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында яшәүче халыкларның телен, әдәбиятын һәм мәдәниятен популярлаштыручы мәгърифәтчелек чараларының халык өчен үтемле булуына; Татарстан Республикасы дәүләт телләренә функциональлеген арттыруга; башкаручыларның эшен координацияләргә һәм оптимальләштерергә, программаны тормышка ашыруның фәнни һәм эксперт-аналитик базасын көчәйтәргә ярдәм итәчәк тиешле инфраструктура булдыруга; Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның телләрен куллану өлкәсендә норматив хокукый документларны камилләштерү буенча ярдәм итәчәк.

Программа социаль һәм мәдәни өлкәләрдә озак сроклы үсеш нәтижәләрен тәэмин итә торган механизмнар һәм чаралар системасын булдыруга исәпләнгән. Мондый төрдәге нәтижәләр гадәти статистик үлчәүләргә бирелми һәм бәяләр бәяләвендә чагылырга мөмкин түгел.

Программа чараларын тормышка ашыру төрле типтагы һәм дәрәжәдәге белем бирү оешмаларының белем бирү һәм тәрбия бирү эшчәнлеген үстерергә, педагогның социаль статусын күтәрергә, мәгариф системасын һәм хезмәт

күрсәтү өлкәсен халыкның этноязык таләпләренә якынайтырга, халыкның туган телләрен өйрәнүдә һәм үстерүдә конституциячел хокукларын якларга ярдәм итәчәк, Татарстан Республикасы тел законнарын гамәлгә ашыру буенча чараларны координацияли һәм оптимальләштерәчәк.

3 НОМЕРЛЫ ЯРДЭМЧЕ ПРОГРАММА
«2021-2023 елларга ЧИРМЕШЭН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ УКУЧЫЛАРЫНЫҢ
СƏЛАМƏТ ТУКЛАНУЫ» ПРОГРАММАСЫ

1. Программа паспорты

1. Программаның исеме	Чирмешэн муниципаль районы «Укучыларының сәламәт туклануы» программасы
2. Норматив нигез	«Мәгариф турында» РФ Законы, «Мәгариф турында» ТР Законы, <ul style="list-style-type: none"> ■ СанПиН 2.4.2.2821-10 от 29.12.10 № 189, РФ Президентының «Кече сыйныфларда бушлай туклану кергү
3. Программаны кадр белән тәмин итү	«Мәгариф бүлеге» МКУ, мәктәп директорлары, тәрбия эшләре буенча директор урынбасарлары, сыйныф житәкчеләре, мәктәпнең медицина хезмәткәрләре, фән укытучылары, мәктәп ашханәсе хезмәткәрләре
4. Программаны төп башкаручылар	Житәкчеләр, педагогик коллективлар, мәктәп ашханәләре хезмәткәрләре, районның гомуми белем бирү оешмаларының ата-аналар комитетлары
5. Максатлар, бурычлар	<p>Максатлар:</p> <ul style="list-style-type: none"> - укучыларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту; - укучыларны сыйфатлы баланслы туклану белән тәмин итү; - мәгариф оешмаларында туклануны оештыру системасын камилләштерү; <p>Программа бурычлары:</p> <ul style="list-style-type: none"> - барлык укучыларны да балансланган кайнар ризык белән тәмин итү;- сәламәт туклануны пропагандалау; - балалар һәм ата-аналарда сәламәтлекне саклауның һәм ныгытуның аерылгысыз өлеше буларак дөрес туклану ихтыяжларын формалаштыру; - кайнар туклану белән 100% укучыны тәмин итү;- 1-4 сыйныф укучыларының 100% түләүсез иртәнге аш белән тәмин итү;- туклану сыйфаты артыннан ата-аналар контролен оештыру
6. Мөһим максатчан күрсәткечләр һәм көтелгән нәтижеләр	- район укучыларының 100% - ын кайнар ризык белән тәмин итү;-ике тапкыр туклану белән тәмин ителгән балалар санын арттыру; - балалар һәм яшүсмерләренң дөрес, баланслы туклануын оештыру; - укучыларда һәм аларның ата-аналарында сәламәт туклану күнекмәләрен булдыру; - укучыларның туклануының сыйфатын яхшырту һәм аның куркынычсызлыгын тәмин итү;-мәктәп ашханәләренң матди-техник базасын ныгыту.
7. Программа белән идарә итү	Идарә «Мәгариф бүлеге» МКУ һәм районның гомуми белем бирү оешмалары житәкчеләре тарафыннан гамәлгә ашырыла

балаларның сәламәтлеге торышында саклауга һәм бозуларны бетерүгә юнәлдерелергә тиеш. Балаларны ашату сәламәтлек белән тыгыз бәйләнгән. Ашказаны-эчәк тракты авыруы башлануы 100 очракның 70ендә 5-6 яшькә туры килә һәм 8 – 12 яшькә биек ноктасына җитә. Академик А. А. Баранов мәгълүматларына караганда, ашкайнату органнарының хроник авыруларның таралуы 1000 балага 702,3 тәшкил итә һәм кайбер факторларга бәйле:

- 3 - 4 сәгатьтән артык вакыт дәвамында даими тукланмау;
- эче ризыкларны, консервланган продуктларны, маринадларны, ысланганнарны, фаст-фудларны еш куллану;
- бертөрле туклану;
- ризыкны коры килеш ашау;
- сыйфатсыз продуктлар куллану;
- көн режимын үтәмәү;
- аз хәрәкәтләнүчән тормыш рәвеше;
- зарарлы гадәتلәр

Аларны бетерү ашкайнату системасы авырулары барлыкка килү ихтималын уртача 15% ка киметә.

Укучылар тарафыннан дәрәс туклануның мөһимлеген аңлау ашказаны – эчәк тракты авыруларын һәм башка авыруларны профилактикалауның һәм кисәтүнең нәтиҗәле ысулы булырга мөмкин.

Безнең илдә булган азык-төлек структурасына анализ күрсәткәнчә, бөртекле азык-төлек (икмәк, ботка һ.б.), шулай ук бәрәңге (ул бер үк вакытта россиялеләр рационына витамин С сизелерлек өлешен тәмин итә) куллану сәламәт туклануның заманча принципларына каршы килми. Әмма бу продуктлардан соң куллану ешлыгы буенча да, рационның калориялеләгенә өлеше буенча шикәр һәм кондитер әйберләре килә (э алар сәламәт туклану «пирамида» ның иң биек ноктасын - иң түбән калорияле өлешен тәмин итәргә тиеш).

Сәламәтлек яшелчә һәм җиләк-җимеш куллану традициясенә турыдан-туры бәйле.

Бөтендөнья сәламәтлек саклау оешмасының көненә 400 гр. яшелчә һәм җиләк-җимеш куллану турында чакыруы бөтен дөньяны әйләнеп чыкты, һәм ул гамәлгә ашырылган илләрдә халыкның сәламәтлеге күрсәткечләре күпкә яхшырак. Безнең илдә, кызганычка каршы, бу рекомендацияләр үтәлми, һәм тукланудагы күп кенә хокук бозулар безнең рационда яшелчә һәм җиләк-җимеш җитешмәүгә турыдан-туры бәйле.

Мәктәпнең сәламәт туклану төзүдә белем һәм алымнар тарату башлангычы булуы бик мөһим.

2. Программа максаты:

Максат: укучыларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту;

3. Программа бурычлары:

- барлык укучыларны да балансланган кайнар ризык белән тәмин итү;
- сәламәт туклануны пропагандалау
- балалар һәм ата-аналарда сәламәтлекне саклауның һәм ныгытуның аерылгысыз өлеше буларак дәрәс туклану ихтыяжларын формалаштыру.

4. Программаны гамәлгә ашыру вакыты:

2021-2023 еллар

5. Программаның көтелгән соңгы нәтиҗәләре:

- мәктәп ашханәләрендә тукланучы балалар санын арттыру;
- балалар һәм үсмерләргә дәрәс, балансли тукландыруны оештырырга;
- укучыларның һәм аларның ата-аналарының сәламәт туклану күнекмәләрен формалаштырырга;
- укучыларның туклану сыйфатын яхшыртырга һәм аның иминлеген тәмин итәргә;
- мәктәп ашханәләренең матди-техник базасын ныгытырга

6. Кадрлар белән тәмин ителеш

Мәктәп директоры, укыту-тәрбия эшләре буенча директор урынбасарлары, ашханә хезмәткәрләре, шәфкать туташы, сыйныф җитәкчеләре.

6.1.Материаль-техник

мәктәп ашханәсе; медицина кабинеты; сыйныф уку кабинетлары.

№ п/п	ҮткәREL торган чараның исеме	Вақыты	Жаваплылар
1	Укучыларны кайнар туклану белән 100% тәэмин итү	Ел дәвамында	Гомуми белем бирү оешмалары житәкчеләре, сыйныф житәкчеләре
2	1-4 сыйныфларда 100 5 укучыны бушлай иртәнге аш белән тәэмин итү	Ел дәвамында	Гомуми белем бирү оешмалары житәкчеләре, сыйныф житәкчеләре
3	Укучыларны төрле формалар һәм ысуллар аша сәламәт туклану культурасын һәм күнекмәләрен формалаштыру буенча эшне оештырырга: - сыйныф сәгатъләре үткәру, - ата-аналар арасында жыелышлар үткәру, - санитар пост эше.	Ел дәвамында	Гомуми белем бирү оешмалары житәкчеләре, сыйныф житәкчеләре
4	Туклану режимын күзәтеп торырга, сәламәтлек һәм тормыш өчен кирәкле витаминнар һәм төрле өстәмәләр кулланырга.	Ел дәвамында	Медицина хезмәткәрләре, ашханә мөдирләре
5	Укучыларның сәламәтлеген саклау максатыннан мәктәп туклану рационына яңа өлгергән яшелчә һәм жиләк-жимеш кертергә.	Ел дәвамында	Медицина хезмәткәрләре, ашханә мөдирләре
6	Санитария хәлен һәм төшке аш залын жилләтүне һәм жыештыруны контрольдә тотарга.	көн саен	Медицина хезмәткәрләре, ашханә мөдирләре
7	Белем бирү процессында катнашучылар белән мәдәни-гигиена күнекмәләрен үстерү буенча эшне (укучылар, ата-аналар, педагоглар, санитар актив белән эшләү) дәвам итү	Ел дәвамында	Класс житәкчеләре
8	Ашханәнең эстетик бизәлешен камилләштерү	Ел дәвамында	Гомуми белем бирү оешмалары житәкчеләре
9	Азык-төлек блогындагы жиһазларның техник торышын күзәтеп торырга.	Ел дәвамында	Гомуми белем бирү оешмалары житәкчеләре. медицина хезмәткәрләре
10	Мәгариф учреждениесенең матди базасын ныгытуны дәвам итәргә	Ел дәвамында	Гомуми белем бирү оешмалары

			житэкчелэре
11	Азык-төлөк ассортиментын кинэйтү өстөндө эшлэргэ.	Ел дэвамында	Гомуми белем бирү оешмалары житэкчелэре
12	Китерелэ торган продуктарның сыйфаты мәсьэләсе буенча азык-төлөк продуктары белән тээмин итүчеләр белән элементдә торырга	Ел дэвамында	Гомуми белем бирү оешмалары житэкчелэре
13	Социаль якланмаган гаилэләрдөгә, ятим һәм опекага алынган балаларны тиешле документлар нигезендә ташламалы туклану белән тээмин итү	Ел дэвамында	«Мәдәният бүлегә» МКУ гомуми белем бирү оешмалары житэкчелэре
14	Мәктәптә туклануны оештыру мониторингы үткәрү.	ай саен	Гомуми белем бирү оешмалары житэкчелэре
15	1-9 сыйныф укучылары өчен сәламәт туклану буенча лекцияләр циклы эшләү һәм үткәрү.	Ел дэвамында	Директор урынбасарлары, сыйныф житэкчелэре
16	Сәламәт туклану темасына акцияләр үткәрү	Ел дэвамында	Директор урынбасарлары, сыйныф житэкчелэре

4 НОМЕРЛЫ ЯРДЭМЧЕ ПРОГРАММА
«Чирмешэн муниципаль районы гомуми белем бирү
оешмаларында белем бирүнең сыйфатын күтэрү»
МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАСЫ
2021-2023 елларга

1. Хэл ителә торган проблеманың һәм программа максатларының туры
килү-килмәвен нигезләү

Чирмешэн районы муниципаль мәгариф системасының төп стратегик максаты-яшәү урынына, социаль һәм мөлкәти статусына һәм сәламәтлегенә торышына карамастан, һәр кешегә, шәхес, заманча жәмгыять ихтыяжларына һәм икътисад таләпләренә туры килә торган теләсә кайсы дәрәжәдә сыйфатлы һәм һәркем алырлык белем алу мөмкинлеге бирү.

Региональ һәм муниципаль максатчан программалар, «Мәгариф» өстенлекле милли проекты кысаларында мәгариф системасы моделен камилләштерү алымнары эшләнде һәм мәгариф системасын төбәкнең социаль-икътисади һәм мәдәни үсеш приоритетларына туры китерүгә юнәлдерелгән институциональ үзгәрешләр башланды. Шунның белән бергә, үзгәртеп корулар тиешле дәрәжәдә югары булмаган темплар белән уздырыла, шуңа күрә кайбер позицияләр буенча муниципаль берәмлекнең үсеш дәрәжәсе жәмгыятьнең актуаль һәм перспективалы ихтыяжларына һәм районның һәм өлкәнең социаль-икътисади үсеш таләпләренә туры килми. Проблема комплекслы характерда. Хәзерге вакытта муниципаль мәгариф системасында түбәндәге сораулар аеруча актуальлек алды:

- яңа федераль дәүләт белем бирү стандартлары таләпләренә туры килә торган шартлар белән тәмин итүнең житәрлек булмавы;
- сәләтле балаларның сәләтләрен үстерү, мөмкинлекләре чикләнгән балаларның жәмгыятькә интеграциясе өчен шартлар тудыру буенча чараларның житәрлек булмавы;
- районның һәм республиканың мәгълүмат киңлекләренә кертү өчен белем бирү оешмаларының шактый өлешен ресурслар белән тулы дәрәжәдә тәмин ителмәве;
- тармакны югары квалификацияле кадрлар белән тәмин итү түбән дәрәжәдә;
- яшь белгечләр белән педагогик коллективларны яңартуның түбән динамикасы, бигрәк тә авыл торак пунктларында;
- республика белән чагыштырганда, кайбер уку дисциплиналары буенча БДИ нәтижеләрен киметү.

Алга таба модернизацияләү мәгарифнең барлык дәрәжәләрен үз эченә алган масштаблы, системалы үзгәрешләр таләп итә. Белем бирү сыйфаты белән идарә итү системасын камилләштерү, мәгариф мөнәсәбәтләрендә катнашучыларны төрле дәрәжәләрдә мәгариф системасының торышы, аның үсеш тенденцияләре турында объектив һәм дөрөс мәгълүмат белән тәмин итү максатыннан,

Чирмешән муниципаль районы мәгариф бүлеге һәм муниципаль методик үзәк тарафыннан гомуми белем бирү оешмаларында белем бирүнең сыйфатын күтәрү программасы эшләнде, ул муниципаль мәгариф системасы, аерым гомуми белем бирү оешмаларының үсеш динамикасын ачыкларга һәм билгеләргә, алар эшчәнлегенең нәтижәлелеген бәяләргә һәм социаль-икътисадый өстенлекләренә исәпкә алып, үсешне фаразларга мөмкинлек бирчәк; төбәк, муниципаль һәм институциональ өлкәләрдә сыйфат буенча чагыштырулар үткәрергә; белем бирү эшчәнлегенең төп параметрларының булган стандартларга һәм нормаларга туры килүен билгеләү.

2. Төшенчәләр һәм терминнар

Белем бирү сыйфаты – белем бирү эшчәнлегенең һәм укучыны әзерләүнең комплекслы характеристикасы, аларның федераль дәүләт белем бирү стандартларына, федераль дәүләт таләпләренә һәм (яки) белем бирү эшчәнлегенә алып барыла торган физик яки юридик затның ихтыяжларына туры килү дәрәжәсен, шул исәптән белем бирү программасының планлаштырылган нәтижәләренә ирешү дәрәжәсен чагылдыра (2ст.29п. "Россия Федерациясендә мәгариф турында" закон).

Белем бирү сыйфатын бәйсез бәяләү белем бирү эшчәнлеген алып баручы оешмаларга һәм алар тарафыннан гамәлгә ашырыла торган белем бирү программаларына карата күрсәтелә торган белем бирүнең, белем бирү эшчәнлегенә алып барыла торган физик зат һәм юридик зат ихтыяжларына туры килүен билгеләү, белем бирү эшчәнлеген алып баручы оешманы һәм белем бирү программаларын сайлап алуда аларга мөмкинлекләр бирү, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмаларның һәм Россия һәм халыкара базарларда алар гамәлгә ашыра торган белем бирү программаларының конкурентлык сәләтен арттыру максатларында башкарыла (95ст.1п. "Россия Федерациясендә мәгариф турында" закон).

Мәгариф системасы мониторингы мәгариф торышы һәм аның нәтижәләре үзгәреше динамикасына, белем бирү эшчәнлегенә шартларына, укучылар контингентына, укучыларның уку һәм укудан тыш казанышларына, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмаларны тәмамлаучыларның һөнәри казанышларына, белем бирү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы оешмалар челтәренә торышына системалы стандартлаштырылган күзәтү булып тора (97ст.3п. "Россия Федерациясендә мәгариф турында" закон).

3. ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	«Чирмешән муниципаль районының гомуми белем бирү оешмаларында белем бирү сыйфатын күтәрү» муниципаль программасы
Программаны эшләү өчен нигезләр	<ul style="list-style-type: none"> • «Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон гамәлдәге редакциядә • «Мәгариф турында» 2013 елның 22 июлдәге 68-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы • Россия Федерациясенң "2018-2025 елларга "Мәгарифне үстерү" дәүләт программасы • «2014 – 2025 елларга Татарстан Республикасы мәгарифен һәм фәнен үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы • «Мәгариф» милли проекты
Программаны ясаучы	«Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының «Мәгариф бүлеге» МКУ
Программаны төп башкаручылар	«Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының «Мәгариф бүлеге» МКУ, Чирмешән муниципаль районы гомуми белем бирү оешмалары
Программа максаты	Чирмешән муниципаль районы гомуми белем бирү оешмаларында белем бирү сыйфаты белән идарә итү системасының нәтижелелеген арттыру
Программаның бурычлары	<p>- Мониторинг тикшеренүләре нигезендә белем бирү сыйфаты торышын анализларга;</p> <p>- Гомуми белем бирү оешмаларында белем бирү сыйфатын үстерү муниципаль программасы юнәлешләренә максатчанлыгын нигезләү;</p> <p>- «2014 – 2025 елларга Татарстан Республикасы мәгарифен һәм фәнен үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы, «Мәгариф» милли проекты юнәлешләрен тормышка ашыру буенча иң нәтижелә чаралар комплексын эшләү;</p> <p>- Белем бирү сыйфаты белән идарә итүнең норматив-хокукий базасын билгеләнгән таләпләргә туры китерү;</p> <p>- 2021-2023 елларга районның гомуми белем бирү оешмаларында белем бирү сыйфатын үстерү буенча тәкъдим ителгән программаны исәпкә алып чаралар комплексларын эшләргә</p>

Программаны гамэлгә ашыру вакыты һәм сроклары	Беренче этап: 2021-2022 еллар Икенче этап: 2022-2023 еллар
Программаны тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре	<ol style="list-style-type: none"> 1. Халыкның гомуми белем бирү сыйфаты белән канәгатьлеге - 90%. 2. Белем бирүнең сыйфатының заманча белем бирү стандартларына туры килү дәрәжәсе - 85%. 3. Мәжбүри фәннәр буенча БДИ нәтижеләре буенча баллар саны Мәгариф һәм фән өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәт тарафыннан билгеләнгән минимумнан түбәнрәк - 3% тан да артык түгел. 4. Фәннәр буенча БДИ нәтижеләре республика күрсәткечләре дәрәжәсендә - 95%.

4. Мониторинг тикшеренүләре нигезендә Чирмешән районы гомуми белем бирү оешмаларында белем бирү сыйфаты торышын анализлау

Соңгы елларда Чирмешән районында мәктәпкәчә, гомуми һәм өстәмә белем бирүне үстерүгә һәм модернизацияләүгә юнәлдерелгән берничә максатчан программа гамэлгә ашырылды, бу барлык дәрәжәләрдә белем алу мөмкинлегенә һәм сыйфатының югары дәрәжәсен тәмин итәргә мөмкинлек бирде.

Әлеге программаның максаты-Чирмешән районы гомуми белем бирү оешмаларының белем бирү сыйфатын үстерү һәм аның халык ихтыяжларына, инновацион икътисад таләпләренә һәм хезмәт базары ихтыяжларына туры килүен тәмин итү.

Чирмешән районы мәгариф системасы 45 белем бирү оешмасын үз эченә ала, шул исәптән: 26 мәктәп һәм 19 балалар бакчасы. Мәктәпләрдә 2070 укучы белем ала, 355 (Өч йөз илле биш) хезмәткәр эшли, район балалар бакчаларына 699 бала йөри, балалар бакчаларында педагогик персонал саны 82 кеше тәшкил итә.

Мәгариф бүлеге һәм гомуми белем бирү оешмалары тарафыннан заманча таләпләргә һәм жәмгыять таләпләренә жавап бирә торган нәтижелә белем бирү системасын булдыру максатыннан түбәндәгеләрне үтәү тәмин ителә:

- «Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль законы гамәлдәге редакциядә;
- «Мәгариф турында» 2013 елның 22 июлдәге 68-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы»;
- Россия Федерациясенә "2018-2025 елларга "Мәгарифне үстерү" дәүләт программасы:

- «2014-2025 елларга Татарстан Республикасы мәгарифен һәм фәнен үстерү» Татарстан Республикасы дәүләт программасы
- РФ Президентының «2030 елга кадәр чорга Россия Федерациясен үстерүнең милли максатлары турында» 2020 елның 21 июлендәге 474 номерлы указы;
- Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниясенә 2020 елның 15 гыйнварындагы юлнамасын тормышка ашыру буенча йөкләмәләр исемлегенә (24.01.2020 Пр-113);
- Татарстан Республикасы Президентының Татарстан Республикасы Дәүләт Советына 2019 елның 25 сентябрдәге юлнамасы.

Гомуми белем бирү оешмаларында белем бирүнең сыйфатын тәэмин итү өчен кадрлар потенциалын анализлау

Белем бирүнең сыйфатын күтәрүдә мәгариф оешмаларының ресурслар белән тәэмин ителеше зур роль уйный, шуңа күрә мәктәпне кадрлар белән тәэмин итү мөһим дәрәжәдә беренче урында тора. Гомуми белем бирү оешмалары администрацияләре 64 житәкче белән комплектланган. Мәктәпләрнең житәкче хезмәткәрләренең сыйфатлы составын анализлау, аларның барысы да «директор» вазыйфасы буенча квалификация таләпләренә туры килүгә аттестацияләнүен күрсәтә:

- 5 житәкче «укытучы» вазыйфасы буенча югары квалификация категориясенә аттестацияләнде, бу 8% тәшкил итә
- 48 житәкче беренче квалификация категориясенә ия, 75%;

Уку-укыту һәм тәрбия процессын укучылар өчен 355 педагогик хезмәткәр тәэмин итә. 254 педагог квалификация категорияләренә ия, 71,55 %. Югары квалификация категориясенә ия булган район мәгариф оешмаларының педагогик хезмәткәрләре өлеше - 23 педагог, 6,5 %; беренче категорияле - 231 педагог, 65,01%; 101 педагог категориягә ия түгел.

Гомуми белем бирүдә яшь дисбалансы проблема булып тора. Яшь педагогларның өлеше - 7% тәшкил итә, 24 педагог 30 яшькә кадәр, пенсия яшендәге педагогларның өлеше-10%, 60 яшьтән артык булган 16 педагог.

Белем бирүнең сыйфаты сыйфатлы укытудан башка мөмкин түгел. Агымдагы уку елында мәктәпләрнең 9 һәм 11 сыйныфларында рус теле һәм әдәбияты укытуны 29 укытучы, математикадан - 27 укытучы башкара.

Муниципалитетның гомуми белем бирү оешмаларында рус теле һәм математиканы чыгарылыш сыйныфларында тәҗрибәле, югары квалификацияле укытучылар укыталар, алар фәннәрне сыйфатлы укытуны тәэмин итә алалар:

- русский теле: 10 елдан һәм аннан да күбрәк эш стажы – 13 педагог, югары һәм беренче квалификация категориясе-66%, үз вакытында квалификация күтәрү-94%;

- математика: 10 елдан һәм аннан да күбрәк эш стажы - 6 педагог, югары һәм беренче квалификация категориясе – 72%, үз вакытында квалификация күтәрү – 84%.

Чыгарылыш сыйныф укытучыларының зур уку йөкләмәсе фәнне сыйфатлы укытуны тәмин итү проблемаларының берсе булып тора, ул дәрестәргә сыйфатлы әзерлекне тәмин итәргә, чыгарылыш сыйныф укытучыларының ихтыяжлары һәм проблемалары нигезендә индивидуаль эш оештырырга мөмкинлек бирми. Рус теле буенча укытучыларның 66% - ы атнасына 30-35 сәгать, математика буенча-79% - ы уку йөкләнешенә ия.

Югарыда баян ителгәннәрдән чыгып, кадрлар потенциалының торышын Мәгариф сыйфатына тискәре йогынты ясаучы житди фактор дип билгеләргә кирәк. Кадрлар потенциалы бүгенге көн таләпләренә җавап бирүче һәм киләчәктә мәгариф системасының ышанычлы үсешен тәмин итүче һөнәри квалификацияне күтәрүгә мохтаж.

Белем бирү оешмасында белем бирү сыйфатын күтәрүгә ярдәм итә торган шартларны анализлау

2019 елда Татарстан Республикасы бюджетыннан капитал һәм агымдагы ремонтка 18,943 мең сум бүлеп бирелгән, муниципаль бюджеттан учреждениеләрне агымдагы ремонтлау һәм җиһазлауга 1,407 сум бүлеп бирелгән. 50% һәм аннан да күбрәк тузган мәгариф оешмалары: «Утыз Имән төп гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе, «Шешминка төп гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе, «Югары Кармалка төп гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе, «Лагерка төп гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе, «Түбән Кармалка төп гомуми белем бирү мәктәбе» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе.

2019-2020 елларда уку һәм укыту-күргәзмә җиһазлары куелган: 2768 данә дәреслек – 1 110 626 сум 78 тиен, 227 данә уку әсбаплары - 50632 сум 24 тиен. Районның 26 мәктәбе компьютер техникасы белән тәмин ителгән, бер компьютерга 4,6 укучы туры килә. Бүгенге көндә «Интернет» челтәренә 23 мәктәп (мәктәпләрнең филиалларын да кертеп) тоташтырылган, 3 мәктәп ВОЛС буенча тоташтырылган. Компьютер паркының тузуы - 50%.

«Укытучыга – Ноутбук» программасы буенча 2016 елдан 2018 елга кадәр белем бирү учреждениеләренә искергәннәр урынына 411 ноутбук куелган. Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгының дистанцион укытуны оештыру максатларында гомуми бәясә 210 мең булган 14 планшет бирелде.

Татарстан Республикасы бюджетыннан мәктәп автобуслары бүлеп бирелде: 1 данә – 2,190 мең сумлык. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районының гомуми белем бирү учреждениеләренә 15 мәктәпкә 24 маршрут буенча 262 укучыны йөртү өчен 16 мәктәп автобусы белән китерү башкарыла.

Мәктәп кабинетларын укыту һәм укыту-лаборатория җиһазлары белән тәмин итү мониторингы күрсәткечләре буенча, гомуми белем бирүнең федераль

дәүләт стандартлары таләпләренә туры китереп жиһазландыруның оптималь дәрәжәсе физика кабинетларының 40% ын тәшкил итә. Бер үк вакытта районда химия, биология кабинетларының өчтән бер өлеше жиһазланышы житәрлек дәрәжәдә түгел.

«Инвалид балалар һәм сәламәтлекләре буенча мөмкинлекләре чикләнгән балалар өчен белем алу өчен шартлар тудыру» күрсәткече буенча учреждениенә 50% ы инклюзив белем бирүнең норматив-хокукый базасын булдыру өстендә эшли; бер мәктәптә мөмкинлекләре чикләнгән балалар өчен махсус белем бирү шартлары булдырыла; индивидуаль уку планнарын һәм адаптацияләнгән белем бирү программасын тормышка ашыруга психологик-педагогик ярдәм күрсәтелә.

Район мэгариф бүлегенә мәгълүмат-белем бирү тирәлеген үстерү өчен шартлар белем бирү сыйфатын күтәрүнең тагын бер мөһим аспекты булып тора: мәктәп сайтлары гомуми белем бирү оешмаларының 100%ында булдырылган. Әмма мәктәп сайтлары эчтәлеген даими мониторинглау урнашкан мәгълүматның актуальлеге һәм эчтәлеге өлешендә күпсанлы житешсезлекләренә ачыкый.

Гомуми белем бирү оешмаларының белем бирү нәтижәләре характеристикасы

2019-2020 уку елында районның гомуми белем бирү оешмаларында 2156 укучы белем алды, шуларның: барысы да көндәзгә укуда булган, шуларның 24е (2,0%) махсус коррекцион сыйныфларда белем алды, гаиләдә белем алучылар булмады.

Уку елы нәтижәләре буенча, көндәзгә бүлектә белем алучыларның 100% ы, VII төрдәгә жайлаштырылган программалар буенча белем алучыларның 100% ы киләсе сыйныфка күчәрдә.

2019-2020 уку елында районның 25 мәктәбендә профильалды әзерлеге оештырылган. Профильалды әзерлек дәрәжәсе 100% тәшкил итә.

Профильле укуту 2 урта гомуми белем бирү учреждениесендә, Чирмешән лицее һәм П.С.Курасанов исемендәгә 1нче Чирмешән урта мәктәбендә оештырылды. Профильле белем бирү 26,4% тәшкил итә (узган уку елында - 25,7%)

2019-2020 уку елында «Чирмешән лицее» МББУ уку профильләре буенча сыйныфлар ачылды:

- социаль-икътисади - 8,8 % (2018/2019 елда - 8%);
- мәгълүмати-технологик - 6,4 % (2018/2019 елда - 0%);
- табигый-фәнни - 6,4 % (2018/2019 елда - 0%).

“П.С. Курасанов исемендәгә 1 Чирмешән урта гомуми белем бирү мәктәбе”
МББУда

- универсаль (математиканы профильле дәрәжәдә өйрәнүне күз алдында тотта) - 4,8 % (2018/2019 елда - 0%);

«Конеv исемәндәге Чирмешән кадет интернат-мәктәбе» дәүләт бюджет гомуми белем бирү учреждениесәдә

- оборона-спорт - 11,6 % (2018/2019 елда - 11,8%);

Төп мәктәптә, шул исәптән электрон укуыту һәм дистанцион белем бирү технологияләрен кулланып, профильалды әзерлек системасын камилләштерү буенча әшне дәвам итәргә кирәк.

БДИ нәтижәләре

Илдә 2019-2020 уку елында барлыкка килгән эпидемиологик вәзгыятькә бәйлә рәвештә, 11 нче сыйныфны тәмамлаучыларның БДИ, ДЧИ (дәүләт чыгарылыш имтиханы) формасында дәүләт йомгаклау аттестациясә гамәлдән чыгарылды.

2020 елда аттестат бирү өчен БДИ, дәүләт чыгарылыш имтиханы нәтижәләре белән белем бирү программаларын үзләштерү таләп ителмәдә. Дәүләт йомгаклау аттестациясә нәтижәләре итеп барлык фәннәр буенча еллык билгеләр куелды. Төп гомуми һәм урта гомуми белем турында аттестатлар бирү өчен уку планының барлык фәннәренән уңай бәяләр, рус теле буенча йомгаклау иншасы (изложение) өчен «зачет» нәтижәләре дә житәрлек иде.

2019-2020 уку елында район мәгариф учреждениеләренән 11 сыйныфны тәмамлаган 124 кеше чыгарылган.

Быел Бердәм дәүләт имтиханы вузларга керү сынаулары сыйфатында чыгыш ясавын исәпкә алып, 9 чыгарылыш сыйныф укучысы БДИ тапшырудан баш тарткан, чөнки урта махсус уку йортларына укырга керергә планлаштырган. БДИда 113 чыгарылыш сыйныф укучысы катнашты һәм узган еллардагы 2 чыгарылыш сыйныф укучысы тарихны, жәмгыять белемен, математиканы һәм рус телен тапшырдылар.

Рус теле буенча БДИ соңгы өч елда 73,72 дән 74,11 баллга кадәр артты, уртача район күрсәткече республика буенча уртача күрсәткечкә тиң булды.

Рус теле буенча иң югары уртача баллны күрсәттеләр: Иске Кади мәктәбе-91, Яңа Әлмәле 88,3, Чирмешән лицее - 83,34, Иске Үтәмеш мәктәбе - 80. Иң аз уртача баллар - Кадет һәм Иске Әлмәле мәктәбендә.

11 нче сыйныфны тәмамлаучыларның профиль дәрәжәсендәге математика буенча уртача балл узган ел белән чагыштырганда 60,11 дән 52,27 баллга (7,84 баллга) кимегән. ТР буенча уртача балл-59,95. 15 укучы математика буенча БДИда 70 баллдан артык балл алды. Тапшыру нәтижәләре буенча Лашман һәм Әккәрәй мәктәпләре укучылары югары нәтижәләр күрсәттеләр. Кадет, Күтәмә һәм Ульяновка мәктәпләрендә уртача балл түбән.

Алдагы еллардагы кебек үк, жәмгыять белеме (52 укучы), физика (35 укучы), биология (33 укучы) кебек сайлау буенча фәннәр аеруча кирәк булып кала.

География, әдәбият, тарих, физика, жәмгыять белеме буенча 2020 ел күрсәткечләре узган елгы күрсәткечләрдән артып китә. Әмма, кызганычка каршы, 2019 елга карата информатика, химия, инглиз теле, биология буенча тискәре динамика күзәтелә.

География буенча Иске Кади мәктәбен тәмамлаган Шәрифүллин Алмаз эшнә 100 баллга үтәгән.

Бусаганы узмаган чыгарылыш сыйныф укучылары өлеше - 4 % (2019 елда - 4,04%).

11 нче сыйныф укучыларының БДИда канәгатьләнмәслек нәтижәләр алу сәбәпләре:

- нәтижә билгеләренә объектив куелмавы. Илдәге эпидемиологик вазгыять белән бәйлә рәвештә, дәүләт йомгаклау аттестациясә нәтижәләре белән белем бирү программаларын үзләштерүне раслау таләп ителмәдә, бу чыгарылыш сыйныф укучыларының ваемсызлыгы дәрәжәсен арттыруга китердә һәм әзерлеккә житдирәк карарга мөмкинлек бирмәдә.

- сәләтенә һәм һөнәри белем бирү учреждениеләренә керү өчен имтихан нәтижәләрен кулану кирәклегенә туры китереп, сайлау буенча БДИ тапшыру өчен предметларны билгеләү буенча педагогларның житәрлек эшләмәвә.

2020 елда 58 чыгарылыш сыйныф укучысы имтихан эшләрен 80 һәм аннан да югары баллга үтәгән, бу 51% тәшкил итә (2019 елда - 31 кеше (27,43%).

“Укудагы аерым уңышлары өчен” медалә белән 15 чыгарылыш сыйныф укучысы бүләкләндә, бу 12% тәшкил итә (2019 елда – 10 чыгарылыш сыйныф укучысы – 8,8 %). Чирмешәннә 1 нче, Яңа Элмәлә, Бәркәтә, Күтәмә мәктәпләре чыгарылышлары медальләренә расламадылар.

2019-2020 уку елында түбәндәге юнәлешләр буенча бердәм дәүләт имтиханнарына әзерлек буенча нәтижәлә эш башкарылды:

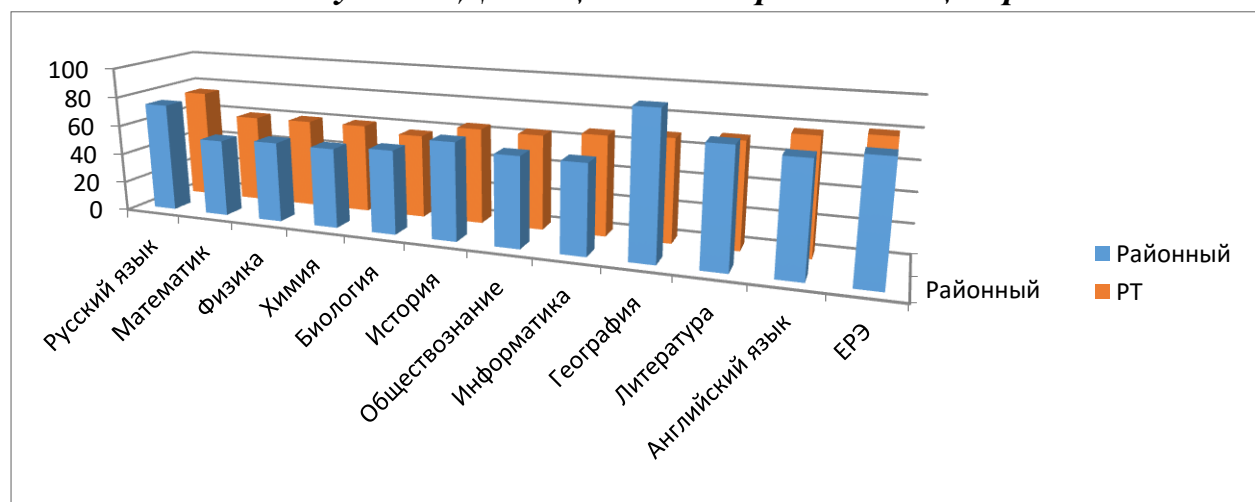
- дәүләт йомгаклау аттестациясенә әзерлек буенча фән укытучылары өчен квалификация күтәрү курслары;
- Көчлә укучылар белән ДЙАның тотрыклы-югары нәтижәләрен күрсәтүчә педагогларның консультацияләре;
- мәктәпләрдә күчмә педагогик советлар;
- мәгариф бүлгә начальнигы катнашында балалар-ата-аналар жыелышлары.

Дәүләт йомгаклау аттестациясә имтиханнарға әзерлек системасын үзгәртеп кору кирәклеген күрсәттә, аерым алганда: предмет укытучыларының һөнәри компетентлыгы дәрәжәсен күтәрү, укучылар белән тагын да сыйфатлырак индивидуаль эш, ата-аналар белән даими һәм конкрет эш алып бару, укучыларның мотивациясен арттыру буенча эш.

БДИның чагыштырма нәтижеләре (2016-2020)

№	Предметлар					
		2016	2017	2018	2019	2020
1	Рус теле	68,5	68,79	73,72	72,23	74,11
2	Математика	44,94	51,19	52,63	60,36	52,27
3	Физика	45,16	51,83	56,18	51,42	54,31
4	Химия	53,21	59,76	51	55,94	53,78
5	Биология	59,07	59,3	52,5	59,54	56,27
6	Тарих	44,72	60,16	56,7	53,54	65,33
7	Жәмгыять белеме	54,67	55,1	60,94	56,23	60,04
8	Информатика	50,2	55,71	63	62,14	59,40
9	География	67	-	-	68	96
10	Литература	58,6	52	63,43	71	77,62
11	Инглиз теле	60,25	77,5	59,75	82	73,40
12	Математика база	4,25	4,47	4,28	4,10	-
13	Бердәм республика имтиханы татар теле	69	76	-	-	78

ТР буенча БДИның чагыштырма нәтижеләре

Гомумән алганда, 2019-2020 уку елы нәтижәләре 2018-2019 уку елы нәтижәләреннән югарырак булды. Дәүләт йомгаклау аттестациясе нәтижәләрен анализлау укучыларны имтиханнарга әзерләү системасын камилләштерү кирәклеген күрсәтте, ә нәкъ менә:

- укучылар белән индивидуаль-дифференциацияләнгән эш;
- аларның мотивациясен арттыру буенча эш,
- ата-аналар белән системалы эш.

Белем бирүнең сыйфатын системалы бәяләү мәктәп укуының барлык дәрәжәләрендә дә кирәк һәм мондый система булдырыла. Һәр гомуми белем бирү оешмасы белем бирүнең сыйфатын күтәрү, житешсезлекләр ачыкланган дисциплиналар буенча укутуны яхшырту программасына төзәтмәләр кертергә тиеш.

Сәләтле балаларга ярдәм итү

Район мәктәпләрендә талантлы балаларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү, шәхес формалашу чорында аларны алып бару системасы формалаштырылды. Укучыларга үз сәләтләрен ачканда ярдәм итү алымнарының берсе - уен, ижади конкурсларда, экологик, патриотик юнәлештәге республика фәнни-гамәли конференцияләрендә катнашу.

Шулай ук мәктәп эшенең нәтижәлелеге күрсәткече - барлык дәрәжәдәге фән олимпиадаларында укучыларның нәтижәләре. Нәкъ менә олимпиада хәрәкәте укучылар өчен сәламәт конкурентлы мохит, ижади индивидуальлекне үстерү һәм күрсәтү өчен шартлар тудыра.

2019-2020 уку елында муниципаль дәрәжәдә ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы планында билгеләнгән барлык фәннәр буенча олимпиадалар оештырылды. Олимпиадаларның муниципаль этабында 1072 укучы катнашты: 4,5,6,7,8,9,10,11 сыйныф.

Республика олимпиадаларында катнашу нәтижәләре буенча бездә 1 жиңүче һәм 18 призлы урын, 2019 елда жиңүчеләр - 2, призерлар 19.

Ел саен Яңа Элмәле мәктәбенең 11 сыйныф укучысы Васюткина Мария чуаш теле буенча республика олимпиадасында жиңүче була һәм үз статусын раслый. Бу фән буенча призер да бар, шул ук мәктәпнең 9 сыйныф укучысы Михайлова Ксения.

Быел укучылар «Олимпка юл» республика олимпиадасында яхшы нәтижәләр күрсәттеләр. Барлыгы 5 призер – 2 инглиз теле буенча, 1 физика, 1 химия һәм 1 математика буенча.

Шулай ук бездә тормыш иминлеге нигезләре һәм биология буенча бөтенроссия мәктәп укучылары олимпиадасының республика этабы призерлары бар. Татар әдәбияты буенча татар телендә белем бирүче мәктәп укучылары арасында һәм рус мәктәпләре укучылары өчен татар теле буенча

1-р призёр. Рус теле һәм әдәбияты буенча олимпиадниклар бик яхшы нәтижеләрен күрсәттеләр. Мондый укучылар бездә 8: бсы – Чирмешән лицее укучылары, 1се - Яңа Элмәле урта мәктәбе укучылары, 1се - кадет мәктәпләре өчен рус теле буенча республика олимпиадасы призёры, Чирмешән кадет интернат-мәктәбе укучысы.

Шулай итеп, нәтижеләрне анализлау нигезендә мондый тенденцияләрне аерып күрсәтергә мөмкин:

- урта гомуми белем бирүнең төп гомуми белем бирү программаларын үзләштергән чыгарылыш укучыларының дәүләт йомгаклау аттестациясе нәтижеләре тотрыксызлыгы;
- бердәм дәүләт имтиханнарының мәжбүри предметлары буенча югары дәрәжәдәге эшләрнең уңай динамикасы билгеләнде;
- төбәк дәрәжәсендәге Бөтенроссия олимпиадасында җиңүчеләр саны кимү.

Шулай итеп, Чирмешән районында белем бирүнең сыйфатын тәмин итүдәге түбәндәге **проблемаларны** аерып чыгарырга мөмкин:

1. Гомуми белем бирү учреждениеләрен кадрлар белән тәмин итүнең җитәрлек дәрәжәдә булмавы.
2. Гомуми белем бирү оешмаларында яшь белгечләр саны түбән.
3. Административ-идарә персоналының квалификациясе җитәрлек дәрәжәдә түгел.
6. Мәгълүмати ресурсларны җәлеп итүнең җитәрлек дәрәжәдә булмавы яки аларның белем бирү эшчәнлеген оештырганда булмавы (тәмин ителмәве).
7. Сәләтле балаларны ачыклау һәм үстерү өчен механизмнар һәм шартлар җитмәү.
8. Мөмкинлекләре чикләнгән балаларга инклюзив белем бирүне оештыру өчен шартлар тудыруга ярдәм итүче механизмнарның җитмәве.

5. 2021 - 2023 елларга Чирмешэн муниципаль районы гомуми белем бирү оешмаларында белем бирүнең сыйфатын күтәрү буенча комплекслы чаралар планы

№ п/п	Чаралар	Сроклар	Жаваплылар	Үтәлеш нәтижеләре
1. Гомуми белем бирү оешмаларында кадрлар потенциалын үстөрү				
1.1	Педагогларның һөнәри компетентлыгын арттыру федераль дәүләт белем бирү стандартларын гамәлгә ашыру шартларында, шул исәптән предметлар буенча белем бирү сыйфаты белән идарә итү проблемалары буенча да	2021-2023 елларда ТР Мәгарифне үстөрү институтының квалификацияне күтәрү буенча еллык планы нигезендә	Мәгариф бүлеге ОО	Педагогларның һөнәри компетентлыгын арттыру
1.2	Белем бирү сыйфатын күтәрү проблемалары буенча МОО житәкчеләре һәм педагогик кадрларның квалификациясен күтәрүгә ихтыяж мониторингын үткәрү	2021-2023 ел	Мәгариф бүлеге	Белем бирү сыйфаты мәсьәләләре буенча педагогларның сорауларын өйрәнү
1.3	Һөнәри кыенлыкларны диагностикалау һәм квалификация күтәрүнең төрле формалары аша предметлар буенча дәүләт йомгаклау аттестациясе нәтижеләре нигезендә педагогик хезмәткәрләрнең квалификациясен күтәрү	2021-2023 еллар Еллык план нигезендә	Мәгариф бүлеге РМО	Өшчәнлек юнәлешләре буенча педагогларның һөнәри компетентлыгын арттыру

1.4	Идарэ резервын үз вакытында эзерлэү буенча эш планын формалаштыру	Февраль 2021ел	Мэгариф бүлеге, ОО	Идарэ резервын эзерлэү буенча эш планнары
1.5	Муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында яшь белгечлэрне педагогик белгечлеклэргэ жэлеп итү буенча һөнэри юнөлеш бирү эшен оештыру	2021 -2023 еллар	Мэгариф бүлеге, ОО	Студентларны педагогик белгечлеклэргэ жэлеп итү
1.6	Вазыйфага кертү буенча яшь педагоглар өчен адреслы программаларны (планнарны) остазлары тарафыннан эшлэү	2021 -2023 еллар	Мэгариф бүлеге РМО, МОО	Кадрлар потенциалының сыйфатын күтэрү, үз һөнэреңне дөрес сайлауда үз-үзеңне раслау
1.7	Педагогик хезмэткэрлэрне һөнэри эшчәнлекнең сыйфаты, укучыларның нәтижеләренең уңай динамикасы өчен стимуллаштыру эшен оештыру,	2021 – 2023 еллар	Мэгариф бүлеге, МОО	Һөнэри осталыкның сыйфатын, белем бирү нәтижеләренең сыйфатын күтэрү
2. Белем бирү сыйфатын оештыру-методик тәмин итү системасын камилләштерү				
2.1	Белем бирү сыйфатына ирешү мәсьәләләре буенча гомуми белем бирү оешмалары житәкчеләре белән инструктив-методик киңәшмәләр оештыру һәм үткәрү	2021-2023 еллар	Мэгариф бүлеге	Белем бирү сыйфаты белән идарэ итү эшчәнлегенең төп юнәлешләрен билгеләү

2.2	Предметлар буенча белем бирүнең сыйфатын күтәрү (табигый-фәнни, математика, филология) буенча комплекслы планнар эшләү һәм тормышка ашыру	2021-2023 еллар Ел саен	Мәгариф бүлеге ОО	Укытучыларның квалификациясен күтәрүне программалы-методик тәэмин итү
2.3	Профильалды һәм профиль юнәлешле предметларны гамәлгә ашыруның нәтижелелеген, профильле фәннәр буенча чыгарылыш сыйныф укучыларының уку-укыту казанышларын һәм сыйфатын арттыру буенча чаралар планын эшләү һәм тормышка ашыру	2021-2023 еллар Сентябрь	Мәгариф бүлеге ОО	Укучыларның белем бирү ихтыяжлары нигезендә профильалды һәм профильле укыту программаларын гамәлгә ашыручы МОО чөлтәрен үстерү
2.4	Катлаулы социаль шартларда эшләүче мәктәп укытучыларының, яшь һәм аз тәҗрибәле белгечләрнең һөнәри үсешенә индивидуаль планнарын эшләү һәм тормышка ашыру	2021-2023 еллар Сентябрь	ОО	Педагогик эшчәнлек профиле буенча педагогларның квалификациясен күтәрү буенча чаралар комплексын гамәлгә ашыру
2.5	Югары нәтижеләр күрсәтүче гомуми белем бирү оешмалары базасында иң яхшы муниципаль белем бирү практикалары диссеминациясе	2021-2023 еллар	МКУ «Мәгариф бүлеге», ОО	Эшнәң конкрет тәҗрибәсен трансляцияләү һәм тарату педагогов по достижению

		МКУ «Мәгариф бүлеге» еллык планы нигезендә		высоких показателей качества образования
2.6	Катлаулы социаль шартларда эшләүче гомуми белем бирү оешмалары базасында семинар-практикумнар оештыру һәм үткәрү	2021-2023 елларда МКУ «Мәгариф бүлеге» еллык планы нигезендә	МКУ «Мәгариф бүлеге», ОО	Эшчәнлек юнәлешләре буенча педагогларның һөнәри компетентлыгын арттыру
2.8	Муниципаль методик хезмәт эшчәнлеген оештыру-методик яктан тәэмин итү	2021-2023 еллар	Мәгариф бүлеге	Эшчәнлекнең төп юнәлешләрен билгеләү, белем бирүнең сыйфатын күтәрү буенча чаралар комплексын планлаштыру
2.9	Мәгарифнең актуаль мәсьәләләр буенча педагогик хезмәткәрләрнең проблемалы, ижади төркемнәре эшен оештыру-методик яктан тәэмин итү	2021-2023 еллар	Мәгариф бүлеге РМО	Педагогларның белем бирү сыйфатын күтәрүнең актуаль мәсьәләләрен хәл итүгә әзерлеге
2.10	Район фән методик берләшмәләре эшчәнлеген оештыру-	2021-2023 еллар	МКУ «Мәгариф бүлеге»	Белем бирүнең сыйфатын күтәрү

	методик яктан тээмин итү			проблемалары буенча педагогларның белем бирү ихтыяжларыннан канәгать булу
2.11	Педагоглар өчен һөнәри конкурслар, педагогик идеяләр фестивалльләре оештыру һәм үткәру	2021-2023 еллар «МКУ «Мәгариф бүлеге» еллык планы нигезендә	МКУ «Мәгариф бүлеге»	Үзлегеңнән белем алу һәм үз-үзеңне үстерү өчен потенциалны арттыру. Киләчәктә уңышлы һәм динамик һөнәри үсеш мөмкинлеге
2.12	Педагогларны цифрлы технологияләрне куллануда әзерләүне камилләштерү, педагогларның ИКТ компетентлыгын арттыру: белем бирү оешмалары заявкалары буенча консультацияләр, семинарлар, мастер-класслар	2021-2023 еллар	МКУ «Мәгариф бүлеге» РМО	Укытуда ИКТ чараларын куллану, педагогның ИКТ компетентлыгын арттыру
2.13	Видеоконференцәлемтә системасын кулланып ГАУДПО МО «ИРО» методик чараларында гомуми белем бирү оешмалары җитәкчеләре, җитәкчеләре урынбасарларының һәм педагогларының катнашуын оештыру	2021-2023 еллар	МКУ «Мәгариф бүлеге» ОО	Эшчәнлек юнәлешләре буенча педагогларның һөнәри компетентлыгын арттыру

2.14	Белем бирү программаларын гамәлгә ашыру өчен уку кабинетларын уку һәм уку-тикшеренү эшчәнлеген өчен уку һәм уку-лаборатория җиһазлары белән тәмин итү	2021-2023 еллар	ОО	Белем бирүнең сыйфатын күтәрү өчен шартларны камилләштерү
2.15	Мәгариф оешмаларының мәгариф, мәдәният, сәламәтлек саклау, спорт учреждениеләре, дини һәм иҗтимагый оешмалар белән социаль партнерлыгын киңәйтү	2021-2023 еллар	Мәгариф бүлгеге ОО	Белем бирү хезмәтләре спектрин киңәйтү, балаларның, яшүсмерләрнең, яшьләрнең социаль-хезмәт яраклашуы өчен партнерлык мөнәсәбәтләре системасын булдыру
2.16	Белем бирү оешмаларының үзара хезмәттәшлегенә чөлтәрле формаларын үстерү	2021-2023 еллар	Мәгариф бүлгеге ОО	Белем бирү хезмәтләренә пространство үтәп керүгә тәмин итү һәм бердәм белем бирү киңлеген булдыру аша белем бирү сыйфатын арттыру
2.17	Белем бирү сыйфатын эчкә бәяләү системасын	2021 еллар	Мәгариф	Идарә эшчәнлегенә

	формалаштыруның актуаль мәсьәләләре буенча семинар-киңәшмә үткөрү	Гыйнвар	бүлгеге	нәтижәләгеген арттыру
3. Гомуми белем бирү оешмалары укучыларын дәүләт йомгаклау аттестациясенә әзерләү сыйфатын камилләштерү				
3.1	ДЙА-9,11 (12) сыйныфлары өчен оештыруны һәм әзерләүне оештыруны ачык мәгълүмат белән тәмин итү (мәгариф бүлегенә, гомуми белем бирү оешмаларының рәсми сайтында актуаль мәгълүмат урнаштыру), киң жәмәгатьчелеккә массакүләм мәгълүмат чаралары аша мәгълүмат бирү, ДЙА оештыру мәсьәләләре буенча мәгълүмат стендлары	Ел саен	Мәгариф бүлгеге, МБУ «ММЦ», МОО	ДЙА оештыру һәм үткөрү мәсьәләләре буенча белем бирү процессында катнашучыларның барысына да мәгълүмати ярдәм күрсәтү
3.2	Дәүләт йомгаклау аттестациясенә актуаль мәсьәләләре буенча район һәм мәктәп ата-аналар жылышларын әзерләү һәм үткөрү	2021-2023 еллар ай саен	Мәгариф бүлгеге, ОО	ДЙА оештыру һәм үткөрү мәсьәләләре буенча белем бирү процессында катнашучыларның барысына да мәгълүмати ярдәм күрсәтү
3.3	Укучылар, аларның ата-аналары (законлы вәкилләре) өчен дәүләт йомгаклау аттестациясенә әзерлекнең психологик аспектлары буенча консультацияләр үткөрү	2021-2023 еллар	Мәгариф бүлгеге,	ДЙА катнашучыларын имтиханнарда психологик әзерләү

3.4	Даими рәвештә югары нәтижәләр күрсәткән район педагогларының ОО укучылары белән консультацияләрен үткөрү.	2021-2023 еллар Гыйнвар-апрель	Мәгариф бүлеге ОО	ДЙАга эзерлек нәтижәләгән арттыру
3.5	ДЙАның югары нәтижәләренә дөгъва итүче укучылар, өлгерүчеләр, риск төркеме белән консультацияләр үткөрү	2021-2023 еллар ел саен	ОО	ДЙАга эзерлек сыйфатын күтәрү буенча чараларны тормышка ашыру
3.6	ДЙА – 9,11 (12) сыйныфлар буенча статистик анализы үткөрү һәм аналитик материаллар эзерләү	2021-2023 еллар Август	Мәгариф бүлеге	ДЙА нәтижәләренә йогынты ясый торган факторларны анализлау
3.7	Мәктәп һәм муниципаль дәрәжәләрдә 9,11 (12) сыйныфларның ДЙА буенча предмет-эчтәлекле анализын эзерләү	2021-2023 еллар Июль - август	Мәгариф бүлеге ОО	Укыту предметларын укыту сыйфатын күтәрү планына төзәтмәләр кертү
3.8	«Чирмешән районында төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү программаларын үзләштергән укучыларның дәүләт йомгаклау аттестациясе нәтижәләре һәм яңа уку елына бурычлар турында» гомуми белем бирү оешмалары житәкчеләре киңәшмәсе	2021-2023 еллар Сентябрь	Мәгариф бүлеге	Федераль дәүләт белем бирү стандартларын һәм белем бирү сыйфатын гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен шартларны камилләштерү мәсьәләләре буенча идарә эшчәнлегенә нәтижәләгән арттыру

3.9	Мәгариф хезмәткәрләренә муниципаль педагогик кинәшмәсендә дәүләт йомгаклау аттестациясе, белем бирүнең сыйфатын күтәрү турында фикер алышу	2021-2023 еллар Сентябрь	Мәгариф бүлеге,	Белем бирү сыйфатын күтәрүдә актуаль проблемаларны исәпкә алып, эш планнарына төзәтмәләр керту
3.10	Гомуми белем бирү сыйфатын күтәрүдә актуаль проблемаларны исәпкә алып, район фән методик берләшмәләренә эш планнарына анализ һәм төзәтмәләр керту	2021-2023 еллар Сентябрь	Мәгариф бүлеге, РМО житәкчеләре	Педагогик эшчәнлек профиле буенча педагогларның квалификациясен күтәрү буенча чаралар комплексын гамәлгә ашыру
3.11	«Чыгарылыш сыйныф укучыларының гомуми белем бирү сыйфатын элементлап анализлау, чыгарылыш сыйныф укучыларын йомгаклау аттестациясенә эзерләгәндә анализ куллану» район фәнни-методик берләшмәләре житәкчеләре белән инструктив-методик киңәшмә эзерләү һәм үткәрү	2021-2023 еллар Октябрь	Мәгариф бүлеге	ДИА нәтижеләренә йогынты ясыя торган факторларны анализлау, эзерлекнең нәтижеләлеген арттыру
3.12	«Дәүләт йомгаклау аттестациясен тапшырганда типик хаталарны анализлау» (һәр гомуми белем бирү фәне буенча) темасы буенча фән укытучылары өчен гамәли семинарлар, практикумнар эзерләү һәм үткәрү	2021-2023 еллар	Мәгариф бүлеге район муниципаль	ДИАга эзерлек нәтижеләлеген арттыру

		РМО планнары нигезендэ	берэмлеклэре житэкчелэре	
3.13	Укучыларның яртыеллык, уку елы нәтижэлэре буенча өлгереш нәтижэлэре турында фикер алышу буенча ОО педагогик советын, ОО житэкчелэре советын эзерләү һәм үткэрү	2021-2023 еллар Гыйнвар, июнь	Мәгариф бүлгеге, ОО	Белем бирү сыйфатын тәмин итү мәсьәләләре буенча идарә эшчәнлегенә нәтижәлелеген арттыру
3.14	БДИны 100 баллга тапшырган чыгарылыш сыйныф укучылары белән мәгълүмати очрашулар	2021-2023 еллар Февраль-апрель	ОО	БДИ тапшыруга эзерлек мәсьәләләре буенча чыгарылыш сыйныф укучыларына үз вакытында һәм житәрлек мәгълүмат бирү
3.15	Мәжбүри фәннәр буенча йомгаклау иншасын (изложение), төп дәүләт имтиханын һәм БДИны апробацияләүне оештыру һәм үткэрү	2021-2023 еллар План буенча	Мәгариф бүлгеге, ОО	БДИ, төп дәүләт имтиханы, дәүләт чыгарылыш имтиханы катнашучыларының имтиханнарда психологик эзерлеген
3.16	Агымдагы елның демоверсиясе нигезендә уку предметлары буенча сынау тестларын оештыру һәм үткэрү	Ел дәвамнда	ОО	ДЙАга эзерлек нәтижәлелеген арттыру
3.17	9 һәм 11 нче сыйныфларда сынау имтиханнарын эзерләү һәм үткэрү	2021-2023 еллар Ноябрь, декабрь, гыйнвар	Мәгариф бүлгеге ,	ДЙАга эзерлек нәтижәлелеген арттыру

			ОО	
3.18	Сынау имтиханнары нәтижеләре буенча аналитик мәгълүмат әзерләү	2021-2023 еллар Апрель	Мәгариф бүлеге, ОО	ДЙА нәтижеләренә йогынты ясыя торган факторларны анализлау, әзерлекнең нәтижелелеген арттыру
3.19	Уку предметлары буенча ДЙАга әзерлек буенча укучылар белән эшләүнең нәтижелә формаларын тарату буенча мастер- класслар	2021-2023 еллар РМО планнары нигезендә	Мәгариф бүлеге РМО	ДЙА нәтижеләре түбән булуын күрсәткән педагогларга һәм гомуми белем бирү оешмаларына адреслы методик ярдәм
3.18	ДЙА региональ фән комиссияләре экспертларына кандидатларны укутуда педагогларның катнашуын оештыру	2021-2023 еллар Декабрь, март	Мәгариф бүлеге, ОО	Экспертларга кандидатларның һөнәри компетентлыгын арттыру
4. Гомуми белем бирү сыйфатын мониторинглау, ведомство контроле				
4.1	Мониторинг үткәрү: - уку планы һәм еллык календарь уку-укыту графигы нигезендә уку предметлары программаларын үтәү; - уку елының яртыеллыгы, уку елы нәтижеләре буенча укучыларның өлгереш нәтижеләре	2021-2023 еллар Апрель	Мәгариф бүлеге, ОО	Федераль дәүләт белем бирү стандартларын һәм белем бирү сыйфатын гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен шартларны камилләштерү мәсьәләләре буенча идарә эшчәнлегенә нәтижелелеген арттыру

		Гыйнвар, июнь		
4.2	Белем бирү оешмаларында уку-укуту эшчәнлеген анализлау буенча материаллар әзерләү, белем бирү оешмасында, муниципаль берәмлектә белем бирү сыйфатын үстерү тенденцияләрен билгеләү һәм анализлау нәтижәләре буенча тиешле идарәчел карарлар кабул итү	Ел саен	Мәгариф бүлеге, МОО	Сыйфатны арттыру планнарының үтәлешен анализлау белем бирү оешмалары дәрәжәсендә. Анализ нәтижәләре буенча тиешле төзәтмәләр кертү
4.3	Башлангыч, гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү сыйфатына бәйсез тикшеренүләрдә катнашу РСОКО графигы буенча	2021-2023 еллар	Мәгариф бүлеге, ОО	Башлангыч гомуми, төп гомуми һәм урта гомуми белем бирү системасының торышын һәм аның үсеш тенденцияләрен фән һәм метапредмет нәтижәләре буенча бәяләү
4.5	Район гомуми белем бирү оешмаларының төп гомуми белем бирү сыйфатының халыкара һәм Бөтенроссия чагыштырма тикшеренүләрендә катнашуы	2016-2018 еллар График буенча	Мәгариф бүлеге, ОО	Төп гомуми белем бирү системасы торышын бәяләүне анализлау
4.6	1 нче сыйныфта укырга мәктәпкәчә яшьтәге балаларның әзерлегенә мониторинг ясау	Август	Мәгариф бүлеге	ООП ОО тормышка ашыру шартлары сыйфатын бәяләү
4.7		2021-2023 еллар	Мәгариф бүлеге	

	Дәүләт йомгаклау аттестациясенә эзерлек мәсьәләләре буенча гомуми белем бирү процессында катнашучыларга мәгълүмат бирүне оештыру буенча гомуми белем бирү оешмалары сайтларының ведомство контроле	Ноябрь		Мәгълүматны оештыру буенча гомуми белем бирү оешмаларының сайтларын бәяләүне анализлау
4.8	Гомуми белем бирү сыйфатын бәяләүнең эчке системасын формалаштыру һәм гамәлгә ашыру буенча гомуми белем бирү оешмалары эшчәнлегенә ведомство контроле	2021-2023 еллар Февраль	Мәгариф бүлеге,	Гомуми белем бирү сыйфатын бәяләүнең эчке системасын гамәлгә ашыру буенча гомуми белем бирү оешмалары эшчәнлеген анализлау
4.9	Мониторинг тикшеренүләре, йомгаклау аттестациясе, бөтенроссия мәктәп укучылары олимпиадасының муниципаль этабы уздырганда жәмәгать күзәтүчеләре сыйфатында ата-аналар жәмәгатьчеләген жәлеп итү	2021-2023 елларда Чаралар планы нигезендә	Мәгариф бүлеге, МБУ «ММЦ», МОО	Мәгариф үсешендә ижтимагый катнашу ролен киңәйтү. Белем бирү сыйфатын бәяләү процедураларының ачыклыгы һәм үтә күренмәлелеге
4.10	Мөмкинлекләре чикләнгән балаларга сыйфатлы белем алу шартларын тәмин итү өчен белем бирү оешмаларының ресурсларын ачыклау буенча мониторинг үткәрү	2021-2023 Март	Мәгариф бүлеге	МОО һәм район дәрәжәсендә белем бирүнең сыйфатын анализлау һәм аңа идарә итү өчен кирәкле һәм җитәрлек мәгълүмат формалаштыру

4.11	Муниципалитет укучыларының профильле укуга булган ихтыяжларын өйрәнү буенча мониторинг үткөрү	2021-2023 еллар Май	Мәгариф бүлеге ОО	Профильле укытуны оештыру өчен кирәкле мәгълүмат формалаштыру
------	---	------------------------	----------------------	---

5. Укучылар белән белем бирүнең сыйфатын күтәрү буенча эшне камилләштерү

5.1	Чирмешән районы оешмалары укучылары өчен интеллектуаль һәм массакүләм чараларның төбәк календаре турында мәгариф оешмаларына хәбәр итү	2021-2023 еллар декабрь	Мәгариф бүлеге	Район мәгариф оешмалары укучылары һәм педагогларының чараларда катнашуы
-----	--	--------------------------------	----------------	---

5.2	Мәгариф оешмаларында һәм муниципаль берәмлектә олимпиада хәрәкәтен, конкурсларны, конференцияләрне, проект-тикшеренү эшчәнлеген оештыру һәм афишалаштыру	Ел дәвамында	Мәгариф бүлеге, ОО	Белем бирүнең абруен күтәрү, олимпиадаларда, конкурсларда, укучылар конференцияләрендә катнашу өчен уңай мотивация формалаштыру.
-----	--	--------------	---------------------------	--

5.3	Фәннәр буенча Бөтенроссия мәктәп укучылары олимпиадасының мәктәп	2021-2023 еллар Сентябрь-октябрь	ОО	Фәннәр буенча Бөтенроссия мәктәп укучылары олимпиадасының муниципаль этабына укучыларны сыйфатлы әзерләүне оештыру
-----	--	---	----	--

	этабын үткөрү			
5.4	Белем бирү оешмалары укучылары өчен муниципаль чараларын һәм Бөтенроссия чараларының муниципаль этапларын үткөрү:	2021-2023 еллар	ОО	Укучыларның муниципаль этапта катнашуу
5.5	Белем бирүнең югары нәтижеләрен күрсәткән укучыларны олимпиадаларның һәм конкурсларның муниципаль һәм региональ турларында катнашуга сыйфатлы эзерләүне оештыру	2021-2023 еллар Уку елы дәвамында	ОО	Бөтенроссия мәктәп укучылары олимпиадасының мәктәп, муниципаль, төбәк һәм йомгаклау этабында катнашкан укучылар санын арттыру
5.6	Гомуми белем бирү оешмалары укучыларының бөтенроссия олимпиадасының региональ этапларында катнашуын оештыру	2021-2023 еллар Гыйнвар - февраль	ОО	Иң яхшы укучыларны һәм педагогларны бүләкләү, уңышлы уку-укыту дәрәжәсен күтәрү
5.7	Сәләтле балаларның муниципаль банкын булдыру һәм тулыландыру	2021-2023 еллар Ел дәвамында	Мәгариф бүлеге ОО	Сәләтле балаларның мәгълүмат банкы
5.12	Шәһәр һәм район мәктәпләренен югары сыйныф укучылары белән сыйфатлы белем дәрәжәсе, югары һәм урта махсус белем бирү үзенчәлекләре мәсьәләләре буенча тематик очрашулар	Ел саен	ОО	Булачак абитуриентлар өчен профориентацион мәгълүмат. Мәктәптә уку нәтижеләрен алга таба да уңышлы укыга бәйле булуның ачык мисалы

6. Сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән балаларга ярдәм итү				
6.1	Сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән балаларның муниципаль банкын тулыландыру	2021-2023 еллар Ел дәвамында	Мәгариф бүлеге	Сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән балаларның мәгълүмат банкы
6.2	Мөмкинлекләре чикләнгән укучылар өчен федераль дәүләт белем бирү стандартларын кертү һәм гамәлгә ашыру этабында гомуми белем бирү оешмасының норматив-хокукий базасын камилләштерү	2021 ел	Мәгариф бүлеге ОО	Сәламәтлекләре буенча мөмкинлекләре чикләнгән укучыларны укытуга федераль дәүләт белем бирү стандартларын гамәлгә кертү этабында ОО программа-методик тәэминаты
6.3	Укытучы-логопедларның һәм дефектолог укытучыларның, педагог-психологларның район методик берләшмәләрен оештыру ягыннан озата бару	2021-2023 еллар	Мәгариф бүлеге	Педагогларның һөнәри компетентлыгын арттыру
6.4	Квалификация күтәрүнең төрле рәвешләре аша мөмкинлекләре чикләнгән белем алучыларга белем бирү федераль дәүләт белем бирү стандартларын кертү шартларында педагогларның һөнәри компетентлыгын арттыру	2021-2023 еллар Ел саен үткәрелә торган «ИРО» курс чаралары планы нигезендә	Мәгариф бүлеге МОО	Эшчәнлек юнәлешләре буенча педагогларның һөнәри компетентлыгын арттыру

6.5	Физик мөмкинлекләрә чикләнгән укучыларның федераль дүүләт белем бирү стандартларын гамәлгә ашыру шартларында ПМПк һәм ТПМПК эшчәнлеген камилләштерү	2021-2023 еллар Ел дәвамында	Мәгариф бүлегә, МОО	Мөмкинлекләрә чикләнгән балаларга,инвалид балаларга психологик-педагогик һәм социаль ярдәм күрсәтүне оештыру
7. Укучыларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту				
7.1	Сәламәтлек саклау мохитен булдыру һәм сәламәтлекне саклау технологияләрен куллану буенча педагогларның эш тәҗрибәсен ачыклау һәм тарату	2021-2023 еллар	Мәгариф бүлегә РМО	Үз сәламәтлегең өстенлекле караш: физик сыйфатларны камилләштерүгә мотивация булу; сәламәт бербөтен шәхес; укучыларда сәламәт яшәү рәвеше ихтыяҗлары булу. Тәрбияләнүчеләр арасында авыручылар саны дәрәжәсенә кимүе.
7.2	Белем бирү оешмасының сәламәтлек һәм сәламәт яшәү рәвеше кыйммәтләрен формалаштыруга юнәлтелгән программаларны уку процессына кертелгән аерым белем бирү модульләре яки компонентлар («Дерес туклану турында	2021-2023 еллар	МОО	Укучыларда сәламәтлек һәм сәламәт яшәү рәвеше кыйммәтләрен аңлы рәвештә формалаштыру.

	сөйлөшү», «Юл йөрү кагыйдэләре буенча өстәмә дәресләр», «Янгын куркынычсызлыгы нигезләрен өйрәнү» һ. б.) кертү.			Укучыларда сәламәт яшәү рәвешен мотивацияләүне арттыру.
7.3	Укучыларның сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру мәсьәләләре буенча педагогның һөнәри компетентлыгын даими (системалы) үстерү	2021-2023 еллар	МОО	Педагогик хезмәткәрләрнең квалификациясен күтәрү
7.4	Мәктәп туклануын камилләштерү буенча мониторингларны оештыру һәм үткәрү	Ел саен	Мәгариф бүлеге	Мәктәп туклануын оештыруның югары дәрәжәсе, укучыларның 100% - ы кайнар аш белән тәмин ителгән
8. Мәгарифне мәгълүматлаштыру				
8.1	Массакуләм мәгълүмат чаралары, мәгариф бүлеге, мәгариф оешмалары сайтлары аша югары белем бирүнең югары нәтижеләрен мәгълүмати яктырту	2021- 2023 еллар	Мәгариф бүлеге, ОО	Мәгълүмати ярдәм, белем бирүнең сыйфатын күтәрү
8.2	Белем бирү процессында укучыларны укытуның дистанцион формаларын куллану	2021- 2023 еллар	Мәгариф бүлеге, ОО	Белем бирү хезмәтләреннән кинчрәк файдалануны тәмин итү аша белем бирүнең сыйфатын арттыру

8.3	Белем бирү оешмасының барлык классларында электрон көндәлекләр электрон журналларын алып баруны тәмин итү	2021- 2023 еллар Ел дәвамында	ОО	Укучыларның өлгереш нәтижеләренә оператив мәгълүмат җиткерүне һәм аларның һәркем файдалана алырлык булуын тәмин итү
8.4	Ата-аналарның (законлы вәкилләрнең) «Электрон мәгариф» мәгълүмат системасы керүен тәмин итү	2021- 2023 еллар Ел дәвамында	ОО	Мәгълүмати ярдәм югары сыйфатлы белем бирү дәрәжәсен күтәрү
9. Материяль-техник тәмин ителеш				
9.1	Мәгариф бүлеге, муниципаль гомуми белем бирү оешмалары чаралары планы буенча			

6. Планлаштырылган нәтижэләр

Программаны тормышка ашыру һәр кешегә заманча стандартларга һәм таләпләргә туры килә торган сыйфатлы белем бирүне тәмин итәчәк. Программа чараларын үтәү барышында көтелә:

- тармакка югары квалификацияле кадрларны, шулай ук яшь белгечләрне жәлеп итү.
- сәләтле балалар һәм яшүсмерләр белән эшләү системасын камилләштерү;
- төп гомуми һәм урта гомуми белемнең дәүләт йомгаклау аттестациясе нәтижэләрен күтәрү;
- белем бирү оешмаларында белем бирү процессына заманча таләпләргә жавап бирә торган шартлар, шул исәптән укучыларның һәм тәрбияләнүчеләрнең сәламәтлеген саклау һәм ныгыту өлешендә дә, тәмин итү;
- яңа мәгълүмати сервисларны, укыту системаларын һәм технологияләрне, яңа буын электрон мәгариф ресурсларын жәлеп итү;
- барлык дәрәжәләрдә мәгариф белән идарә итү процессына мәгълүмати-коммуникацион технологияләрне керту;

Программаны тулысынча тормышка ашыру түбәндәге нәтижәләргә ирешергә мөмкинлек бирәчәк:

- укытучыларның 90% - ы мәгариф системасының укытучылар һәм идарә корпусын яңадан әзерләү һәм квалификацияләрен күтәрү процессларына жәлеп ителәчәк;
- укучыларның 100% - ы белем бирү процессына карата төп таләпләр нигезендә белем алу мөмкинлегенә ия булачак;
- авыл жирлегендә яшәүче 9нчы сыйныф укучыларының 75%ы уку профильләрен сайлау мөмкинлегенә ия булачак;
- мәжбүри фәннәр буенча БДИ нәтижәләре буенча чыгарылыш сыйныф укучыларының 95% тан да ким булмаган өлеше Мәгариф һәм фән өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт тарафыннан билгеләнгән минимумнан югарырак балл алачак;
- 100% гаилә үзенең мәктәп яшендәге балаларының өлгерешә турында оператив рәвештә электрон рәвештә мәгълүмат ала алачак;
- укучыларның 80% - ы Бөтенроссия мәктәп укучылары олимпиадасының мәктәп этабында катнашчак;
- Сәламәтлекләре буенча мөмкинлекләре чикләнгән балаларның һәм мәктәп яшендәге инвалид балаларның 100% ы сыйфатлы гомуми белем алу мөмкинлегенә ия булачак, шул исәптән дистанцион технологияләр кулланып.

**6 НОМЕРЛЫ ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЧИРМЕШӘН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ
МӘКТӘПКӘЧӘ БЕЛЕМ БИРҮНЕ ҮСТЕРҮ
ПРОГРАММАСЫ
2021 – 2023 елларга**

Ярдәмче программа паспорты

«2021-2023 елларга Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы муниципаль берәмлеге территориясендә мәктәпкәчә белем бирүне үстерү»

Программаның исеме	«ТР Чирмешән муниципаль районы территориясендә мәктәпкәчә белем бирүне үстерү» ярдәмче программасы (алга таба – Программа)
Программаны эшләү өчен нигез	ТР Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының «2020-2023 елларга «ТР Чирмешән муниципаль районы территориясендә мәктәпкәчә белем бирүне үстерү» ярдәмче программасы проектын эшләү турында» карары
Программаның заказчысы	ТР Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны ясаучы	ТР Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының «Мәгариф бүлеге» МКУ
Программаны эшләү нигезенә салынган норматив документлар	<ol style="list-style-type: none"> 1. Россия Федерациясе Конституциясе; 2. Россия Федерациясенең 2012елның 29 декабрдәге 273 - ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә мәгариф турында» законы; 3. Бала хокуклары турында БМО конвенциясе; 4. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон; 5. «Санитар-эпидемиологик кагыйдәләр һәм СанПиН нормативлары 2.4.1.3049-13»; 6. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында «Балаларны мәктәпкәчә белем бирү буенча төп гомуми белем бирү программасын гамәлгә ашыручы мәгариф оешмаларына исәпкә кую һәм күчерү» муниципаль хезмәт күрсәтү буенча Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы

	Башкарма комитетының 2015 елның 27 маендагы карары белән расланган административ регламент
Программа максаты	Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның һәм аларның ата-аналарының төрле мәгариф ихтыяжларын тулысынча канәгатьләндерү нигезендә мәктәпкәчә белем бирү муниципаль системасының тотрыклы үсешен тәмин итү.
Программаның бурычлары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Баланың мәктәпкәчә белем алуга хокукларын тәмин итү, кече һәм мәктәпкәчә яшьтәге балаларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту. 2. Мәктәпкәчә белем бирү муниципаль системасы эшчәнлегенә икътисадый, социаль, оештыру, финанс механизмнарын камилләштерү. 3. Муниципаль мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә матди-техник базасын модернизацияләү; 4. Мәктәпкәчә белем бирүнең сыйфатын күтәрү; 5. Мәктәпкәчә белем бирү системасының кадрлар потенциалын үстерү; 6. Мәктәпкәчә белем бирүнең сыйфатын һәм нәтижәлелеген тәмин итә торган яңа финанс-икътисадый һәм оештыру-идарә механизмнарын кертү; 7. Мәктәпкәчә белем бирүне мәгълүмати тәмин итү; 8. Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә янгы һәм террорчылыкка каршы куркынычсызлыгын тәмин итү; 9. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны тукландыру өчен шартлар тәмин итү; 10. Мәктәпкәчә белем бирү технологияләренә һәркем өчен мөмкин булуын тәмин итү, эчтәлеген камилләштерү; 11. 1,5 яшьтән 7 яшькә кадәрге балаларның мәктәпкәчә учреждениеләрдә чиратны бетерү. 12. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә колачлау процентының артуы; 13. Мәктәптә алга таба укытуга әзерлекне оештырганда төрле социаль төркем һәм халык катламнары балаларының тигез башлангыч мөмкинлекләрен тәмин итү; 14. Санитар-гигиена һәм медик-социаль нормаларга туры китереп мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә балаларның булу шартларын тәмин итү.

<p>Программаның мөһим максатчан индикаторлары һәм күрсәткечләре</p>	<ul style="list-style-type: none"> - төркемнәрне санитар норматив тулыландыру (норматив егәрлек); - мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре тарафыннан, халыкның ихтыяжларын исәпкә алып, баланың мөгариф учреждениесендә булуының сыгылмалы режимнарын куллану; - районда яшәүче 1,5 яшьтән 7 яшькә кадәрге балаларны мәктәпкәчә белем бирү хезмәтләре белән тәәмин итү проценты; - Чирмешән муниципаль районы бюджетында мәктәпкәчә белем бирү өчен матди – техник һәм хужалык ягыннан тәәмин итүгә чыгымнар өлеше; - учреждениенә матди-техник һәм укыту-методик базасын үстерү дәрәжәсе. - муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә балалар арасында авыручылар саны дәрәжәсе; - мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә йөрүче балалар саны; - халыкның мәктәпкәчә белем бирү сыйфаты белән канәгатьлеге; - гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре санының чагыштырма күләме мәктәпкәчә белем бирүнең төп гомуми белем бирү программасы структурасына карата федераль дәүләт таләпләре нигезендә. - мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре персоналы белән тәәмин ителеш дәрәжәсе; - беренче һәм югары категорияле педагоглар өлеше; - югары, шул исәптән педагогик белемгә ия булган педагоглар өлеше; - инновацион эшчәнлектә катнашучы житәкчеләр, педагогик хезмәткәрләр өлеше;
<p>Программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары</p>	<p>Программа 2020-2023 елларда 3 этапта гамәлгә ашырылачак.</p> <p>1 этап - оештыру-әзерлек(2020 елның беренче яртыеллыгы).</p> <p>2 этап - проект – эшчәнлек (2020-2021 елларның икенче яртыеллыгында)</p>

	3 этап - гамәлгә кертү – рефлексив (2021-2023 еллар)
Ярдәмче программалар исемлеге	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларын үстерү. 2. Яшь белгечләрне мәктәпкәчә белем бирү оешмаларына жәлеп итү. 3. Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларындагы яшь белгечләргә ярдәм итүгә юнәлдерелгән мэгариф өлкәсендәге чаралар.
Программаның ресурс белән тәэмин ителеше	<p>Программа чараларын финанслау күләме</p> <ul style="list-style-type: none"> - жирле бюджет чаралары хисабына; - бюджеттан тыш чыганаclar хисабына.
Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре һәм аның социаль-икътисадый нәтижелелеге күрсәткечләре	<ul style="list-style-type: none"> - төрле социаль төркем һәм катлам балалар өчен мәктәпкәчә белем бирүнең сыйфатын һәм үтемлелеген арттыру; - финанслау күләмнәренә хезмәт күрсәтүнең сыйфатына һәм нәтижелелегенә бәйле булуын билгели торган яңа финанс-икътисадый һәм оештыру-идарә механизмнарын куллану; - белем бирү турында мэгълүмат дәрәжәсен, аның сыйфатын, барлык кызыксынган яclar өчен ачыклығын һәм үтемлелеген арттыру; - мәктәпкәчә белем бирүнең яңа хезмәтләрен кертү; - муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесенә технологик инфраструктурасын модернизацияләү; - мәктәпкәчә белем бирү өлкәсе хезмәткәрләренә керем дәрәжәсен күтәрү; - башка тармаclarга перспективалы педагогик кадрларның китүен булдырмау; - мәктәпкәчә белем бирү сыйфаты белән идарә итүнең дәүләт-ижтимадый системасы механизмнарын гамәлгә ашыру; - мәктәпкәчә белем бирү белән идарә итүгә һәм карап тотуга мэгълүмати технологияләр кертү; - квалификацияле педагогик кадрлар әзерләү системасын үстерү.
Программаны тормышка ашыруны контрольдә тотуны оештыру	<p>Агымдагы идарәне һәм Программаны тормышка ашыруны тикшереп торуны Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты башкара.</p> <p>Программаның жаваплы башкаручысы (МКУ «Мэгариф бүлеге») программа чараларын тормышка ашыру буенча</p>

системасы

барлык катнашучыларның эшчәнлеген координацияли һәм аларны үз вакытында һәм сыйфатлы итеп гамәлгә ашыру өчен җавап бирә. Программаның җаваплы башкаручысы программа чараларын тормышка ашыру буенча хисап алып баруны оештыра.

Һәр граждан үзенең позитив социаль, мәдәни, икътисади потенциалын тормышка ашыруы мәгариф миссиясе булып тора. Моның өчен мәгариф өлкәсе һәр кешенең гомере буена сыйфатлы белем бирү хезмәтләрен ала алырлыгын тәмин итәргә тиеш. Бүген Россиядә төп дәрәжәләрдә белем алу мөмкинлегенә бурычлары шактый хәл ителгән.

Традицион мәгариф институтлары – балалар бакчалары, мәктәпләр, колледжлар, университетлар, мәгариф системасының үзәк элементлары булып, бүгенге көндә даими үсеп килүче балалар һәм өлкәннәр өчен өстәмә белем бирү секторлары, корпоратив эзерлек, заманча үзлегенән белем алу чаралары белән тулыландырыла. Шуңа күрә мәгарифне үстерү буенча заманча программа традицион институтлар аша гына түгел, ә мәгариф һәм кешене социальләштерү тирәлегенә аша да кеше үсешенә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыруны тәмин итәргә тиеш.

I. ПРОБЛЕМАНЫҢ ЭЧТӨЛЭГЕ ҺӘМ АНЫ ХӘЛ ИТҮ КИРӘКЛЕГЕН НИГЕЗЛӘУ

Районда мәктәпкәчә белем бирү программасын тормышка ашыручы 28 муниципаль белем бирү оешмасы эшли. Алардан: 19 Муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре:

1. «Әккәрәй балалар бакчасы «Аленушка» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
2. «Бәркәтә балалар бакчасы «Солнышко» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
3. «Югары Кәминкә балалар бакчасы «Карлыгач» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
4. «Ивашкино балалар бакчасы «Солнышко» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
5. «Кармыш балалар бакчасы «Миляшкай» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
6. «Күтәмә балалар бакчасы «Ромашка» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
7. «Лашман балалар бакчасы «Ләйсән» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
8. «Түбән Кәминкә балалар бакчасы «Умырзая» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
9. «Иске Элмәле балалар бакчасы «Солнышко» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;

10. «Иске Кади балалар бакчасы «Гөлбакча» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
11. «Иске Үтәмеш балалар бакчасы «Чишмәкәй» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
12. «Туймәт балалар бакчасы «Йолдыз» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
13. «Ульяновка балалар бакчасы «Звёздочка» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
14. «Чирмешән балалар бакчасы №1 «Ромашка» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
15. «Чирмешән балалар бакчасы №2 «Каенкай» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
16. «Чирмешән балалар бакчасы №3 «Чишмәкәй» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
17. «Чирмешән балалар бакчасы «Ландыш» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
18. «Чирмешән балалар бакчасы «Әкият» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе;
19. «Кара Чишмә балалар бакчасы «Ак каен» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе.

Мәктәпкәчә белем бирү программасын гамәлгә ашыручы 8 муниципаль бюджет гомуми белем бирү оешмалары:

1. МББУ «Югары Кармалка төп гомуми белем бирү мәктәбе»;
2. МББУ «УтызИмән» төп гомуми белем бирү мәктәбе;
3. МББУ «Иске Котыш төп гомуми белем бирү мәктәбе»;
4. МББУ «Шешминка төп гомуми белем бирү мәктәбе»;
5. МББУ «Яңа Элмәле төп гомуми белем бирү мәктәбе»;
6. МББУ «Лагерка төп гомуми белем бирү мәктәбе»;
7. МББУ «Казанка башлангыч гомуми белем бирү мәктәбе»;
8. МББУ «Сосновка башлангыч гомуми белем бирү мәктәбе».

1 муниципаль бюджет мәгариф учреждениесе:

1. «Әмир башлангыч мәктәбе-балалар бакчасы» мәктәпкәчә һәм кече мәктәп яшендәге балалар өчен МББУ.

Балалар бакчаларында төркемнәрнең гомуми саны 100 урынга 70 бала тәшкит итә. Мәктәп алды белем бирү учреждениеләрендә балаларны колачлау 100% тәшкит итә.

Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында мәктәпкәчә яшьтәге балаларның гомуми саныннан 705 кеше (бу 56,1% тәшкит итә) мәктәпкәчә белем алу белән шөгыльләнә.

Балалар бакчаларында урын алу өчен исәптә торучы 1,5-7 яшьлекләр-0 кеше.

Районда 82 педагогик хезмәткәр эшли. Аларның 60ы-тәрбияче, 1 өлкән тәрбияче, 4се - татар теле укытучысы, 1се-рус теленә өйрәтү буенча тәрбияче,

5се-физик культура буенча инструктор, бсы-музыка житәкчесе, 5 укытучы-логопед.

Әлеге Програма Чирмешән муниципаль районы гражданның мәктәпкәчә белем алуға конституцион хокукларын тәмин итүгә, балаларны мәктәпкәчә белем белән тәмин итүгә, мәктәпкәчә яшьтәге балаға мәктәптә укыганда уңышлы булырға мөмкинлек бирәчәк үсеш дәрәжәсен тәмин итәргә юнәлдерелгән.

Программаны эшләгәндә алдагы елларда тормышка ашырылган программа чараларының дәвамчанлыгы үтәлгән. Әлеге Програма балалар бакчаларына йөрүчеләр санын арттырырға мөмкинлек бирәчәк. Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрен матди-техник һәм кадрлар белән тәмин итү яхшырачак.

Мәктәпкәчә белем бирү сыйфаты проблемасының актуальлегә, мәктәпкәчә белем бирү буенча яна Федераль дәүләт таләпләрен исәпкә алып, арта.

Мәгарифне үстерүнең озак сроклы максатчан программасы Чирмешән муниципаль районында мәгариф өлкәсендә сәясәтне гамәлгә ашыруның оештыру нигезе булып тора.

Програма районда мәгарифнең хәзергә торышын анализлау нигезендә эшләнгән һәм 2020-2023 елларға мәгариф системасы үсешенә стратегик юнәлешләрен билгели.

Програма мәктәпкәчә белем бирү системасын ресурслар белән тәмин итү чаралары комплексын күздә тотса, ул мәктәпкәчә белем бирүнең һәркем өчен мөмкин булуын һәм сыйфатын арттырырға һәм башка белем бирү учреждениеләре тарафыннан файдаланылачак белем бирү практикасының иң яхшы үрнәкләрен тудыручы лидер - мәгариф учреждениеләренә ярдәм итүне күздә тотса.

Программаның икътисади нигезләнеше программаны гамәлгә ашыру өчен кирәкле акчаларның конкрет күләмен билгели.

II. ПРОГРАММАНЫҢ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

Муниципаль мәгариф системасының стратегик максаты-мәктәпкәчә яшьтәге балаларның һәм аларның ата-аналарының төрле белем бирү ихтыяжларын тулысынча канәгатьләндерү нигезендә мәктәпкәчә белем бирү муниципаль системасының тотрыклы үсешен тәмин итү.

Стратегик максатка ирешү өчен түбәндәге стратегик бурычлар хәл ителергә тиеш:

1. Баланың мәктәпкәчә белем алуға хокукларын тәмин итү, кече һәм мәктәпкәчә яшьтәге балаларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту.
2. Мәктәпкәчә белем бирү муниципаль системасы эшчәнлегенә икътисади, социаль, оештыру, финанс механизмнарын камилләштерү.
3. Муниципаль мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә матди-техник базасын модернизацияләү;
4. Мәктәпкәчә белем бирүнең сыйфатын күтәрү;
5. Мәктәпкәчә белем бирү системасының кадрлар потенциалын үстерү;

6. Мәктәпкәчә белем бирүнең сыйфатын һәм нәтижәлелеген тәмин итә торган яңа финанс-икътисадый һәм оештыру-идарә механизмнарын кертү;
 7. Мәктәпкәчә белем бирүне мәгълүмати тәмин итү;
 8. Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренең янғын һәм террорчылыкка каршы куркынычсызлыгын тәмин итү;
 9. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны тукландыру өчен шартлар тәмин итү;
 10. Мәктәпкәчә белем бирү технологияләренең һәркем өчен мөмкин булуын тәмин итү, эчтәлеген камилләштерү;
 11. 1,5 яшьтән 7 яшькә кадәрге балалар мәктәпкәчә учреждениеләрдә чиратны бетерү.
 12. Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрен колачлау процентының артуы;
 13. Мәктәптә алга таба укутуга әзерлекне оештырганда төрле социаль төркем һәм халык катламнары балаларының тигез башлангыч мөмкинлекләрен тәмин итү;
 14. Санитар-гигиена һәм медик-социаль нормаларга туры китереп мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә балаларның булу шартларын тәмин итү.
- Программаның һәр бурычы комплекслы характерда һәм Чирмешән муниципаль районының мәктәпкәчә белем бирү системасын үстерүнең өстенлекле юнәлеше булып тора. Стратегик максатка ирешү һәм программа бурычларын хәл итү социаль әһәмиятле мәгариф проектында чагылдырылган программа чараларын гамәлгә ашыру хисабына тәмин ителә.

III. ПРОГРАММАНЫ НАМӘЛГӘ АШЫРУ ВАКЫТЫ ҺӘМ ЭТАПЛАРЫ

1 этап - оештыру-әзерлек (2020 елның беренче яртыеллыгы).

2 этап - проект-эшчәнлек (2020 -2021 елларның икенче яртыеллыгы).

3 этап - гамәлгә кертү - рефлексив (2021-2023 еллар).

Беренче этап - оештыру-әзерлек (2020 елның беренче яртыеллыгы). Анда аерым юнәлешләр буенча мәгарифне үстерү проектларын эшләү өчен норматив, оештыру-педагогик һәм методик шартлар әзерләү, шулай ук Чирмешән муниципаль районының муниципаль мәгариф системасында үзгәрешләр һәм экспериментлар башлау каралган.

Икенче этап – проект-эшчәнлек (2020-2021 елларның икенче яртыеллыгы). Бу этапта өстенлек мәгарифнең матди инфраструктурасын модернизацияләүгә, мәктәпкәчә белем бирү системасын үстерү бурычларын хәл итүгә юнәлдерелгән методик, кадрлар һәм мәгълүмати тәмин итүне гамәлгә ашыруга юнәлтелгән проектлар һәм чараларны тормышка ашыруга бирелә. Бу этап программаның максатларын һәм бурычларын тормышка ашыру нигезендә район мәгарифенең планлы һәм тотрыклы үсешенә күчү булып тора.

Өченче этап - гамәлгә кертү - рефлексив (2021-2023 еллар). Бу чорда, нигездә, алдагы этапларда алынган нәтижәләргә гамәлгә кертүгә һәм таратуга юнәлтелгән чараларны тормышка ашыру каралган; программаны тормышка ашыру тәҗрибәсен анализлау һәм гомумиләштерү гамәлгә ашырылачак, шулай

ук алдагы чорга мөктөпкөчө белем бирү муниципаль системасын үстерү максатларын һәм бурычларын кую өстендө эш башланачак.

Этаптарның һәркайсында еллар буенча программаны тормышка ашыру барышын һәм программа чараларының мөктөпкөчө белем бирү системасының торышына йогынтысын тасвирлый торган күрсәткечләргә төзәтмәләр кертү планлаштырыла.

IV. ПРОГРАММАНЫҢ ТӨП ЧАРАЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ

№ п/п	Юнәлеш	Чара	Жаваплы
1.	«Мөктөпкөчө белем бирү өлкәсендә һәркем өчен мөмкин булган белем бирү хезмәтләрен тәмин итү»	1.1. Балалар бакчаларына йөрмәүче балалар өчен (бигрәк тә үсештәге проблемалар булган балалар өчен) белем бирү хезмәтләрен үстерү.	«Мәгариф бүлеге» МКУ, Мөктөпкөчө белем бирү учреждениесе
2.	Мөктөпкөчө белем бирүнең сыйфатын күтәрү	2.1. Педагогик кадрларның составын һәм компетенцияләрен яңарту. Эшкә психологларны, логопед-укытучыларны жәлеп итү. 2.2. Хезмәт өчен түләү һәм аттестация системалары стандартларына нигезләнган белем бирү учреждениеләре педагоглары һәм житәкчеләре өчен һөнәри Эшчәнлек стандартларын кертү. 2.3. Педагогик карьераның яңа модельләрен формалаштыру һәм һөнәри үсешне тәмин итү. 2.4. Мөктөпкөчө белем бирү учреждениеләренә югары уку йортларын тәмамлаучыларны һәм һөнәри белемле талантлы белгечләргә жәлеп итү механизмнарын үстерү. 2.5. Укытучыларның квалификациясен күтәрү, район, край, бөтенроссия семинарларында һәм конкурсларда катнашу:	«Мәгариф бүлеге» МКУ, Мөктөпкөчө белем бирү учреждениесе

		<p>«Яшел ут», «Ел тәрбиячесе», «Иң яхшы билингваль балалар бакчасы» һ. б.</p> <p>2.6. Балалар бакчалары өчен компьютерлар сатып алу.</p> <p>2.7. Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә рәсми сайтларын булдыру һәм аларның эшен оештыру.</p> <p>2.8. Федераль дәүләт белем бирү стандартларына күчү белән мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә фән – үсеш тирәлеген яхшырту.</p> <p>2.9. Методик әдәбиятка һәм төрлө яшьтәге балалар өчен үсеш уенчыкларына акча бүлеп бирү</p>	
3.	Мәктәпкәчә белем бирүдә инновацион эшчәнлекне үстерү	<p>3.1. Сәламәтләндерү-физкультура чараларын камилләштерү, мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә матди – техник базасын ныгыту.</p> <p>3.2. Балалар бакчасында спорт һәм жәяү йөрү жиһазларын заманча таләпләргә туры китерү.</p> <p>3.3. Инвалид балаларга һәм сәламәтлекләре буенча мөмкинлекләре чикле балаларга мәктәпкәчә белем бирү программаларын дистанцион формада, махсус (коррекцияле) яки инклюзив белем бирү кысаларында үзләштерү вариантын сайлау мөмкинлеген бирергә, психологик-медицина-социаль ярдәм күрсәтергә һәм һөнәри ориентациядә ярдәм күрсәтергә кирәк.</p> <p>3.4. Ачыклык, объективлык, үткүренмәллек, ижтимагый-һөнәри катнашу принциплары нигезендә белем бирү сыйфатын баяләнең заманча системасын булдыру.</p>	«Мәгариф бүлеге» МКУ, Мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе
4.	Мәктәпкәчә белем бирү объектын реконструкцияләү	<p>4.1. Мәктәпкәчә белем бирү биналарына капитал ремонт.</p> <p>4.2. Янгынга каршы жиһазлар, «Стрелец-мониторинг» урнаштыру һәм функцияләрен тәмин итү буенча хезмәтләр күрсәтү, камера урнаштыру һәм аларга хезмәт күрсәтү өчен акча бүлеп бирү.</p> <p>4.3. Проект документларын рәсмиләштерү.</p>	Чирмешән муниципаль районы администрациясе

Максатчан аудитория:	Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре житәкчеләре, мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә тәрбияләнүчеләрнең ата-аналары һәм жирле берләшмә.		

V. ПРОГРАММАНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ МЕХАНИЗМЫ

Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының «Мәгариф бүлеге» МКУ программаны үтәү барышында:

- Программаның дәүләт заказчылары эшчәнлеген координацияләүне, программа күрсәткечләренә ирешүне тәмин итә торган программада катнашучылар тарафыннан аның чараларын нәтижәле гамәлгә ашыру буенча, шулай ук жирле бюджет акчаларын куллануны анализлауны гамәлгә ашыра;
- программаларны тормышка ашыру буенча төзелгән килешүләр шартларында Чирмешән муниципаль районы администрациясе белән эшне координацияләүне тәмин итә;
- үз вәкаләтләре чикләрендә Программаны үтәү өчен кирәкле норматив (индивидуаль) хокукый актлар (локаль актлар) эшли;
- Программаны тормышка ашыру барышы турында докладлар эзерли;
- Программаны тормышка ашыру буенча квартал хисаплылыгын алып баруны гамәлгә ашыра;
- ел саен, кирәк булганда, чираттагы финанс елына Программа чараларын төгәлләштерү буенча тәкъдимнәр эзерли, программа чаралары буенча чыгымнарны, шулай ук аны тормышка ашыру механизмын аныклай;
- Программаны үз вакытында һәм сыйфатлы гамәлгә ашыру өчен җаваплылык тоты, аны тормышка ашыру өчен бүлеп бирелгән акчаларны нәтижәле файдалануны тәмин итә;
- программаны тормышка ашыру белән идарә итү һәм аның чараларының үтәлешен контрольдә тоту максатларында мәгълүмати технологияләр кертүне оештыра;
- мәгариф бүлегенең рәсми сайтында программаны тормышка ашыру барышы һәм нәтижәләре, аның чараларын финанслау, бюджеттан тыш чыганақлардан акча җәлеп итү турында мәгълүмат урнаштыруны оештыра;
- программаның аерым чараларын тормышка ашыру барышын эксперт тикшерүләре оештыра;
- программа чараларын үтәү кысаларында Программаны башкаручылар эшчәнлегенә белән идарә итүне гамәлгә ашыралар;

- дәүләт заказчысы - координаторга Программа чараларын гамәлгә ашыру турында статистик, белешмә һәм аналитик мәгълүмат тапшыралар;
- программаны гамәлгә ашыру буенча эшләрнең барышы, ирешелгән нәтижәләр һәм финанс чараларын куллануның нәтижәлелеге турындагы доклад әзерләүдә катнаша.

Программаның житәкчесе - Чирмешән муниципаль районы мәгариф бүлеге башлыгы, ул аны тормышка ашыру өчен шәхси җаваплылык тотса, соңгы нәтижәләр, программаны тормышка ашыру өчен бүлеп бирелә торган финанс чараларын максатчан һәм нәтижәле файдалану, шулай ук Программаны тормышка ашыру белән идарә итүнең формаларын һәм методларын билгели.

VI. ПРОГРАММАНЫ РЕСУРСЛАР БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

Программа чаралары республика һәм муниципаль бюджет акчалары хисабына тормышка ашырыла. 2020-2023 елларга программада каралган чараларны финанслау күләме 321831 мең сум тәшкил итә.

VII. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУНЫҢ ФАРАЗЛАНГАН НӘТИЖӘЛӘРЕ

1. Баланың шәхесен сыйфатлы формалаштыру.
2. Программаны тормышка ашыру нәтижәсендә эшләнгән тематикалар буенча мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләре хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү программалары һәм программ модульләре.
3. Ел ярымнан жиде яшькә кадәрге балалар өчен мәктәпкәчә учреждениеләргә чиратны бетерү һәм 1,5 яшьтән жиде яшькә кадәрге балалар өчен мәктәпкәчә белем алу мөмкинлегенең 100 процентына ирешү.
4. Мәктәпкәчә белем бирүне арттыру.
5. Программа материаллары буенча басмалар.
6. Камилләштерелгән матди-техник база.
7. Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренең сәламәтләндерүче һәм үстерүче мохитләре һәм модельләре.
8. Норматив-хокукый документлар һәм тәкъдим ителгән материаллар пакеты.
9. Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренә хезмәт күрсәтүче мәгълүмат-коммуникатив системасын камилләштерү.
10. Мәктәпкәчә белем бирүне үстерү белән идарә итү системасы.
11. Район мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренең матди-техник базасын яңарту.

12. Кирәкле реабилитация чаралары бирү һәм инвалид балалар һәм сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән балалар өчен мәктәпкәчә учреждениеләрдә булу өчен шартлар тудыру .

VIII. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ НӘТИЖӘЛЕЛЕГЕН БӘЯЛӘУ

Программада каралган чараларны тормышка ашыру мөмкинлек бирәчәк:

1. Мәктәпкәчә белем бирү системасының һәркем өчен мөмкин булуын һәм сыйфатын тәэмин итәргә;
2. Балаларны мәктәпкәчә белем бирү белән тәэмин итүне арттыру;
3. Өлкән яшьтәге мәктәпкәчә яшьтәге балалар санын мөмкин кадәр күбрәк мәктәпкәчә белем бирүне тәэмин итү, гаиләнең тормыш дәрәжәсе һәм башка сәбәпләр булуга карамастан;
4. Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләренең матди-техник базасын ныгыту һәм үстерү;
5. Балалар бакчасында тәрбияләнүчеләрнең булу шартларын санитар-гигиена һәм медик-социаль нормаларга һәм таләпләргә туры китерергә.

IX. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУНЫ КОНТРОЛЬДӘ ТОТУ СИСТЕМАСЫ

Агымдагы идарәне һәм Программаны тормышка ашыруны тикшереп торуны Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитеты башкара.

Программаның җаваплы башкаручысы (МКУ «Мәгариф бүлеге») программа чараларын тормышка ашыру буенча барлык катнашучыларның эшчәнлеген координацияли һәм аларны үз вакытында һәм сыйфатлы итеп гамәлгә ашыру өчен җавап бирә. Программаның җаваплы башкаручысы программа чараларын тормышка ашыру буенча хисап алып баруны оештыра.

**Күппрофильле өстәмә белем бирү учреждениесе –
«Мәктәптән тыш эшләр үзәге» өстәмә белем бирү муниципаль бюджет
мәгариф учреждениесе**

ҮСЕШНЕҢ МАКСАТЧАН ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММАСЫ

**«Өстәмә гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы
күппрофильле өстәмә белем бирү учреждениесен үстерү»**

2021 – 2023 елларга

Эчтөлөк

1. «Өстэмэ гомуми белем бирү программаларын гамэлгэ ашыручы күппрофильле өстэмэ белем бирү учреждениесен үстерү» ярдэмче программасы паспортты»..... 2- 5 бит
2. Проблеманың эчтөлегө һәм аны хэл итү кирәклеген нигезләү..... 6-7 бит
3. Программа бурычлары..... 7 бит
4. Фаразланган, көтелгән нәтижә 8 бит
5. «Өстэмэ гомуми белем бирү программаларын гамэлгэ ашыручы күппрофильле өстэмэ белем бирү учреждениесен үстерү» ярдэмче программасын гамэлгэ ашыру чаралары
 - ТР Чирмешән муниципаль районы «Мәктәптән тыш эшләр үзөгө» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе..... 8-9 бит

**«Өстәмә гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы
күппрофильле өстәмә белем бирү учреждениесе үстерү»**

**- Чирмешән муниципаль районының «Мәктәптән тыш эшләр үзәге»
өстәмә белем бирү муниципаль бюджет мәгариф учреждениесе (алга таба –
Учреждение) 2021-2023 елларга» максатчан ярдәмче программасы
паспорты**

Ярдәмче программаның исеме	Өстәмә белем бирүне үстерү. "Өстәмә гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы күппрофильле өстәмә белем бирү учреждениесе үстерү» (алга таба-Программа)
Программаны төзү нигезе	РФ Мәгариф турында 2012 елның 21 декабрендәге 273 номерлы Федераль закон - «Мәгариф» өстенлекле милли проекты; - Россия Федерациясе Хөкүмәтенң 2015 елның 23 маендагы 497 номерлы боерыгы белән расланган 2016-2020 елларга мәгарифне үстерү буенча федераль максатчан программа - 2020 елга кадәр чорга Россия Федерациясенң озак сроклы социаль-икътисадый үсеше концепциясе (Стратегия-2020)
Программаның заказчысы	ТР ЧМР Башкарма комитеты
Программаны төп ясаучы	ТР ЧМР «Мәктәптән тыш эшләр үзәге» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе
Программаның максатлары	район икътисадын инновацион үстерү таләпләренә һәм жәмгыятьнең заманча ихтыяжларына туры китереп, сыйфатлы һәм һәркем өчен мөмкин булган өстәмә белем бирү муниципаль системасының тотрыклы үсешен тәмин итү.
Программаның бурычлары	1. Федераль дәүләт белем бирү стандартларын кертү шартларында өстәмә белем бирү эчтәлеген һәм технологияләрен камилләштерү. 2. Халык таләпләре һәм хезмәт базары шартлары нигезендә сыйфатлы өстәмә белем алу мөмкинлеген тәмин итү өчен шартларны саклау. 3. Халыкның шәхси запрослары нигезендә һәркем өчен мөмкин булган өстәмә белем бирү системасын саклап калу. 4. Сәләтле балалар һәм талантлы яшьләр белән максатчан эш системасын булдыру. 5. «Мәктәптән тыш эшләр үзәге» муниципаль бюджет гомуми

	<p>белем бирү учреждениесенэ йөрүче балаларның исәнлеген саклау</p> <p>6. Укучыларны тәрбияләү һәм социальләштерү системасының нәтижәлелеген арттыру.</p> <p>7. Учреждениенң кадрлар ресурсын үстерү</p> <p>8. Инвалид балаларны, мөмкинлекләре чикләнгән балаларны социальләштерү, социаль адаптацияләү өчен шартлар тудыру.</p> <p>9. Педагогларның квалификациясен күтәрү, учреждение эшенең нәтижәлелеген арттыру.</p>
Максатчан индикаторлар һәм күрсәткечләр	<p>Төп максатчан индикатив күрсәткечләр булып тора:</p> <ul style="list-style-type: none"> - укучылар контингентын саклау, - Учреждениядә балаларны өстәмә белем бирү хезмәт күрсәтүләре белән колачлау өлеше; - төрле дәрәжәдәге конкурсларда , ярышларда һәм чараларда катнашучы укучылар санының артуы; - Учреждениедә укучы балаларның чагыштырма авырлыгын арттыру; - арадаш һәм йомгаклау аттестациясе нәтижәләре буенча укучыларның өлгереше; - заманча белем бирү технологияләренә ия булган педагогик хезмәткәрләр өлеше; - заманча укыту шартлары булдыру максатыннан Учреждениене матди-техник яктан тәэмин итү
Программаны гамәлгә ашыру вакыты һәм этаплары	<p>Программа 2021-2023 елларда 2 этапта гамәлгә ашырылачак.</p> <p>Беренче этап - 2021- 2022 еллар.</p> <p>Икенче этап-2022-2023 еллар</p>
Ярдәмче программалар исемлегенә	<ol style="list-style-type: none"> 1. Учреждениедә бушлай өстәмә белем алуға хокукларны гамәлгә ашыруның дәүләт гарантияләрен тәэмин итү 2. Өстәмә белем бирү системасын модернизацияләү чаралары 3. Учреждениенң яшь белгечләрен жәлеп итү һәм аларга ярдәм итү чаралары 4. Өстәмә белем бирү сыйфатын бәяләү системасын эшләү һәм гамәлгә кертү.
Программаның төп чаралары исемлегенә	<p>- Сыйфатлы һәм һәркем өчен мөмкин булган өстәмә белем бирүне тәэмин итү.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Федераль дэўлет белем бирү стандартларын кертү шартларында өстәмә белем бирү эчтәлеген һәм технологияләрен камилләштерү. - Укучыларны тәрбияләү һәм социальләштерү системасының нәтижәлелеген арттыру . - Учреждениедә сәламәтлек саклау системасын камилләштерү. - Укыту-тәрбия процессын фәнни-методик яктан тәэмин итү. - Учреждениенң кадрлар составын яңарту һәм сыйфатлы камилләштерү. - Учреждениенң матди-техник базасын яңарту. 																				
<p>Программаны финанслау күләме еллар һәм чыганаclar буенча бүленеп</p>	<p>Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 19 392 мең сум тәшkil итә, шул исәптән:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Чирмешән районы бюджеты чаралары - 19 392мең сум, бюджеттан тыш чыганаclarдан күздә тотыла торган чаралар - 339мең сум. <table border="1" data-bbox="475 981 1418 1485"> <thead> <tr> <th data-bbox="475 981 635 1216">Ел</th> <th data-bbox="635 981 922 1216">Чирмешән районы бюджеты чаралары, мең сум</th> <th data-bbox="922 981 1185 1216">Республика бюджеты чаралары</th> <th data-bbox="1185 981 1418 1216">Бюджеттан тыш чыганаclarдан чаралар, мең сум.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="475 1216 635 1283">2021</td> <td data-bbox="635 1216 922 1283">6400</td> <td data-bbox="922 1216 1185 1283">-</td> <td data-bbox="1185 1216 1418 1283">113,0</td> </tr> <tr> <td data-bbox="475 1283 635 1350">2022</td> <td data-bbox="635 1283 922 1350">6 464</td> <td data-bbox="922 1283 1185 1350">-</td> <td data-bbox="1185 1283 1418 1350">113,0</td> </tr> <tr> <td data-bbox="475 1350 635 1417">2023</td> <td data-bbox="635 1350 922 1417">6 528</td> <td data-bbox="922 1350 1185 1417">-</td> <td data-bbox="1185 1350 1418 1417">113,0</td> </tr> <tr> <td data-bbox="475 1417 635 1485">барлығы</td> <td data-bbox="635 1417 922 1485">19 392</td> <td data-bbox="922 1417 1185 1485">-</td> <td data-bbox="1185 1417 1418 1485">339,0</td> </tr> </tbody> </table>	Ел	Чирмешән районы бюджеты чаралары, мең сум	Республика бюджеты чаралары	Бюджеттан тыш чыганаclarдан чаралар, мең сум.	2021	6400	-	113,0	2022	6 464	-	113,0	2023	6 528	-	113,0	барлығы	19 392	-	339,0
Ел	Чирмешән районы бюджеты чаралары, мең сум	Республика бюджеты чаралары	Бюджеттан тыш чыганаclarдан чаралар, мең сум.																		
2021	6400	-	113,0																		
2022	6 464	-	113,0																		
2023	6 528	-	113,0																		
барлығы	19 392	-	339,0																		
<p>Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтижәләре</p>	<p>Учреждение эшчәнлегенң социаль нәтижәлелеген күтәрү:</p> <ul style="list-style-type: none"> - халыкның шәхси мөмкинлекләре, сәләтләре, балаларның сәламәтлеге торышы һәм аларның теләкләре нигезендә балаларга өстәмә белем бирү буенча хезмәтләргә булган ихтыяжын канәгатьләндерү - учреждениене тәмамлаучыларның заманча социаль - икътисади шартларга яраклаштыру дәрәжәсен күтәрү, һөнәри юнәлеш бирү, шәхеснең төп компетенцияләрен үзләштерү; - белем бирү процессында катнашучыларда сәламәтлек культурасын күтәрү; - учреждениенең балалар санын арттыру; 																				

	<p>- сәләтле балалар өчен ресурстар һәм программалар булдыру;</p> <p>- инновацион белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы берләшмәләр челтәрен киңәйтү;</p> <p>- учреждениедә белем бирү сыйфатын бәяләү мониторингы камилләштерү;</p> <p>- яңа мәгълүмати сервисларны, уку системаларын һәм технологияләрен, яңа буын электрон мәгариф ресурстарын керту һәм нәтижәле куллану;</p> <p>Матди - техник, финанс эшчәнлеген, учреждение үсешен ресурстар белән тәмин итүне камилләштерү:</p> <p>- Учреждение заманча уку-житештерү, компьютер жиһазлары һәм программа белән тәмин итү,</p> <p>- учреждениенең матди-техник һәм уку базасын модернизацияләү;</p>
<p>Программаны тормышка ашыруны контрольдә тотуны оештыру системасы</p>	<p>Чирмешән муниципаль районы администрациясе Программаны тормышка ашыруга агымдагы идарәне һәм контрольне башкара. Чирмешән муниципаль районы Башкарма комитетының «Мәгариф бүлеге» МКУ барлык катнашучыларның программа чараларын тормышка ашыру буенча эшчәнлеген координацияли һәм аларны вакытында һәм сыйфатлы итеп гамәлгә ашыру өчен җавап тота, программа чараларын тормышка ашыру буенча хисап алып баруны оештыра.</p>

ПРОБЛЕМАНЫҢ ЭЧТӘЛЕГЕ ҺӘМ АНЫ ХӘЛ ИТҮ КИРӘКЛЕГЕН НИГЕЗЛӘУ

1. Мәктәптән тыш эшләр үзәге –бу күппрофильле учреждение, анда сәнгать-эстетик, спорт - сәламәтләндерү, техник, табигый-фәнни, туристлык-туган якны өйрәнү берләшмәләре эшчәнлегенә программалары тормышка ашырыла.

2020-2021 уку елында үзәктә 70 түгәрәк эшли, аларда 1 049 кеше шөгылләнә, бу районда укучыларның гомуми санының 50,7% ын тәшкил итә.

Берләшмәләр түбәндәге юнәлешләр буенча эшли:

- техник иҗат - 16 \ 240

- туристлык-туган якны өйрәнү - 11\165

- табигый-фәнни - 13\195

- физкультура-спорт 19 \ 285

- сәнгати -эстетик - 11\164 .

Үзәк үз эшен түбәндәге принциплардан чыгып төзи:

- балаларның үз ихтыярлары белән гамәлгә ашырылу өстенлеге
- мәктәп һәм өстәмә белем бирүнең дәвамлылығы
- дифференциациялэнгән күп катлы, гамәли - юнәлешле белем бирү процессын тээмин итү
- өстәмә белем бирү педагогларына оештыру рәвешләрен һәм белем бирү технологияләрен карап тоту өчен ижади ирек бирү
- балаларның төрле эшчәнлек төрләрен сайлаганда вариативлыкны тээмин итү
- балаларда гамәли белемнәрне генә түгел, ә әхлакый позицияне, үз-үзеңне тормышка ашыру һәм үз-үзеңне билгеләү сәләтен дә үстерү.

Үзәк эшчәнлеген оештырып, без мәгарифнең профорентациялэнгән ягын көчәйтергә тырышабыз, укучыларга төрле юнәлештәге берләшмәләренә тәкъдим итәбез: «3D - модельләштерү», «Робототехника», «Судомоделист», «Авиамодельләштерү», «Хәрәкәтнең яшь инспекторлары», «Автомодельләштерү», « Шахмат дөнъясы», « Музей эше» «Оста куллар», «Яшь атучы», «Йолдызлы элифба», «Кул эшләре», «Аргумент» һ. б. Укучыларның ел саен район, Республика һәм Бөтенроссия дәрәжәсендәге конкурсларда катнашу мөмкинлеге бар, төрле дәрәжәдәге ярышларда һәм конкурсларда жиңүчеләр, призерлар бар.

Шулай ук оешманың алдагы еллардагы эшчәнлегенә анализ ясалды, кайбер проблемалар ачыкланды :

- программалы-методик тээмин итүне формалаштыру проблемасы
- инновацион технологияләр кертү
- техник ижат буенча белгечләр житмәү
- өстәмә белем бирү процессын мәгълүматлаштыру һәм компьютерлаштыруның гомуми схемасында компьютерны гади кулланудан педагог һәм аның тәрбияләнүчеләрен мәгълүмати-коммуникацион технологияләрен куллануга күчү зарур
- тәрбияләнүчеләрнең яшен, аларның мәнфәгатьләрен һәм ихтыяжларын исәпкә алып эшләүнең оптималь формаларын, методларын һәм технологияләрен кертү юлы белән өстәмә белем бирүнең сыйфатын арттыру өстендә эшне дәвам итәргә.
- укучыларның конкурсларда, фестивальләрдә, республика һәм Россия дәрәжәсендәге ярышларда катнашу буенча өстәмә белем бирү педагогы эшен активлаштырырга кирәк.

Шуңа бәйле рәвештә программаның бурычлары куелды һәм 2021-2023 елларга учреждениенң чаралар планы эшләнде.

Программаның бурычлары:

1. Федераль дәүләт белем бирү стандартларын кертү шартларында өстәмә белем бирү өтәлеген һәм технологияләрен камилләштерү.
2. Халык таләпләре һәм хезмәт базары шартлары нигезендә сыйфатлы өстәмә белем алу мөмкинлеген тээмин итү өчен шартларны саклау.

3. Халыкның шәкси запрослары нигезендә учреждение берләшмәләре челтәрен саклап калу һәм үстерү.
4. Сәләтле балалар һәм талантлы яшьләр белән максатчан эш системасын булдыру.
5. «Мәктәптән тыш эшләр үзәге» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесенә йөрүче балаларның сәламәтлекләрен саклауны тәмин итү
6. Укучыларны тәрбияләү һәм социальләштерү системасының нәтижелелеген арттыру.
7. Учреждениенң кадрлар ресурсын үстерергә.
8. Педагогларның квалификациясен күтәрү, учреждение эшенең нәтижелелеген арттыру.

Фаразланган, көтелгән нәтижә:

- халыкның шәкси мөмкинлекләре, сәләтләре, балаларның сәламәтлеге торышы һәм аларның теләкләре нигезендә балаларга өстәмә белем бирү буенча хезмәтләргә булган ихтыяжын канәгатьләндерү
 - учреждениене тәмамлаучыларның заманча социаль - икътисади шартларга яраклаштыру дәрәжәсен күтәрү, һөнәри юнәлеш бирү, шәхеснең төп компетенцияләрен үзләштерү;
 - белем бирү процессында катнашучыларда сәламәтлек культурасын күтәрү;
 - учреждениенең балалар санын арттыру;
 - сәләтле балалар өчен ресурслар һәм программалар булдыру;
 - инновацион белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы берләшмәләр челтәрен киңәйтү;
 - учреждениедә белем бирү сыйфатын баяләү мониторингын камилләштерү;
 - яңа мәгълүмати сервисларны, уку системаларын һәм технологияләрен, яңа буын электрон мәгариф ресурсларын кертү һәм нәтижәле куллану;
- Матди - техник, финанс эшчәнлеген, учреждение үсешен ресурслар белән тәмин итүне камилләштерү:
- заманча уку-житештерү, компьютер жиһазлары һәм Учреждениене программа белән тәмин итү,
 - учреждениенең матди-техник һәм уку базасын модернизацияләү.

«Өстәмә гомуми белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы күппрофильле өстәмә белем бирү учреждениесен үстерү» ярдәмче программасын тормышка ашыру буенча чаралар - ТР Чирмешән муниципаль районы «Мәктәптән тыш эшләр үзәге» муниципаль бюджет гомуми белем бирү учреждениесе

№	Чараның исеме	Гамәлгә ашыру буенча чаралар	Вакыты	Көтелгән нәтижеләр	Ресурслар белән тәмин ителеше
1.	Педагогларның уку-тәрбия эшчәнлеге	Квалификация күтәрү курслары һәм учреждение	2021-2022 уку елы	Өстәмә белем бирү педагогларының һөнәри осталыгын	43,8 мең сум

	сыйфатын күтәру	хезмәткәрләре өчен квалификацияле сынаулар		күтәру	
2.	«СОК.Стань одной командой» республика конкурсының район этабы	Балалар ижтимагый берләшмәләре лидерлары һәм активистлары мәктәпкәчә белем бирү оешмалары конкурсларында командада эшләү нәтижәләрен күрсәтә	Октябрь, 2021ел	Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының эшчәнлеген активлаштыру һәм популярлаштыру, балалар һәм яшүсмерләрнең ижтимагый эшчәнлегендә нәтижәле технологияләр, форма, методлар һәм тәрбия чаралары укыту буенча мастер-класс.	10,4 мең сум
3.	«Мин - Россия гражданы» социаль проектлар республика конкурсының район этабы	Учреждение укучылары тарафыннан социаль –хокукий проектлар эшләү. Аларны учреждениедә, район һәм Чирмешән авылы мәктәпләрендә тормышка ашыру.	Декабрь, 2021ел	Яшүсмерләргә социальләштерүне стимуллаштыру, яшүсмерләрдә үз белем бирү оешмаларында, районда социаль хәл өчен гражданлык җаваплылыгы хисе формалаштыру	37 ,0 мең сум
4.	“Ел остасы” вожатыйлар осталыгы республика бәйгесең район этабы	Педагог-оештыручылар, мәктәпкәчә белем бирү учреждение кураторларының мәктәпләрдә конкурста катнашуы. Балалар бакчалары җитәкчеләренәң кызыклы эш тәҗрибәсен тарату һәм казанышларын карау.	Гыйнвар, 2022ел	Педагогларның һөнәри культурасын арттыру, мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә эшләүче педагогларның эшчәнлеген консолидацияләү.	12,4 мең сум
5.	«Чикләрсез балачак» Республика XVIII халыкара фестиваленәң район этапларын оештыру	Социаль проектларны тормышка ашыру: «Хәерле юлга», «Ачык балачак иле», «Ватан, Игелек һәм гаделлек өчен!», «Алга адым!»	Гыйнвар– март ,2021ел Гыйнвар- март 2022ел	Балаларның, балалар ижтимагый берләшмәләренәң һәм аларның җитәкчеләренәң мөмкинлекләрен һәм иҗади потенциалын күрсәтү. Үсеп килүче буынны иҗади эшчәнлеккә	70,4 мең сум

				тарту.	
6.	Укытучыларның август конференциясе. Техник ижәт буенча күргәзмә оештыру.	Техник ижәт буенча күргәзмә оештыру.	Август ,2022 ел	Техник юнәлештәге өстәмә белем бирү педагогларының казанышларын карау	52 мең сум
	БАРЛЫГЫ :				226,0мең.

8 НОМЕРЛЫ ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА
«2021-2023 ЕЛЛАРГА ЧИРМЕШӘН МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ
БЕЛЕМ БИРҮ СЫЙФАТЫН БӘЯЛӘУ МУНИЦИПАЛЬ СИСТЕМАСЫН
ҮСТЕРҮ» ПРОГРАММАСЫ

I бүлек. Программа паспорты

Программаның исеме	«Уку елы йомгаклары буенча түбән белем бирү нәтижеләре күрсәткән гомуми белем бирү оешмаларында белем бирүнең сыйфатын күтәрү»
Программаны ясау өчен нигез	«Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы Федераль закон; «Мәгариф системасы мониторингын гамәлгә ашыру турында» 2013 елның 5 августындагы 662 номерлы РФ Хөкүмәте карары; 2021 елга белем бирү сыйфатын бәяләү республика системасы чараларын үткәрү план-графикы
Программаны төп ясаучылар	Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы «Мәгариф бүлеге» МКУ
Башкаручылар	Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы «Мәгариф бүлеге» МКУ; Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы мәгариф оешмалары
Программа максаты	Нәтижеләлекне арттыру: - ТР Чирмешән районы гомуми белем бирү оешмалары укучыларын әзерләү сыйфатын бәяләү системалары; - ОКО процедураларының объективлыгын тәмин итү системалары; - район мәгариф бүлеге житәкчеләренең нәтижеләлеген мониторинглау системалары; - педагогларның квалификациясен күтәрү сыйфатын мониторинглау системалары; - түбән белем бирү нәтижеләре булган мәктәпләр белән эшләү системалары
Программаның бурычлары	- 2021-2023 елларга районның гомуми белем бирү оешмаларында белем бирү сыйфатын бәяләү буенча чаралар комплексын эшләргә. - РСОКО кысаларында сыйфатлы оештыруны, чараларны объектив уздыруны тәмин итәргә; - район эксперт берләшмәсен формалаштырырга; - 2021-2023 елларда Начар социаль шартларда эшләүче мәктәпләрдә белем бирү сыйфатын күтәрү буенча чаралар программасын гамәлгә ашыру кысаларында, РСОКО кысаларында чаралар әзерләгәндә һәм

	<p>үткэргэндэ, тикшергэндэ мәгълүмати куркынычсызлык үтөлешен мониторинглауны тээмин итэргэ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - мониторинг тикшеренүлэре нигезендэ белем бирү нәтижеләре динамикасын анализларга һәм гомуми белем бирү оешмаларын үстерү программаларына, төп гомуми белем бирү программаларына, өстәмә гомуми үсеш программаларына төзәтмәләр кертү өчен тикшеренүләр нәтижеләрен кулланырга.
Төп күрсәткечләр (индикаторлар)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Белем бирүнең сыйфатының заманча белем бирү стандартларына туры килү дәрәжәсе – 95 %. 2. Бөтенроссия тикшерү эшләре, төп дәүләт имтиханы, БДИ нәтижеләре буенча мәжбүри фәннәр буенча Мәгариф һәм фән өлкәсендә күзәтчелек буенча Федераль хезмәт тарафыннан билгеләнгән минимумнан түбәнрәк балл алган укучылар өлеше -5% тан да артык түгел. 3. Заманча педагогик технологияләргә ия квалификацияле кадрларны сыйфатлы әзерләүне тээмин итү (100%).
Программаны гамәлгә ашыру вакыты	2021– 2023 еллар
Финанслау күләме һәм чыганаclarы	Программаны финанслау «2021-2023 елларга Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районында мәгариф системасын үстерү» муниципаль программасы чаралары хисабына тормышка ашырыла
Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижеләре	<ul style="list-style-type: none"> - ФГОС НОО, ФГОС ООО, ФГОС СОО нигезендә укучыларның белем бирү сыйфатын арттыру; - түбән уку нәтижеләре булган мәктәпләрнең өлешен 5% ка кадәр киметү - мәгариф оешмаларының барлык педагогик хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү, ФГОС ОО нигезендә, район мәгариф оешмаларында эшләүче педагогик хезмәткәрләренең гомуми санында; - белем бирү оешмаларында белем бирү процессына заманча таләпләргә җавап бирә торган шартлар, шул исәптән укучыларның һәм тәрбияләнүчеләрнең сәламәтлеген саклау һәм ныгыту өлешендә дә, тээмин итү; - белем бирү эшчәнлегенә технологияләрен камилләштерү, яңа мәгълүмати сервисларны, укыту системаларын һәм технологияләрен, яңа буын электрон мәгариф ресурсларын җәлеп итү; - Бөтенроссия тикшерү эшләре, төп дәүләт имтиханы, БДИ нәтижеләре буенча урта муниципаль күрсәткечләрнең гомуми тенденциясен арттыру

--	--

II бүлек. Программа хэл итүгә юнәлдерелгән проблеманы характерлау. Программаның актуальлеге.

Илнең икътисади һәм ижтимагый үсеше динамикасы мәгариф системасы (гомуми, һөнәри, өстәмә, мәктәпкәчә, махсус) эшчәнлеге сыйфаты белән билгеләнә. Шуңа бәйле рәвештә, хәзерге вакытта белем бирүнең сыйфатын бәяләү проблемасы Россия Федерациясе мәгариф системасы өчен иң актуаль мәсьәләләрнең берсе булып тора. Кулланучылар катнашында белем бирү хезмәтләренең сыйфатын һәм ихтыяжын бәяләү механизмнарын формалаштыру турында 2020 елга кадәр чорга Россия Федерациясенең озак сроклы социаль-икътисади үсеше концепциясендә дә әйтелә.

Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан хупланган 2030 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе мәгариф системасын үстерүнең өстенлекле юнәлешләре кысаларында белем бирү сыйфатын тикшереп торуну оештыру модельләрен булдыру, белем бирү сыйфатын бәяләүнең гомумроссия системасы (ОСОКО), белем бирү сыйфатын бәяләүнең төбәк системасы (РСОКО) һәм белем бирү сыйфатын бәяләүнең муниципаль системасы өчен норматив база формалаштыру каралган. Белем бирү сыйфатын бәяләү проблемасы «Мәгариф» өстенлекле милли проектында, мәгарифне модернизацияләүнең төбәк комплекслы проектларында чагылыш тапкан.

Хәзерге вакытта белем бирү сыйфатын бәяләү буенча билгеле бер механизмнар һәм процедуралар барлыкка килде. Дәрәс һәм чагыштырырлык мәгълүматларга нигезләнгән белем бирү сыйфатын бәяләү мәгариф системасы үсешенең нәтижәләлеген тәэмин итүче төп элементларның берсе булып тора. БДИ чыгарылыш сыйныф укучыларының объектив, бәйсез гомуми белем бирү эзерлеген бәяләү чарасы булып тора, бу белем бирү процессының сыйфатын бәяләргә, аның йомшак һәм көчле якларын билгеләргә мөмкинлек бирә. БДИ анализы районда БДИ үткәрү өчен оештыру, мәгълүмати һәм эчтәлекле шартлар тудырылуын күрсәтә: педагог-оештыручылар төркеме эзерләнгән, БДИ өзеклексез һәм укучылар хокукларын бозмыйча үткәрелә, имтиханнар вакытында мәгълүмати куркынычсызлык тәэмин ителә, барлык имтиханнарда жәмәгать күзәтүчеләренең булуы тәэмин ителә. ППЭ эшчәнлеге БДИ үткәрү тәртибен билгеләүче норматив-хокукый актларга туры килде. Бердәм дәүләт имтиханы педагоглар жәмәгатьчелегенә 2020 елда урта мәктәпне тәмамлаучыларның гомуми белем дәрәжәсе һәм сыйфаты турында гомумиләштерелгән мәгълүмат алырга, чыгарылыш сыйныф укучыларының мәжбүри минимумда

чагылдырылган уку предметлары эчтэлеген һәм чыгарылыш сыйныф укучыларының эзерлек дәрәжәсенә карата таләпләрне ни дәрәжәдә үзләштерүләрен бәяләргә мөмкинлек бирде.

2020 елда районда беренче тапкыр 5нче сыйныфта математика, 7,8 нче сыйныфларда рус теле һәм математика, 7 нче сыйныфларда биология, тарих, 8 нче сыйныфларда физика, жәмгыять белеме буенча муниципаль контроль эшләре үткәрелде.

2020 елның сентябрендә «Мәгариф бүлегә» МКУ МСОКО турында нигезләмәне расланды.

Шулай итеп, районда белем бирү сыйфатын бәяләүнең төбәк системасына методик яктан туры килә торган аерым оештыру структуралары, муниципаль система механизмнары һәм процедуралары барлыкка килде, дип әйтергә була. Шунның белән бергә проблемалар да бар:

- белем бирү сыйфатын бәяләүнең бердәм критерийларын һәм диагностик инструментларын эшләү,
- белем бирү процессының нәтижәләрен бәяләү һәм оештыру буенча Экспертлар эзерләү,
- укучыларның шәхси казанышларын системалы бәйсез бәяләүне үткәрү өчен экспертларны сыйфатлы һәм дәрәжә контроль-үлчәү материаллары белән тәмин итү;
- мәгариф системасының актуаль юнәлешләре буенча мәгълүмат туплаучы белем бирү сыйфатының мәгълүмати моделен эшләү һәм гамәлгә кертү.

Программаны тормышка ашыру барлык мәгариф субъектларының көчләрен һәм әлеге проблемаларны хәл итү өчен кирәкле ресурсларны берләштерергә мөмкинлек бирәчәк.

III. Программаның максатлары һәм бурычлары

Программаның максаты-белем бирү ресурсларын, белем бирү процессын һәм белем бирү нәтижәсен бердәм концептуаль-методологик базага нигезләнган оештыру һәм функциональ структуралар жыйнагын булдыру аша белем бирү сыйфатын күтәрү өчен шартлар тудыру һәм аларның сыйфатына йогынты ясый торган факторларны ачыклау.

Программаның бурычлары:

- белем бирү сыйфатын бәяләүнең муниципаль системасы эшләвен һәм үсешен тәмин итә торган норматив-хокукый актлар пакетын булдыру;
- белем бирү сыйфатын объектив бәяләүнең бердәм системасын булдыру;

- мэгариф мониторингы чараларын һәм алымнарын стандартлаштыру;
- белем бирү сыйфатын бәяләүне мэглүмати тээмин итү системасын булдыру

Белем бирү сыйфатын бәяләүнең муниципаль системасы белем бирү сыйфатын бәяләүнең төбәк системасы (МСОКО) инфраструктурасының бер өлешеннән гыйбарәт һәм территориядә белем бирү сыйфатын бәяләүне үткәрү алымнарының оештыру һәм эчтәлекле бердәмлеген саклай. МСОКО региональ һәм муниципаль мэгариф системасы үсеше өстенлекләренә нигезлэнгән мәнфәгатьләренә тормышка ашырырга мөмкинлек бирә.

МСОКО моделен төзегәндә түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

Укучының шәхси казанышлары – бу укучыларга жәмгыятьтә уңышлы социализацияләнергә һәм тормыш эшчәнлегенә төрле өлкәләрендә үзләрен күрсәтергә мөмкинлек бирә торган белем бирү казанышлары жыелмасы.

Белем сыйфаты – мэгариф системасының интеграль характеристикасы, ул чынбарлыкта ирешелә торган белем бирү нәтижеләренә дүүләт норматив таләпләренә, социаль һәм шәхси көтүләргә туры килү дәрәжәсен чагылдыра.

Белем бирү сыйфатын бәяләү - аның нәтижәсендә үлчәнә торган белем бирү нәтижеләренә, аларны тээмин итү шартларына туры килү-килмәү дәрәжәсе норматив документларда теркәлгән белем бирү сыйфатына карата таләпләренә гомумтанылган эталонна туры килү-килмәү дәрәжәсе билгеләнә.

Белем бирү сыйфатын бәяләүнең төбәк һәм муниципаль системалары – бу белем бирү сыйфатының билгеләнгән таләпләргә туры килү дәрәжәсен билгеләү өчен методлар, чаралар һәм оештыру структураларының жыелмасы.

МСОКОның төп максаты булып тора: күрсәтелә торган белем бирү хезмәтләренә сыйфатын һәм аларның күрсәтелә торган белем бирү хезмәтләренә барлык аспектлары буенча белем алуга таләпләргә туры килү дәрәжәсен бәяләргә сәләтле система формалаштыру – региональ (региональ мэгариф системасы мониторингы) һәм муниципаль (муниципаль мэгариф системасы мониторингы) субъектка кадәр (укучылар үсешен индивидуаль бәяләү, педагог эшчәнлегенә сыйфаты).

МСОКОның төп бурычлары булып тора:

- белем бирү нәтижеләренә дүүләт белем бирү стандартларына һәм жәмгыять ихтыяжларына туры килү дәрәжәсен билгеләү;
- белем бирү процессын гәмәлгә ашыру шартларының дүүләт таләпләренә туры килү дәрәжәсен билгеләү;
- укучылар һәм чыгарылыш сыйныф укучыларының уку һәм укудан тыш казанышларын объектив бәяләү методларын педагогик практикага кертү;

- мэгариф системасының сыйфаты һәм үсеше динамикасы, аның ярдәмче системалары һәм компонентлары турында мәгълүмат жыю, саклау, эшкәртү һәм тарату;

- белем бирү процессының торышын өзлексез күзәтү һәм аның турында оператив мәгълүмат алу;

- белем бирү сыйфатын бәяләү өчен күрсәткечләрне һәм индикаторларны апробацияләү һәм гамәлгә кертү;

- мэгариф өлкәсендә даими мониторинг тикшеренүләре үткәру һәм координацияләү;

- мэгариф системасының торышы һәм анда барган процесслар турында жәмәгатьчелеккә халык алдында докладлар кертү, сайтларда тиешле мәгълүмат урнаштыру һ. б. аша хәбәр итү.;

- белем бирү сыйфатын ижтимагый-һөнәри экспертиза механизмнарын гамәлгә ашыру һәм барлык дәрәжәдәге белем бирү хезмәтләрен кулланучыларны муниципаль мэгариф системасының торышы һәм үсеш динамикасы турында ышанычлы мәгълүмат белән тәмин итү;

- белем бирү мониторингы мәгълүматларының бердәм базасын булдыру.

- белем бирү учреждениеләренә алар белем бирүнең сыйфатына үзанализ ясауда методик һәм оештыру ярдәме күрсәтү;

- белем бирү сыйфаты мәсьәләләре буенча мэгариф идарәсе һәм мэгариф учреждениеләре, башка оешмалар арасында мәгълүмати хезмәттәшлек итүне тәмин итү;

- Муниципаль мэгариф системасының торышы һәм анда белем бирү сыйфаты турында мәгълүмат базалары булдыру мәсьәләләре буенча белем бирү сыйфатын бәяләүнең региональ үзәге белән үзара хезмәттәшлек;

- чыгарылыш сыйныф укучыларын аттестацияләү вакытында белем бирү сыйфатын бәяләүне техник яктан тәмин итү, шулай ук муниципаль дәрәжәдәге белем бирү сыйфаты мониторингы

МСОКО эшчәнлегенң төп принциплары булып тора:

- мэгариф белән идарә итү системасыннан бәйсез структуралар тәмин итә торган белем бирү сыйфатын бәяләүнең объективлыгы;

- таләпләрнең, нормаларның һәм белем бирү сыйфаты күрсәткечләренә чынбарлыгы, аларның социаль һәм шәхси әһәмияте;

- бәяләү процедураларының һәм сыйфат күрсәткечләренә яшь-психологик адекватлыгы;

- шәһәрнең социаль-иқтисади һәм этнокультура үзенчәлекләрен исәпкә алу;

- белем бирү сыйфатын бәяләү процедураларының ачыклығы һәм үтә күренмәлелеге;

- мәгариф торышы һәм сыйфаты турында мәгълүматның ачыклығы һәм һәркем өчен мөмкин булуы;

- белем бирү сыйфатын бәяләү процедуралары, технологияләре һәм нәтижәләре турында фикер алышканда хәбәрдарлык;

- дәвамчанлыкны саклау

МСОКО объектлары булып тора:

- барлык типтагы һәм төрдәге белем бирү программалары спектрын гамәлгә ашыручы мәгариф учреждениеләре;

- укучыларның укуның төрле этапларында шәхси уку һәм укудан тыш казанышлары.

МСОКОның норматив-хокукий тәмин ителеше бөтен шәһәр өчен бердәм булган, МСОКО эшчәнлегенә нормаларын һәм кагыйдәләрен регламентлаучы һәм аның барлык элементлары арасында үзара бәйләнешне тәмин итүче норматив документлар комплексы булып тора.

Норматив-хокукий база билгели:

- белем бирү сыйфатын бәяләү мәсьәләләрендә муниципаль дәрәжәдә вәкаләтләрне чикләү;

- белем бирү сыйфатын бәяләү тәртибе (процедурасы һәм технология);

- белем бирү сыйфаты турында мәгълүматларны жыю, эшкәртү, системалаштыру, саклау һәм бастырып чыгару тәртибе;

- белем бирү сыйфатын бәяләүчеләрне апробацияләү тәртибе;

- белем бирү хезмәтләрен кулланучыларга төрле дәрәжәдәге белем бирүнең сыйфаты турында мәгълүмат бирү тәртибе.

Сыйфатны бәяләү кысаларында түбәндәгеләр буенча эшчәнлек гамәлгә ашырыла - оешмаларның белем бирү эшчәнлегенә сыйфатына экспертиза ясау (белем бирү программаларының дәүләт таләпләренә туры килү-килмәвен бәяләү, чыгарылыш сыйныф укучыларының белемнәрен бәяләү); укучыларның белем казанышларын экспертизалау (укучыларның белем сыйфатын тикшерү, белем бирү учреждениеләрен тәмамлаучыларның төрле формаларда дәүләт (йомгаклау) аттестациясе); белем бирү сыйфатын бәяләү мәсьәләләре буенча инструктив, методик һәм башка документлар әзерләү; бәяләү процедураларын үлчәү материаллары (контроль-үлчәү материаллары, диагностика эшләре, формалар, таблицалар, анкеталар, сораштыру битләре һ. б.) белән тәмин итүне оештыру; белем бирүнең сыйфатын бәяләү белешмәләрен жыю, мәгълүматлар базасын алып бару, белем бирү сыйфатын бәяләүнең барлык этапларында заманча технологияләренә кулланып, белем бирү һәм статистик мәгълүматка анализ ясау; мәгариф идарәсе, мәгариф

учреждениеләре, башка оешмалар арасында белем бирүнең сыйфатын бәяләүнең муниципаль системасы кысаларында мәғлүмати хезмәттәшлекне тәмин итү; белем бирү хезмәтләрен кулланучылар, хакимият органнары, жәмәгатьчелек һәм эш бирүчеләр сорауы буенча белем бирү сыйфаты турында мәғлүмат бирү.

Уку казанышларын бәяләүнең **төп процедурасы** буларак түбәндәгеләр чыгыш ясый: бердәм дәүләт имтиханы, 9 нчы сыйныф чыгарылыш укучыларының дәүләт йомгаклау аттестациясе, 8 нче (10 нчы) сыйныфларда аерым фәннәр буенча уку казанышларын мониторинглау, 4 нче сыйныф укучыларының белем сыйфатын мониторинглау, 1 нче сыйныф укучыларының «Мәктәпкә әзерлек» мониторинг тикшеренүләре, шәһәр контроль эшләре, срезлар, уку казанышларын бәйсез бәяләүнең башка формалары.

Гомуми белем бирү учреждениеләре тапшыралар нәтижеләрне түбәндәге формада

муниципаль гомуми белем бирү учреждениеләрен тәмамлаучыларны аттестацияләү нәтижеләре буенча аналитик хисаплар; педагогик һәм житәкче кадрларны аттестацияләү нәтижеләре буенча аналитик белешмәләр, сыйфатның муниципаль экранына белешмәләр, алар нигезендә БДИ, фән олимпиадалары, фәнни-гамәли конференцияләр, ижади конкурслар («Йолдызлык» фестивале кысаларында) нәтижеләре буенча иң югары нәтижеләр күрсәткән гомуми белем бирү учреждениеләрен тәмамлаучылар исемлекләре төзелә һ. б.;

Гомумиләштерелгән нәтижеләр, мәғлүмати хезмәттәшлекнең төбәк тәртибе белән билгеләнгән мәгариф статистикасы мәғлүматлары Белем бирү сыйфатын бәяләүнең төбәк үзәгенә жиберелә.

Белем бирү сыйфаты мониторингы үткәргәндә региональ таләпләргә туры килә торган технология, процедура һәм үлчәүләр кулланыла.

Белем бирү сыйфатын бәяләү белән бәйле мәсьәләләргә оператив хәл итү өчен вакытлы оештыру структуралары булдырыла, аларга керә:

- укучыларның шәхси казанышларын бәяләү буенча муниципаль эксперт комиссияләре;
- имтихан процедураларын һәм диагностик тикшеренүләргә оештыручылар;
- муниципаль дәрәжәдә белем бирү сыйфатын бәяләү буенча эксперт һәм аналитик төркемнәр.

МСОКОның **мәғлүмати тәмин ителеше** өч төп бурычны үтәүне күздә тотта:

- белем бирү сыйфатын баялөү процедураларын эзерлөү һәм үткөрүгә мәгълүмати ярдәм;

- белем бирү сыйфаты турында мәгълүмат жыю, беренчел эшкәртү һәм саклау;

- белем бирү хезмәтләрен кулланучыларга белем бирү сыйфаты турында үз вакытында һәм ышанычлы мәгълүмат бирү.

МСОКОны мәгълүмати тәмин итүнең төп чыганакаларыбулып тора:

- белем бирү учреждениеләрен тәмамлаучыларның дәүләт (йомгаклау) аттестациясе нәтижәләре;

- укучыларның шәхси казанышлары сыйфаты мониторингы нәтижәләре;

- белем бирү учреждениеләре эшчәнлеген агымдагы тикшерү нәтижәләре;

- тышкы белем бирү аудиты нәтижәләре;

- мөгариф учреждениеләре тарафыннан бирелә торган мөгариф статистикасы мәгълүматлары;

- махсус тикшерүләр нәтижәләре.

Мәгълүмат жыюда мәгълүмат жыю системасына, аның актуальлегенә, сыйфатына, тапшыру вакыты һәм периодиклыгы һ. б. якин килүләренә бердәмлеге гамәлгә ашырыла.

IV. Программаны гамәлгә ашыру вакыты

Программаны гамәлгә ашыру вакыты: 2021-2023 еллар.

V бүлек. Программаның төп чаралары

№ п/п	Чара	Вакыты	Жаваплылар	Планлаштырылган нәтижәләр
1	2	3	4	5
1. Белем бирү сыйфатын баялөү муниципаль системасын норматив-хокукый тәмин итүне камилләштерү				
1.1.	БДИ-2021 оештыру һәм үткөрү буенча норматив документлар пакетын эзерлөү	гыйнвар-май 2021 ел	Мөгариф бүлеге ОО	Дәүләт (йомгаклау) аттестациясен (БДИ) норматив-хокукый тәмин итү
1.2.	ОГЭ-2021 төп мәктәпне тәмамлаучыларны аттестацияләүне	гыйнвар-	Мөгариф	9 нчы сыйныф укучылары өчен

	оештыру һәм үткәрү буенча норматив документлар пакетын әзерләү	прель 2021 ел	бүлеге ОО	дәүләт (йомгаклау) аттестациясен норматив-хокукий тәэмин итү
1.3.	Бердәм муниципаль мәгълүматлар базасында мәгълүмат жыю, эшкәртү, саклау буенча норматив һәм инструктив документлар, боерыклар эшләү һәм кабул итү	Гыйнвар 2021 ел	Мәгариф бүлеге ОО	Бердәм мәгълүмат киңлеген булдыру
1.4	Белем бирү учреждениесе дәрәжәсендә белем бирү сыйфатын бәяләү буенча күрсәткечләр һәм индикаторлар комплексын раслау	Гыйнвар-март 2021 ел	Мәгариф бүлеге ОО	Белем бирү сыйфатының муниципаль күрсәткечләрен һәм индикаторларын булдыру
1.5.	Белем бирү сыйфатын бәяләү турындагы мәгълүматтан файдалану тәртибен эшләү һәм раслау	Гыйнвар 2021 ел	Мәгариф бүлеге ОО	Регламентлаштырылган һәм ачык керү өчен мәгълүмат төрләрен билгеләү
2. Белем бирү сыйфатын объектив бәяләү эчтәлеген, технологияләрен һәм процедураларын камилләштерү				
2.1	ДЙА булганда белем бирү сыйфатын бәяләүне, шулай ук МСОКО һәм РСООКО чараларын техник яктан тәэмин итү	Чор дәвамында	Мәгариф бүлеге ОО	Барлык дәрәжәдәге мәгарифкә киң колачлы мониторинг үткәрү өчен шартлар тудыру
2.2.	9нчы сыйныфларны тәмамлаучы укучыларга ДЙА-2021, 11нче сыйныфларны тәмамлаучы укучыларга төп дәүләт имтиханы, БДИ оештыру системасын камилләштерү	2021 ел	Мәгариф бүлеге ОО	БДИҮ үткәрү сыйфатын күтәрү; Халыкара электротехника комиссиясе катнашында тапшырыла торган фәннәр һәм катнашучылар санын арттыру

2.3.	<p>Укучыларның шәхси казанышларын бәяләү:</p> <p>- 5, 7, 8 сыйныф укучылары өчен рус теле һәм математика буенча муниципаль контроль эшләр;</p> <p>- пробалы Төп дәүләт имтиханы һәм БДИ;</p> <p>Белем бирү оешмасында арадаш аттестация формаларын камилләштерү</p> <p>- укучыларның шәхси казанышларын исәпкә алу системасын камилләштерү (олимпиадалар, НПК, интеллектуаль һәм иҗат нәтиҗәләрен исәпкә алу</p>	<p>март</p> <p>2021 ел</p> <p>Гыйнвар-февраль</p> <p>2021 ел</p> <p>февраль</p> <p>2021 ел</p> <p>Ноябрь, декабрь, февраль</p> <p>2021 ел</p>	<p>Мәгариф бүлеге</p> <p>ОО</p>	<p>Укучыларның белем алуы, идарә итү карарларын кабул итү өчен компетентлыкларның формалашуы дәрәҗәсе турында бәйсез нәтиҗәләр,</p> <p>укучыларның шәхси казанышларын диагностик һәм махсус тикшерү нәтиҗәләре, шулай ук белем бирү учреждениеләре эшчәнлегенә аерым юнәлешләре буенча тәкъдимнәр (фаразлар)</p> <p>портфолио технологиясен куллану</p>
2.4	<p>Гомуми белем бирү учреждениеләрендә белем бирү процессында мәгълүмати технологияләргә куллану мониторингы</p>	<p>Февраль, декабрь</p>	<p>Мәгариф бүлеге</p> <p>ОО</p>	<p>Идарәчел карарлар кабул итү өчен белем бирү процессында мәгълүмати технологияләргә куллануның нәтиҗәлелеге турында бәйсез нәтиҗәләр</p>
2.5	<p>Гомуми белем бирү учреждениеләре укучыларының физик әзерлегә торышы мониторингы</p>	<p>май, октябрь</p>	<p>Мәгариф бүлеге</p> <p>ОО</p>	<p>Идарә карарлары кабул итү өчен укучыларның сәламәтлеге торышы турында бәйсез нәтиҗәләр</p>
2.6	<p>1 нче сыйныф укучыларының «Балаларның мәктәптә укуга әзерлеге» мониторинг тикшеренүләре</p>	<p>сентябрь</p> <p>2021 ел</p>		<p>Башлангыч мәктәптә белем бирүне оештыру, уку программаларын</p>

	үткөрү			сайлау буенча идарәчел карарлар кабул итү
2.7	Муниципаль гомуми белем бирү учреждениеләре казанышларының дәрәжәсен чагыштырма бәяләү, белем бирү сыйфаты турында мәгълүмати- аналитик материаллар әзерләү	Июнь, Август- сентябрь 2010	Мәгариф бүлгеге ОО	Муниципаль дәрәжәдә белем бирү сыйфатын комплекслы бәяләү, Белем бирү сыйфатының төрле характеристикалары буенча мәгариф учреждениеләре рейтинглары
3. Белем бирү сыйфатын бәяләү муниципаль системасын кадрлар белән тәмин итүне камилләштерү				
3.1.	МЭК өчен экспертлар әзерләү, дистанцион укыту	Февраль-март 2021 ел	Мәгариф бүлгеге ОО	МЭК өчен квалификацияле кадрлар әзерләү
3.2.	Белем бирү сыйфатын бәяләү мәсьәләләре буенча гомуми белем бирү учреждениеләре директорлары урынбасарлары өчен семинарлар оештыру	2021-2023 еллар Март, сентябрь	Мәгариф бүлгеге ОО	МСОКО өчен квалификацияле кадрлар әзерләү.
3.3.	Белем бирү сыйфатын бәяләү мәсьәләләре буенча шәһәрнең белем бирү учреждениеләре өчен консультацияләр һәм семинарлар үткөрү: - Дәүләт йомгаклау аттестациясе-2021 уздыру мәсьәләләре буенча директор һәм директор урынбасарлары киңәшмәләрен үткөрү - Түгәрәк өстәл үткөрү «Белем бирү сыйфатын бәяләү: тәҗрибә, проблемалар, перспективалар	Февраль 2021 ел	Мәгариф бүлгеге ОО	2020 елда белем бирү сыйфатын бәяләү буенча эшчәнлеккә йомгак ясау, 2021 елга максатлар һәм бурычлар кую
3.4.	Белем бирү сыйфатын бәяләү мәсьәләләре буенча методик	Сентябрь 2021 ел	Мәгариф бүлгеге	МСОКО өчен квалификацияле

	рекомендациялар эзерлэү			кадрлар эзерлэү.
3.5.	Барлык категория оештыручыларны: МЭК рәисләрән һәм эгъзаларын, РМО житәкчеләрән, мәгълүмат алмашу өчен жаваплы аудиторияләрдә оештыручыларны, ОО житәкчеләрән, шул исәптән дистанцион укыту системасы аша укыту һәм консультация бирү	гыйнвар - июнь 2021	Мәгариф бүлеге ОО	ДИА һәм БДИ үткөрү өчен квалификацияле кадрлар эзерлэү
4. Мәгълүмат белән тәэмин итүне камилләштерү, барлык дәрәжәдәге белем бирү хезмәтләрән кулланучыларны муниципаль мәгариф системасының торышы һәм үсеш динамикасы турында ышанычлы мәгълүмат белән тәэмин итү				
4.1.	Структураны, жыела торган мәгълүматларның форматын, мәгълүмат жыю тәртибен камилләштерү	2021-2023 еллар	Мәгариф учреждениеләре	Белем бирү сыйфатын баяләүнең оперативлыгын һәм сыйфатын арттыру
4.2.	Гомуми белем бирү системасында муниципаль мәгълүмат базаларын модернизацияләү		Мәгариф бүлеге ОО	РСОКО ихтияжлары нигезендә мәгълүматлар базаларының номенклатурасын оптимальләштерергә
4.3.	ОО сайтларны эшләрән оптимальләштерү		Мәгариф бүлеге ОО	Кулланучыларның белем бирү сыйфаты турында мәгълүматка үтемлелеген киңәйтү
4.4	Белем бирү процессында катнашучыларның барысының да белем дәрәжәсе һәм сыйфаты белән канәгать булу дәрәжәсен өйрәнү мәсьәләсе буенча социологик сораштырулар	Март 2021 ел	Мәгариф бүлеге ОО	Күрсәтелә торган белем бирү хезмәтләренең сыйфаты турында кулланучылардан мәгълүмат

	үткөрү			
4.6.	<p>Кулланучыларның төрлө төркемнәре өчен мәгълүмат формалаштыру процедурасын һәм механизмын камилләштерү, аның эчтәлегенә, аны тапшыруның контроль срокларына карата таләпләрне билгеләү, шулай ук статистик һәм аналитик мәгълүматны адреслы тәмин итү механизмын билгеләү:</p> <ul style="list-style-type: none"> - МОО, РЦМКОга мәгълүматны дәрәс һәм үз вакытында бирү. - ОУ, мәгариф идарәсе ачык хисаплары, - МСОКО мәсьәләләре буенча ата-аналар жыелышлары үткөрү <p>Массакүләм мәгълүмат чаралары аша хәбәр итү</p> <p>«кайнар линия» телефоны эшен оештыру</p>	<p>2021 елның I кварталы</p> <p>Февраль-март</p> <p>Даими рәвештә</p> <p>Гыйнвар, март, Май, июнь</p>	<p>Мәгариф идарәсе, ОУ</p>	<p>Белем бирү хезмәтләрен кулланучыларга мәгълүмат тапшыруның сыйфатын һәм оперативлыгын арттыру</p> <p>ОУ һәм мәгариф идарәсе эшчәнлегенә төрлө аспектлары турында халык алдында хисап тоту</p>

**9 НОМЕРЛЫ ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЧИРМЕШӘН
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ «ТӘРБИЯ ҺӘМ ӨСТӘМӘ
БЕЛЕМ БИРҮНЕ ҮСТЕРҮ» ПРОГРАММАСЫ
2021-2023 елларга**

Аңлатма язуы

Чирмешән муниципаль районының тәрбия эше программасын кабул итүнең максатка ярашлы булуы районда белем бирүнең яңа тенденцияләре нигезендә, кайбер норматив документларда формалаштырылган тәрбия эше системасын проектлау зарурлыгына бәйле:

- РФ Президентының «Россия Федерациясендә балачак унъеллыгын игълан итү турында» 2017 елның 29 маендагы 240 номерлы Указы
 - Федеральный закон от 29.12.2012 № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» «Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон
- Тәрбия эше программасын эшләү һәм кабул итү шулай ук 2021-2023 елларга Татарстан Республикасы Чирмешән муниципаль районы мәгарифен үстерү программасын гамәлгә ашыруга бәйле, анда муниципаль берәмлек үсешенә барлык юнәлешләре дә билгеләнгән.

Тәрбия эше программасын эшләүнең актуальлегенә бәйле хәвефле тенденцияләр:

- һәр баланың шәхси уңышка табигый теләге һәм мәктәптә әлеге мәсьәләне хәл итүне тәмин итә торган тиешле шартлар булмаган килеш каршылык;
- мәктәпнең һәр укучысына шәхси уңыш, бер яктан, булган акчаларның камил булмавы белән, икенче яктан, каршылык.

Тәрбия эше программасы идеологиясе түбәндәге концептуаль нигезләмәләргә таяна:

- укучыларның уңышлылыгы - укучыларның психологик иминлеге өчен кирәкле шарт, аларның сәламәтлеге нигезе;
- укучыларның уңышлылыгы-укучыларны эшчәнлеккә кертү өчен кирәкле шарт;
- баланың уңышы-кешенең социализацияләнүе, рухи-кыйммәтле ориентацияне үстерү өчен кирәкле шарт;
- тәрбияләнүченең социаль-психологик механизмы буларак уңышлылыгы кичәге уңышка таяну, бүген уңыш кичерү, көтү, фаразлау, иртәгәге шатлыкны проектлау белән бәйле (Ш. А. Амонашвили, А.С. Макаренко);
- уңышлылык - педагог белән укучы арасындагы үзара мөнәсәбәтләрнең, яшүсмерләрнең бер – берсе белән, укытучыларның бер-берсе белән аралашуның гуманистик стиле;
- укучының уңышлылыгы-укучыларның төрле эшчәнлек төрләрендә (спортта,

ижатта, хезмәттә һ. б.) реаль казанышлары нәтижәсе, ә уңыш-үз-үзеңне раслау, үз-үзеңне күрсәтү ысулы;

- уңыш-мәктәпнең мәдәнияты контексты, баланың тулы канлы тормыш нормасы, мәктәп бала өчен социаль дөньяның беренче һәм төп моделе, уңыш һәм уңышсызлык моделе;

- уңыш (успешность) - ул укучының, укытучының да, аерым шәхес буларак, төркемнәрнең дә, барлык мәктәп жәмәгәтчелегенең дә атрибуты;

- уңыш (успех) - эшчәнлеккә йомгак ясау, үз-үзеңне бәяләү, киләчәккә ирешү турында хыял.

2021-2023 елларга тәрбия эше программасының максатлары һәм бурычлары

Һәр балада кешелеклелек, игелеклелек, гражданлык, эшчәнлеккә ижади мөнәсәбәт, әйләнә – тирәлеккә сакчыл, игътибарлы караш тәрбияләү, үз халкының мәдәниятен белү -тәрбия системасы белән баетылырга тиешле педагогик коллектив менә шундый әйдәп баручы кыйммәتلәр.

Муниципаль тәрбия системасы белем бирү процессында катнашучыларның барысы да: муниципаль берәмлек житәкчелеге, педагоглар, балалар, ата-аналар тарафыннан берләштерелгән көч белән булдырыла. Шулай ук белем бирү учреждениесе эшли торган социумның роле дә зур. Тәрбия эше программасын төзү барышында без аларның тәрбия процессының максимал нәтижәсенә ирешү өчен үзара бәйләнешләрәнән чыгып эш иттек.

2021-2023 елларга Чирмешән муниципаль районында тәрбия эшенең комплекслы программасын эшләү өчен нигез итеп алынды:

- Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниесенә еллык юлнамасы (2020 ел)

- «Россия Федерациясендә мәгариф турында» 2012 елның 29 декабрдәге 273-ФЗ номерлы закон

- Мәгариф һәм өстәмә белем бирү өлкәсендә муниципаль органнар эшчәнлеген рейтинглау күрсәткечләре исемлеге

Критерийлар:

- Хокук бозуларны профилактикалау

- Мәгариф оешмалары эшчәнлегенең физкультура-савыктыру һәм спорт-массакуләм эшенең нәтижәлелеген бәяләү

- Наркоманияне профилактикалау

- Өстәмә белем бирүне үстерү буенча белем бирү оешмаларының нәтижәлелеге

- 2021-2023 елларга ТР Чирмешән муниципаль районы мәгарифен үстерү программасы.

Максат:

- хэзерге жэмгыятътэ психик һәм физик яктан сәламәт, гуманлы, рухи һәм ирекле, социаль мобиль, кирәкле шәхес- укучы шәхесенә үсеш, үзен тәрбияләве һәм үз – үзен күрсәтү өчен оптималь шартлар тудыру.

Бурычлар:

- мәктәп укучыларын тәрбияләүнең тышкы һәм эчке шартларын, мәктәп тормышы атмосферасын, микрогруппалар әгъзалары арасындагы мөнәсәбәтләрне берләштерә торган бердәм тәрбия киңлеген оештыру;
- укучылар үзидарәсен үстерү, аларга белем бирү учреждениесе белән идарә итүдә, төрле юнәлештәге ижади һәм ижтимагый берләшмәләр эшчәнлегендә катнашу мөмкинлегенә бирү;
- укучыларның үз тормышына, сәламәтлегенә, шулай ук әйләнә-тирәдәгеләрнең тормышына һәм сәламәтлегенә аңлы караш формалаштыруга ярдәм итү;
- шәхеснең үз-үзен жайга салуын тәмин итү максатыннан өстәмә белем бирү системасына укучыларны жәлеп итү;
- укучыларның гаиләләрендә тәрбия процессында катнашу өчен шартлар тудыру, ата-аналар ижтимагый берләшмәләрен үстерү, ата-аналар жәмәгәтчелегенә активлыгын арттыру; ата-аналар жәмәгәтчелеген белем бирү процессында катнашуга жәлеп итү;
- укучыларны демократия, шәхес дәрәжәсе, кеше хокукларын хөрмәт итү, гражданлык, патриотизм рухында тәрбияләү.

Тәрбия эше принциплары:

Шәхси-юнәлешле:

- тулы үсеш (физик, интеллектуаль, рухи);
- психологик уңайлылык (ачыклылык, хөрмәт, уңышлылык, куелган максатка ирешү атмосферасы);
- адаптивлык (“Мәктәп-минем йорт!”).

Мәдәни-юнәлешле:

- әйләнә-тирә дөньяга мәгънәле караш;
- мәдәнияткә дөньяга караш нигезе буларак таяну;
- толерантлык;
- дөнъяның бербөтен картинасы.

Эшчән юнәлешле:

- эшчәнлек белән идарә итү (максатчанлык, контроль, мөстәкыйль үсешкә таяныч);
- креативлык.

Программаны гамэлгэ ашыру этаптары

№ п/п	Атамасы	Этапның эчтәлеге	Вақыты
1.	Мәгълүмати-аналитик	- тәрбия эшчәнлегенә анализ; - проблемаларны ачыклау; - үсешнең өстенлекле юнәлешләрэн билгеләү	2020 октябрь
2.	Проектлау	- Программаны төзү	2020 ноябрь
3.	Кертү	- тәрбия процессында заманча технологияләрне кертү һәм комплекслы файдалану; - тәрбия һәм комплекслы максатчан программаларны һәм проектларны тормышка ашыру; - тәрбия киңлеген һәм тәрбия эчтәлеген камилләштерү; - тәрбия процессының мониторинг мәгълүматларын жыю.	2021 - 2023
4.	Корректировкалау	- мониторинг мәгълүматларын анализлау; - өстенлекле юнәлешләрнең һәрберсе буенча тактик бурычларны төзәтү; - программалар, проектлар эчтәлегенә үзгәрешләр кертү.	2021 - 2023
5.	Аналитик-гомүмиләштерү	- Программаны тормышка ашыру нәтижәләрэн анализлау - алынган мәгълүматларны системалаштыру; - үсеш проблемаларын һәм перспективаларын формалаштыру.	2023

Программа кысаларында үткәрелә торган чаралар

№	Чараның исеме	Үтәү вақыты	Финанслау (мең сум)			Жаваплылыр
			2021	2022	2023	
1	«Үз мәктәбеңә ярдәм ит» акциясе	сентябрь 2021-2023	0	0	0	ИК, МКУ ОО, ОО
2	Белем көне	сентябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ИК, МКУ ОО, ОО
3	«Милләтләр кроссы» жиңел атлетика кроссы	сентябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ИК, ОДМС, СШ, ОО
4	ГТО нормаларын тапшыру	сентябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	МКУ ОО, ОО

5	"Куркынычсыз юл" конкурсы	сентябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ГИБДД, ОО
6	«Беренче сыйныф укучысына мәктәпкә куркынычсыз килергә ярдәм ит» республика конкурс-акциясе	сентябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ГИБДД, МКУ ОО, ОО
7	"Экстремизмга - юк!" балаларның куркынычсызлык һәм Гражданнар оборонасы айлыгы	сентябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ИК, ГО и ЧС, ОВД, МКУ ОО, ОО
8	«Мин-Россия гражданы» бөтенроссия акциясе	октябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	МКУ ОО, ОО
9	Халыкара өлкәннәр көне «Йөрәктән йөрәккә»	октябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ИК, Мәдәният бүлеге, МКУ ОО, ОО ДШИ
10	Наркотикларга каршы айлык	октябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ИК, Прокуратура, ОВД, МКУ ОО, ОО
11	Хокукый белемнәр айлыгы. Мәктәп укучылары өчен хокукый белемнәр көне	ноябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ИК, Прокуратура, ОВД, МКУ ОО, ОО
12	Халыклар бердәмлеге көненә багышланган чаралар	ноябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	Мәдәният бүлеге, ЦБ, МКУ ОО, ОО
13	Татарстан Республикасы Конституциясе көне	ноябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	Мәдәният бүлеге, ЦБ, МКУ ОО, ОО
14	Бөтендөнья Әниләр көне	ноябрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	Мәдәният бүлеге, ЦБ, МКУ ОО, ОО
15	«Коррупциягә «Юк!» дип әйт!», «Илемнең киләчәге минем кулларда» иншалар конкурсы	ноябрь 2021-2023	3,0	3,5	4,0	ИК, МКУ ОО, ОО

16	Сәламәт яшәу рәвешә айлығы	декабрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ОДМС, СШ, ОО
17	Ватан геройлары көне	декабрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ИК, МКУ ОО, ОО
18	Инвалидлар декадасы	декабрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ИК, МКУ ОО, ОО
19	СПИД, ВИЧ профилактикасына багышланган чаралар	декабрь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ГАУЗ ЧЦРБ, МКУ ОО, ОО
20	Коррупциягә каршы айлык	декабрь 2021-2023	5,0	5,5	6,0	ИК, Прокуратура, ОВД, МКУ ОО, ОО
21	« Президент спорт ярышлары»	январь 2021-2023	10,0	12,0	14,0	МКУ ОО, ОО
22	Чаңгы ярышлары	январь 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ОДМС, СШ, ОО
23	Тәрбия өлкәсендә эшләүчеләрнең һөнәри осталык конкурслары	январь, май 2021-2023	15,0	17,0	19,0	МКУ ОО, ОО
24	«Созвездие - Йолдызлык» республика эстрада сәнгате конкурсының муниципаль этабы	февраль 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	Мәдәният бүлеге, ДШИ, ОО
25	Хокук бозуларны профилактикалау буенча мәктәп отрядлары арасында бәйге	февраль, март, май 2021-2023	5,0	6,0	7,0	ОВД, МКУ ОО, ОО
26	«Без бергә» балалар ижаты фестивале	март 2021-2023	3,0	3,5	4,0	МКУ ОО, ОО
27	«Балаларны яклау көне» гражданнар оборонасы һәм гадәттән тыш хәлләр айлығы	апрель 2021-2023	1,0	1,5	2,0	ГО и ЧС, МКУ ОО, ОО

28	ОО егетлөре белән биш көнлек жыеннар үткөрү	май 2021-2023	45,0	50,0	55,0	МКУ ОО, ОО
29	Соңгы кыңгырау	май 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	МКУ ОО, ОО
30	9 Майга багышланган тантаналы чаралар	май 2021-2023	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	агымдагы финанслау	ИК, МКУ ОО, ОО
31	Халыкара балаларны яклау көненә багышланган чаралар	июнь 2021-2023	2,0	3,0	4,0	ОО
32	«Мәктәпкә жыенырга ярдәм ит» акциясе	июнь-август 2021-2023	0	0	0	МКУ ОО
33	Чыгарылыш кичәсе	июнь 2021-2023	30,0	35,0	40,0	МКУ ОО
Барлыгы			124,0	142,5	242,5	